

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2009

Meddelande nr 39 från Hornborgasjöns fältstation
Hornborgadokument nr 45, Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Rapport 2010:10

Hornborgasjöns fältstation 2009

Hornborgasjön **52198 Broddetorp**
Telefon 0511-49 12 82 **Bankgiro 5903-0668**
E-post: hornborgasjon@gotanet.se
Hemsida: www.hornborgasjon.net

Arbetsgruppen

Sammanställande	Ida-Linnéa Laudon, Grenanders gata 14C, 541 35 Skövde. 0703 99 37 3
Kassör	Gunnar Hurtig, Sjövägen 32, 565 32 Mullsjö. 0392-133 33
Ledamot	Karl- Markus Laudon, Ryttaresgårdsvägen 14, 532 73 Varnhem. 0706- 52 09 27
Ledamot	Olof Johansson, Tjäders väg 4, 521 30 Falköping. 0515-14290
Ledamot	Stig Karlsson, Torggatan 16, 46730 Grästorp. 0702-74 64 79
Ledamot	Christopher Magnusson, Konduktörsgatan 8, 521 32 Falköping, 0515-823 08
Ledamot	Andreas Karlsson, Valhallagatan 37A, 532 34 Skara. 0739-64 53 12

Övriga fältstationsledamöter

Åke Abrahamsson, Marka Skyberg, 521 92 Falköping. 0515-72 60 42
Barbro Axelsson, Ivar Widéns gatan 56, 532 35 Skara. 0511-108 68
Thore Axelsson, Ivar Widéns gatan 56, 532 35 Skara. 0511-108 68
Åsa Axelsson, Rektor Ödbergs gata 10, 532 33 Skara. 0511-107 13
Jörgen Fritzson, Bosgården, 52198 Broddetorp. 0500- 49 12 81
Magnus Hallgren, Sälgtigen 5, 522 35 Tidaholm. 0502-148 05
Peder Hedberg Fält, Dagdkåpevägen 29B, 541 47 Skövde. 0500-43 00 62
Clas Hermansson, Jungfruvägen 11, 541 48 Skövde. 0702-54 03 95
Kent-Ove Hvass, Klövervägen 11B, 541 78 Skövde. 0500-42 06 58
Gunnar Jakobsson, St Veka Sätuna, 521 94 Falköping. 0500-49 21 20
Alf Karlsson, S:ta Mariagatan 5B, 532 35 Skara. 0511-144 38
Karin Kjellberg, Västtomten Stenum, 532 94 Skara. 0511-610 07
Peter Laudon, Ryttaresgårdsvägen 14, 532 73 Varnhem. 0511-605 86
Mogens Majland, Söbanke Huse, DK-4470 Swebölle. +45 436 105 28
Bengt Pettersson, Borregårdsvägen 14, 532 73 Varnhem. 0511-603 25
Mats Rosengren, Afzegården 21, 521 98 Broddetorp. 0500-49 13 13
Helge Sundén, Jakobsbergsgatan 46, 521 30 Falköping. 0515-805 92
Albin Thorsson, Ellingavägen 24, 227 34 Lund. 0730-25 58 17
Eric Thorsson, Östra Tunhem, 521 94 Falköping. 0515-137 55

Förord

Denna rapport utgör både Hornborga-dokument och Meddelanden från Hornborgasjön fältstation. Rapporten är en faktasamling om det biologiska livet under 2009, främst fåglar, i och kring Hornborgasjön insamlat av medlemmar i Hornborgasjöns fältstation. Rapporten grundar sig på arbeten utförda med ekonomiskt stöd från Länsstyrelsen Västra Götalands län.

Hornborga-dokument

är namnet på en serie rapporter som började tryckas 1982 i syfte att samla det material av vitt skilda slag som insamlas inför, i samband med och efter Hornborgasjöns restaurering. Målsättningen är att allt material som kan ha dokumentationsvärde skall redovisas i serien. Detta innebär dock att också en del faktasammanställningar av karaktären arbetsmaterial kommer att ingå. Publikationerna utges av Länsstyrelsen Västra Götalands län, platskontor Hornborgasjön. En förteckning över hittills utkomna Hornborga-dokument finns i slutet på rapporten.

Meddelanden från Hornborgasjöns fältstation ISSN 1101-5470

är namnet på den serie undersökningsresultat eller annan väsentlig information som publiceras från Hornborgasjöns fältstations verksamhet. I de fall när Hornborgasjöns fältstation står som utgivare av publikation i meddelandeserien har publikationen ovanstående ISSN beteckning. En förteckning över hittills utkomna meddelanden finns i slutet på rapporten.

Hornborgasjöns fältstation

Hornborgasjöns fältstation, som bildades 1983, bedriver biologiska undersökningar vid Hornborgasjön. Målsättningen för fältstationen är att inom sitt verksamhetsområde, som främst utgörs av Hornborgasjön med kringliggande naturområde, vara centrum för naturvetenskaplig forskning.

Hornborgasjöns fältstation skall därvid speciellt bevaka

- Hornborgasjöns utveckling, dokumentera sjöns vegetation och fågelliv samt effekterna av den avslutade sjörestaureringen
- Hornborgasjöns nationella och internationella betydelse som häckningslokal och rastlokal för fåglar
- våtmarkernas skötsel
- kulturlandskapets utveckling

Verksamheten handhas av ideellt arbetande personer. Fältstationen är lokaliserad till Fågeludden, där lokaler disponeras i Länsstyrelsens administrationsbyggnad.

Huvudman för Hornborgasjöns fältstation är Västergötlands Ornitologiska Förening.

ISSN 1101-5470

Meddelanden från Hornborgasjöns fältstation

Utgivningsår: 2010

Utgivare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Naturvårdsenheten

Redaktion: Mats Rosengren

Omslagsbild: Nils Forshed

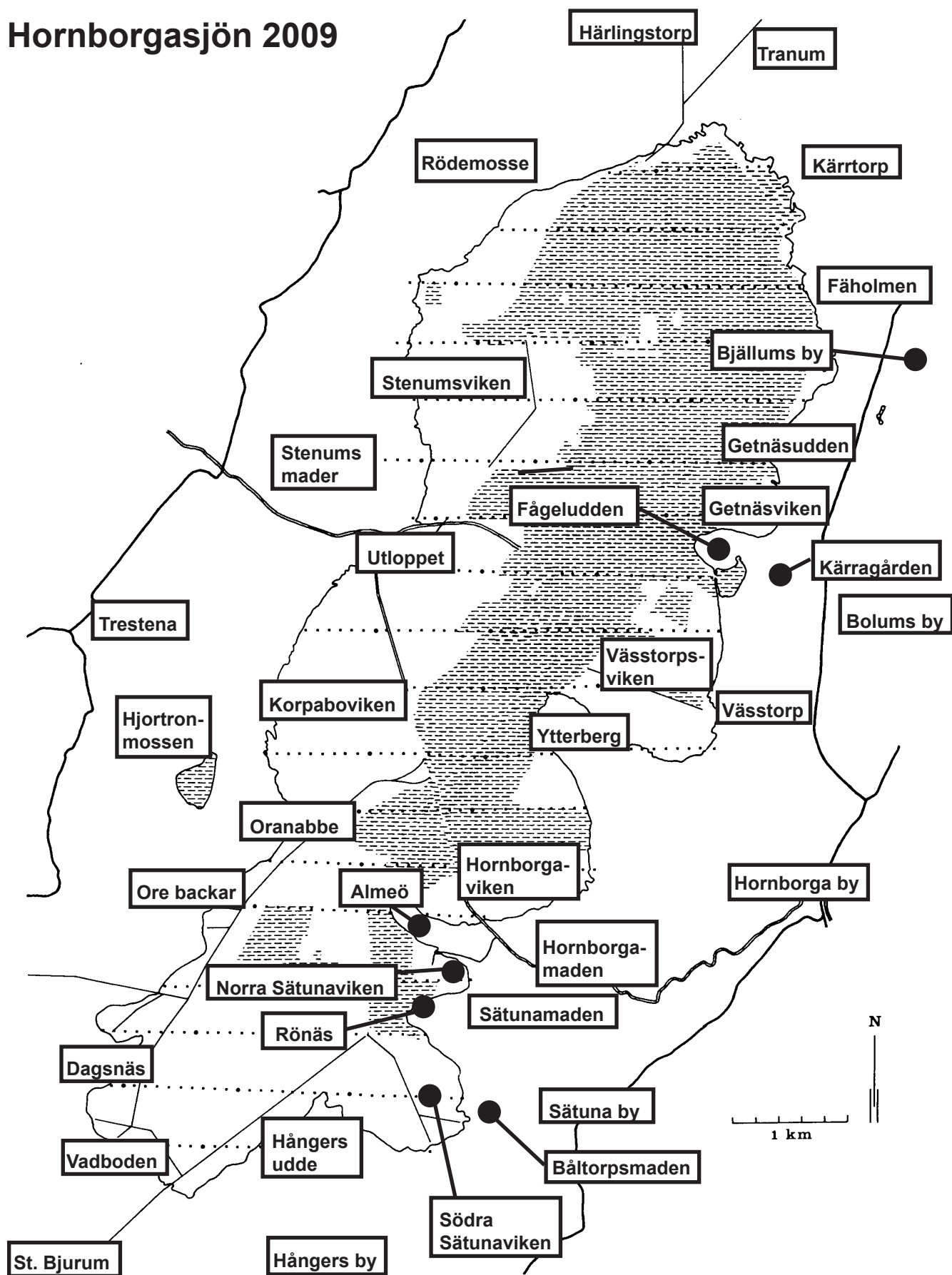
Rapporten finns som pdf på www.lansstyrelsen.se/vastragotaland under Publikationer/Rapporter.

Artiklar i denna publikation bör citeras:

Exempel

Pettersson, B. 2010. Häckande kärrhökar i Hornborgasjön 2009. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2009. sid 30-31. Meddelande nr 39 från Hornborgasjöns fältstation/Hornborgadokument nr 45. Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Hornborgasjön 2009

Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 2009

Ida-Linnéa Laudon

Organisation

Verksamheten vid Hornborgasjöns Fältstation administreras av ett arbetsutskott som under året bestått av Ida-Linnéa Laudon (sammankallande), Gunnar Hurtig (kassör), Olof Johansson, Andreas Karlsson, Stig Karlsson, Karl Markus Laudon och Christopher Magnusson. Stationen har även en arbetsgrupp som ansvarar för ringmärkningen och som sammankallas av Mats Rosengren. Ytterligare 19 ledamöter är knutna till Fältstationens verksamhet.

Möten

Stationens arbetsutskott har haft 6 möten under 2009 där säsongens fältarbete och fältstationens verksamhet diskuterats och planerats. Ringmärkargruppen har haft ett möte där ringmärkningsverksamheten runt sjön diskuterats.

Information

På stationens hemsida finns information om stationens verksamhet. Kontinuerligt under säsongen uppdateras hemsidan med nyheter från stationens fältarbete. Hemsidan administreras av Eric Thorsson.

Fältstationen har en e-postlista för att hålla kontakt mellan fältstationens ledamöter. Via e-postlistan sprids information och sammankallas till stationens aktiviteter.

Hornborgaseminariet

Lördagen den 28 februari anordnades det årligen återkommande Hornborgaseminariet i Bolum konferens vid Hornborgasjön. Under seminariet redovisade projektledarna sina resultat från säsongens arbete med Hornborgasjöns fågelliv. Thomas Alerstam, forskare vid Lunds universitet, höll ett mycket uppskattat föredrag om nya

rön och metoder inom flyttfågelforskningen. 50 personer deltog på årets seminarium.

Publik verksamhet

Fältstationen har under våren genomfört ett antal ringmärkningsguidningar för bland annat skolklasser. Under Fågelskådningens dag den 10 maj förevisade fältstationen ringmärkning för allmänheten samt var medarrangörer i ett artrally som anordnades runt sjön. Dagen var välbesökt. Även under Hornborgadagen den 6 september visades ringmärkning för allmänheten.

Projekten

Projekten tillsammans med ringmärkningen utgör stationens kärnverksamhet. Fältstationen har genom inventeringar och undersökningar under säsongen följt fågellivet i och kring Hornborgasjön. Fältarbetet inleds under våren med inventeringar av rastande simfåglar, tranor och andra våtmarksfåglar. Under häckningstid genomförs inventeringar av häckfågelfaunan i och kring sjön. Under hösten pågår räkningar av rastande simfåglar samt rastande tranor. Verksamheten utgör en viktig del i uppföljningen av Hornborgasjöns restaurering.

Under året har fältstationen på uppdrag av Jordbruksverket och Kalmar Surveillans ringmärkt och provtagit änder för undersökningar av aviära influensavirus. Från april till december har 1007 änder provtagits i två olika andfängen som varit placerade i Norra Sätunaviken samt vid Vadboden, Bjurumskanalen. Inom projektet har vi samarbetat med Ottenby Fågelstation och haft möten med personal därifrån både vid Hornborgasjön och på Öland.

Projekt

Häckande doppingar

Peder Hedberg Fält

Häckande storskarv och gråhäger

Peder Hedberg Fält

Häckande svanar

Åke Abrahamsson

Häckande fiskgjuse

Eric Thorsson och Albin Thorsson

Häckande kärrhökar

Bengt Pettersson

Häckande tornfalkar

Åke Abrahamsson

Häckande måsar och tärnor

Peder Hedberg Fält

Häckfågelfaunan vid Vallen

Barbro och Thore Axelsson

Rastande simfåglar

Åke Abrahamsson

Rastande tranor

Alf Karlsson och Clas Hermansson

Ringmärkning

Mats Rosengren

Skotträkning vid andjaktspremiären

Mats Rosengren

Fågeloobservationer

Magnus Hallgren och Stig Karlsson

Natura 2000-inventeringar

Åke Abrahamsson

Publiceringar

Abrahamsson, Å 2009. Hornborgasjöns fältstation 2008. Fågelåret 2008 s. 204-205. Vår Fågelvärld, supplement 49.

Karlsson, S. Hornborgaseminariet 2009. Grus-Fåglar i Västergötland 12 nr 2 s. 20-21.

Laudon, I-L. Tankar från en ringmärkarbarack. Grus- Fåglar i Västergötland 12 nr 1 s. 18-19.

Ekonomi

Verksamheten har under året stöttats ekonomiskt av Länsstyrelsen Västra Götalands län. Verksamheten kring fångst och provtagning av änder har finansierats av Kalmar Surviallance AB. Intäkter har också inkommit för guidning från Habo kommun, Grästorps kommun samt Friluftsförbundet i Falköping.

Vi riktar ett varmt tack till våra bidragsgivare som gör vår verksamhet möjlig att genomföra!

Personal

Åke Abrahamsson har under året verkat som stationschef. Han har varit ansvarig för flera av projekten, drivit stationens löpande arbete samt representerat fältstationen bland annat i Länsstyrelsens arbetsgrupp kring grågås samt under den internationella gåskonferensen i Höllviken under hösten.

Karl Markus Laudon har varit ansvarig för ringmärkning och provtagning av änder. Han har fått hjälp av Åke Abrahamsson, Peter Laudon, Christopher Magnusson och Ida-Linnéa Laudon samt flera frivilliga krafter vid uppsättning och nedtagning av andfångarna.

Christopher Magnusson har ansvarat för småfågelmärkningen vid Kärrgården.

Vattenståndet i Hornborgasjön 2009

Peder Hedberg Fält

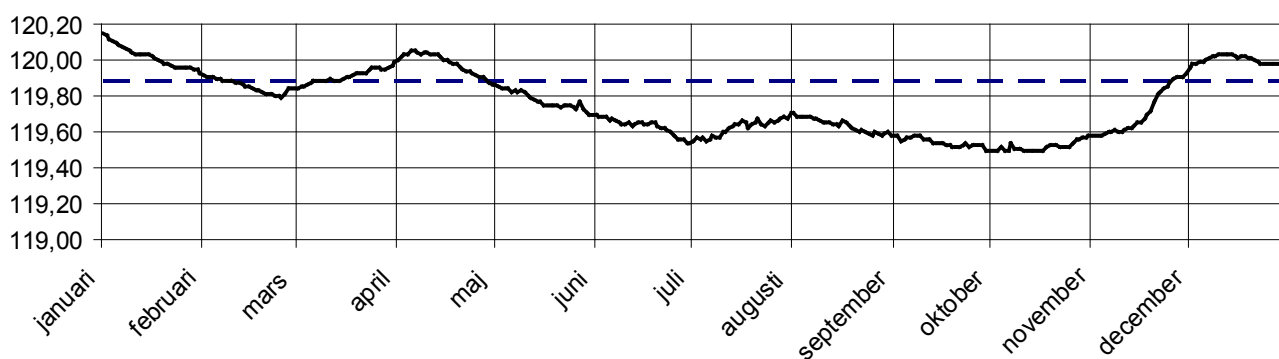
Året inleddes med kallt väder och vid Skara uppmättes vinterns kallaste dag med -15 grader den 5 januari. I övrigt var medeltemperaturen normal och landskapet snöfritt. Sjön var islagd med en istjocklek på närmare 30 cm. Årets högsta vattenstånd uppmättes den 1 januari med +120,15 M. Vintertemperaturerna fortsatte även in i februari då även lite snö föll i början och slutet av månaden vilket färgade landskapet vitt. I början av mars kom mildare väder in med vårvärme. I slutet av månaden, runt påsk, fick våren göra halt med återgång till kallare väder. Det lilla snötäcke som fanns i februari smälte bort under mars vilket gav en liten vårflood den 5 april med ett vattenstånd på +120,05. Den 6 april blev sjön isfri fast större öppna områden fanns innan i slutet av mars vid Utloppet och området mellan Utloppet och Fågeludden, där mycket rastande fåglar uppehöll sig. April blev väldigt torr med endast 3,7 mm regn och varmt med 17 grader den 11 april och 22 grader den 27 april.

Sommaren inleddes med kyligt väder och nattfrost förekom här och var, men i mitten av månaden kom högsommarvärmen med temperaturer på närmare 30 grader och ingen nederbörd. Det varma vädret höll i sig under juli fast flera

åskskurar drabbade lokalt sjöns avrinningsområde. I Skara var situationen värst med översvämningar som följde. Totalt föll 207 mm där vilket är 357% mer än normalt för månaden. Trots detta steg sjöns vattennivå med bara 15 cm till +119,70 M den 1 augusti. Försättningen av augusti gav omväxlande väder med både mindre regnskurar och uppehåll. Det växlande vädret fortsatte in i september och vattenståndet fortsatte att sjunka i sjön till årets lägsta nivå som uppmättes den 30 september med +119,49 M.

Någon brittsommar blev det inte i oktober utan månaden bjöd på betydligt kallare temperaturer än normalt vilket fortsatte in i november. November blev typisk för den svenska senhösten med gråmulet, disigt och solfattigt och regnrikt väder. December inledde på samma sätt som hösten avslutades, men kring mitten av månaden slog kung Bore till med kall nordavind. Den 18 december var sjön igenfrusen och snön kom lagom innan jul, vilket gav en vit jul. Medelvattenståndet för året blev +119,77 M och vattenståndsamplituden mellan högsta och lägsta vattenstånd blev 66 cm. Årsnederbörden var 663 mm på SMHI:s station i Skara mot normala 556 mm.

m ö h

Figur 1. Vattenståndet i Hornborgasjön 2009 (enligt SMHI:s pegel 108-2455 Fågeludden). Rak streckad linje i diagrammet anger medelvattenståndet +119,88 M i enlighet med ansökan om Hornborgasjöns restaurering till Vattendomstolen.

Natura 2000 inventeringar vid Hornborgasjön 2009

Åke Abrahamsson

Inledning

Uppföljning av Natura 2000 områden gäller hela Sverige och nationell avrapportering skall ske till EU vart sjätte år. Syftet med inventeringarna är att bedöma områdenas bevarandestatus genom fortlöpande och långsiktiga uppföljningar.

Detta görs genom att uppskatta de fåglar som är knutna till ett noga avgränsat område; i detta fall strandäng. Med hjälp av linjetaxering insamlas uppgifter om antal arter som utgör underlag för att skapa ett index som användes vid jämförelser. Dessutom görs en bedömning av strandängens övriga tillstånd såsom betesintensitet, gräsmängd, förbuskning etc. Denna uppföljning görs under september till oktober månad.

För Hornborgasjön innebär det att fågellivet från och med 2005 skall följas upp på strandängarna kring sjön. Strandzonen är indelad i 15 delområden som skall inventeras inom en period på tre år, dvs. fem områden per år. Därtill kommer fyra fasta områden som skall inventeras årligen (Hornborgamaden, Almeö, Borängen och Långeland). Se tabell 3.

Inventeringsmetoden är anpassad för att göra det möjligt att kunna genomföra uppföljningen med en rimlig arbetsinsats och därigenom säkerställa arbetet för framtiden. Resultatet rapporteras årligen till ansvariga inom Västra Götalands län. Bakgrund och inventeringsmetod har beskrivits av Svensk Naturförvaltning (2005).

Inventeringarna 2009 har utförts av Åke Abrahamsson (Hornborgamaden) Thore Axelsson och Barbro Axelsson (Borängen), Åsa Axelsson (Långeland), Clas Hermansson (Dagsnäs) Kent Ove Hvass (Kärrtorp), Gunnar Jakobsson (Sätunamaden), Christopher Magnusson (Almeö) samt Eric Thorsson (Hångers Udde och Kalvamyren).

Metod

Inventeringen görs som en linjetaxering som upprepas två gånger per säsong. Varje område besöks en gång i maj och en gång i juni månad under perioden 15 maj till 15 juni. Alla vuxna fåglar (ej årsungar) som vistas inom strandängen noteras. Överflygande fåglar och individer som inte är knutna till området antecknas separat.

Området inventeras med linjetaxering där avståndet mellan linjerna är maximalt 100 meter och där linjerna om möjligt genomkorsar ytan med ett zick-zack mönster. Vid den andra inventeringen genomkorsas området så att föregående linjer inte används, utan att inventeringsytan blir relativt jämnt täckt.

Ogenomträngliga områden såsom t.ex. vassbälten eller blöta (dm-djupt vatten) delar inventeras genom att notera fåglar som ses eller hörs från dessa ytor. De fåglar som finns på vattenytan utanför strandlinjen räknas endast om de bedöms tillhöra strandängen. Detta kan naturligtvis vara svårt att avgöra, men individer längre ut än 25 meter räknas inte såvida det inte är uppenbart att de tillhör området.

Resultat

Fågelförekomsten, arter och högsta antal från inventeringarna redovisas i tabell 4. Efter-som insamlade uppgifter skall vara underlag för att skapa ett index som skall användas vid jämförelser mellan områden och år finns det ingen anledning att göra en djupare analys av resultaten de första inventeringsåren. Längre fram i tiden kan det vara möjligt att med större säkerhet visa tendenser i förekomsten av viktiga strandängsarter.

Det kan emellertid noteras att fågelförekomsten är stor i Hornborgasjön. Inventeringarna har dessutom givit oss möjligheter att genom systematiska och noggranna inventeringar insamla

uppgifter som kan utgöra underlag för bedömning av olika arters populationer.

Fyra av Natura 2000 områdena inventeras varje år – övriga vart fjärde år vilket innebär att man med någon säkerhet kan åskådliggöra en förändring över åren. Se ovan samt inventeringsplanen nedan. Eftersom förhållandena ett inventeringsår inte kan återskapas ett annat år är det vanskligt att dra för långtgående slutsatser vid jämförelser av detta slag. Några viktiga strandängsarter kan man ändå lyfta fram i en jämförelse även om underlaget är begränsat. Endast sju områden kan jämföras eftersom två områden inte inventerades 2006.

Tabell 1. Förekomsten av fyra vanliga strandängsarter inventeringsåret 2006 jämfört med 2009. Endast sju områden kan jämföras eftersom två områden inte inventerades 2006. Dessa är Kärrtorp och Hånger.

Arter	2006	2009
Ängsdiplärka	2	62
Gulärta	99	167
Sävsångare	40	86
Sävsparv	99	113

För att kunna göra riktiga jämförelser måste man också väga resultatet mot eventuella förändringar i markanvändningen. Någon sådan vägning har inte gjorts ovan. Den största förändringen är förmodligen det faktum att större delen av Hornborgamaden (den högra sidan om vägen) betas med nötbete från och med 2009. För att visa eventuella skillnader mellan inventeringen 2008 och den 2009 av Hornborgamaden visas resultatet i tabell 2 för samma arter som ovan.

Tabell 2. Tabellen visar fyra vanliga strandängsarter inom området Hornborgamaden 2008 jämfört med 2009.

Arter	2008	2009
Ängsdiplärka	2	16
Gulärta	8	28
Sävsångare	40	44
Sävsparv	22	26

Antalen för ängsdiplärka och gulärta har undergått förändringar medan sävsparv och sävsångare är oförändrade.

Sammanlagt påträffades 93 arter inom Natura 2000 inventeringarna 2009. Detta kan ses som ett mått på fågellivet på Hornborgasjöns strandängar och i dess närhet.

Referens

Svensk Naturförvaltning. 2005. Instruktion för inventering av strandängar. Stencil.

Tabell 3. Förteckning över Natura 2000 områden vid Hornborgasjön och planerat inventeringsår. Detta betyder att fyra fasta och fem rörliga områden inventeras årligen.

Område	Inventeringsår					
Hornborgamaden	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Almeö	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Borängen	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Långeland	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Fäholmen	2005	-	-	2008	-	-
Kärrtorp	-	2006	-	-	2009	-
Getnäsudden	-	-	2007	-	-	2010
Fågeludden	2005	-	-	2008	-	-
Kalvamyren	-	2006	-	-	2009	-
Västorpsviken	-	-	2007	-	-	2010
Ytterberg	2005	-	-	2008	-	-
Sätunamaden	-	2006	-	-	2009	-
Rönäs	-	-	2007	-	-	2010
Båltorpsmaden	2005	-	-	2008	-	-
Hångers udde	-	2006	-	-	2009	-
Vik	-	-	2007	-	-	2010
Vadboden	2005	-	-	2008	-	-
Dagsnäs	-	2006	-	-	2009	-
Hästahuvudet	-	-	2007	-	-	2010

Tabell 4. Fågelförekomsten vid delområden inom Natura 2000 området Hornborgasjön 2009. Tabellen redovisar samtliga förekommande arter och högsta antal som är knutna till strandängen från de två inventeringar som utförts under perioden mitten av maj till mitten av juni månad. Följande förkortningar har använts; Hor = Hornborgamaden, Alm = Almeö, Bor = Borängen, Lån = Långeland, Dag = Dagsnäs, Hån = Hånger, Kal = Kalvamyren, Kär = Kärtrorp och Sät = Sätunamaden. Antal med asterisk (*) avses fåglar som flygande födosökt över området. (**) Låg död i området

Art	Hor	Alm	Bor	Lån	Kär	Kal	Sät	Hån	Dag
Knölsvan	11	91	-	-	6	4	2	2	2
Sångsvan	-	-	-	-	-	-	-	2	
Grågås	207	387	725	14	20	358	576	1201	807
Spetsbergsgås	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Kanadagås	4	6	5	-	4	-	-	2	1
Vitkindad gås	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Blåsand	-	-	-	-	6	1	-	6	3
Snatterand	13	6	2	-	14	3	3	4	12
Kricka	30	-	1	-	10	-	-	8	25
Gräsand	30	18	2	-	18	75	9	81	18

forts. tabell 4

Art	Hor	Alm	Bor	Lån	Kär	Kal	Sät	Hån	Dag
Årta	7	-	-	-	3	-	-	-	2
Skedand	5	-	2	-	2	-	4	2	20
Brunand	-	-	-	-	16	-	-	3	67
Vigg	6	2	-	-	16	-	-	-	52
Knipa	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Skäggdopping	1	11	-	-	1	-	-	1	2
Gråhakedopping	7	2	-	-	3	4	-	-	-
Storskarv	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Gråhäger	1	1	-	*1	5	1	-	2	1
Brun kärrhök	*1	*1	-	1	1	-	-	1	-
Blå kärrhök	-	*1	-	-	-	-	-	-	-
Fiskgjuse	1	-	-	-	1	1	-	-	-
Lärfalk	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tornfalk	1	-	-	2	2	3	-	-	-
Sothöna	14	26	-	-	8	18	-	22	22
Trana	5	-	-	-	16	3	2	41	6
Strandskata	2	-	-	-	-	1	-	-	-
Mindre strandpipare	-	1	-	-	-	-	11	-	-
Mosnäppa	-	-	-	-	-	-	7	-	-
Tofsvipa	142	12	12	4	40	16	54	17	34
Brushane	-	-	4	-	1	-	5	-	-
Enkelbeckasin	14	-	2	2	3	2	3	4	-
Storspov	5	-	-	-	-	1	1	1	-
Svartsnäppa	15	-	-	-	-	-	1	1	-
Rödbena	8	7	6	-	8	4	16	3	3
Gluttsnäppa	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Dammsnäppa	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Skogssnäppa	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Grönbenä	9	6	14	-	3	-	-	1	-
Skrattmås	153	*22	-	4	448	40	-	210	110
Fiskmås	-	-	-	-	2	-	-	-	1
Dvärgmås	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Gråtrut	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Fisktärna	*7	*4	3	-	2	-	-	3	-
Svarttärna	-	-	5	-	-	-	-	-	1
Ringduva	-	-	-	15	-	2	-	-	4
Gök	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Jorduggla	-	-	**1	-	-	-	-	-	-
Kattuggla	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tornseglare	*11	*40	-	*50	*22	200	*2	*300	-
Sånglärka	18	-	5	2	9	2	4	6	-
Ladusvala	*6	*10	-	*3	24	20	-	5	-
Hussvala	-	*5	-	-	10	2	-	2	-
Ängspiplärka	16	-	-	-	2	25	21	32	-
Trädpiplärka	-	-	-	-	-	2	-	2	-
Gulärka	28	33	25	6	17	15	59	15	1

forts. tabell 4

Art	Hor	Alm	Bor	Lån	Kär	Kal	Sät	Hån	Dag
Sädesärla	-	9	1	2	3	2	3	12	4
Gärdsmyg	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Buskskvätta	10	-	-	-	5	7	2	12	2
Stenskvätta	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Rödhake	-	-	-	-	-	2	-	1	-
Koltrast	-	-	-	-	-	3	-	5	-
Björktrast	-	-	-	-	-	2	-	6	-
Taltrast	-	-	-	-	-	2	-	1	-
Rödvingetrast	-	-	-	-	4	1	-	-	-
Gräshoppsångare	1	-	-	-	-	-	-	2	-
Sävsångare	44	10	5	-	6	12	9	24	-
Rörsångare	12	5	1	-	14	-	3	3	-
Kärrsångare	-	-	-	-	1	-	-	2	-
Trastsångare	-	-	-	-	3	-	-	-	-
Härmsångare	-	-	-	-	1	3	-	2	-
Törnsångare	1	-	-	-	-	2	-	1	-
Trädgårdssångare	-	-	-	-	-	4	-	3	-
Svarthätta	-	-	-	-	-	3	-	4	-
Lövsångare	2	-	-	-	2	29	-	11	-
Kungsfågel	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Grå Flugsnappare	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Blåmes	-	-	-	-	4	3	-	3	-
Talgoxe	-	-	-	-	-	3	-	2	-
Skata	1	-	-	-	-	-	-	2	2
Kaja	18	2	-	-	-	4	-	2	48
Kråka	3	-	-	2	5	4	-	5	1
Korp	-	-	-	1	2	1	-	-	-
Stare	62	56	24	1	418	84	6*	72	61
Gråsparv	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Pilfink	11	-	-	-	14	-	-	-	2
Bofink	-	-	-	-	-	12	-	6	1
Grönfink	-	-	-	-	-	-	-	6	-
Steglits	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Hämpling	-	-	-	-	4	4	1	6	-
Rosenfink	-	-	-	-	1	3	-	5	-
Gulsparv	-	-	-	2	2	6	-	2	-
Sävsparv	26	21	5	4	8	35	17	33	5
Antal arter 2009	45	28	22	19	51	53	26	64	38
Antal arter 2008	51	41	28	20	-	-	-	-	-
Antal arter 2007	49	40	31	17	-	-	-	-	-
Antal arter 2006	38	34	20	12	-	49	28	-	41
Antal arter 2005	35	33	34	10	-	-	-	-	-

Häckfågelfaunan vid Vallen 2009

Barbro Axelsson, Åsa Axelsson & Thore Axelsson

Inledning

Med Vallen menas här den jorddamm på Hornborgasjöns västra sida som anlagts för att reglera sjöns vattenstånd.

Denna fågelinventering tjänar främst ett syfte. Genom inventeringen skall man se förändringar i fågelfaunan (monitoring). Vid årlig kontroll registreras och övervakas naturmiljöns tillstånd och utveckling. Verksamheten bidrar till kontroll av naturmiljöns utveckling och förändringar av fågelbeståndet genom naturlig biotopförändring.

Inventeringen bygger enbart på häckande arter. Alltså ej rastande eller migrerande arter.

Underlaget kan sedan användas för bedömning av effekterna på fågelfaunan i biotoper som förändras utefter vallen. Projektet startades 2002.

Metodik

Hela inventeringen bygger på Statens Naturvårdsverks råd och riktlinjer, Biologiska Inventerings-Normer för fåglar (Svensson 1975).

För beskrivning av ambitionsnivå, kartunderlag, artlistning, inventeringsområde och biotopbeskrivning se Axelsson (2003) eller en utförligare rapport med artkartor för alla arter. Se Axelsson m. fl. (2004).

Referens

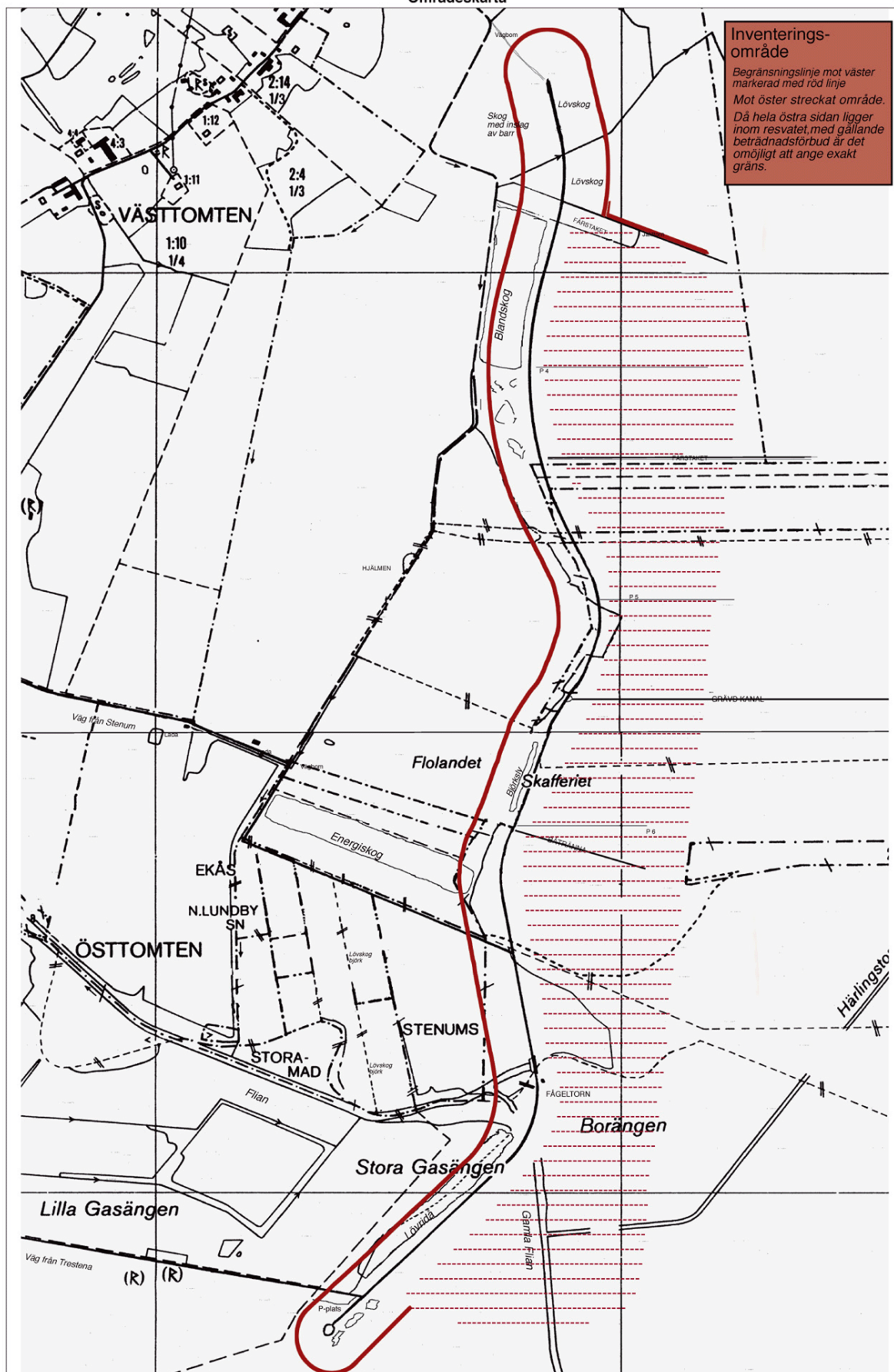
Axelsson, T. & B. 2003. Häckfågelfaunan vid Vallen 2002. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2002, Meddelande nr 32 från Hornborgasjöns fältstation/Hornborgadokument nr 38. Länsstyrelsen Västra Götalands län.

Axelsson, B., Axelsson, T. & Axelsson, Å. 2004. Inventering av häckande fåglar vid Vallen Hornborgasjön år 2004. Stencil.

Tabell 1. Inventeringsdagar vid Vallen 2009

Datum	Tid	Temp	Vind	Vattenstånd
2009.04.14	förmiddag	+12° C	vxl moln måttlig	119.99
2009.04.15	morgon	+12° C	vxl moln, o-vind	119.98
2009.04.18	morgon	+5° C	måttlig n-vind, klart	119.89
2009.04.22	morgon	+9° C	vxl moln, o-vind	119.92
2009.04.25	morgon	+13° C	måttlig so-vind, mulet	119.89
2009.04.26	förmiddag	+16° C	mulet, stilla	119.89
2009.04.29	morgon	+16° C	klart måttlig o-vind	119.85
2009.05.09	morgon	+8° C	svag nv-vind vxl moln.	119.81
2009.05.12	morgon	+14° C	svag n-vind klart	119.77
2009.05.17	natt	+8° C	stilla, vxl moln	118.77
2009.05.24	förmiddag	+17° C	måttligk s-vind	118.78
2009.05.25	natt	+15° C	stilla, klart	118.76
2009.05.29	morgon	+18° C	klart svag vxl-vind	119.64
2009.06.10	natt	+14° C	stilla	-
2009.06.15	natt	+10° C	måttlig sv-vind,	-
2009.06.21	natt	+10° C	stilla	-
2009.06.25	förmiddag	+19° C	stilla, klart	119.56

Tidsåtgång i fält fördelade på 17 inventeringstillfällen 68 timmar. Dessutom ett antal ”kontrolldagar”.

Figur 1. Inventeringsområdet vid Vallen

Tabell 2. Antal revirhävande par vid Vallen 2002-2009

Art	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	2	3	3	3	3	4	3	3
Gråhakedopping <i>Podiceps grisegena</i>	8	10	12	15	13	9	11	15
Smådopping <i>Podiceps ruficollis</i>	-	1	1	-	1	-	-	-
Rördrom <i>Botaurus stellaris</i>	1	1	-	-	-	-	-	-
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	-	-	-	1	-	-	1	1
Grågås <i>Anser anser</i>	-	-	-	3	3	3	1	3
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	1	-	-	3	1	-	-	1
Snatterand <i>Anas strepera</i>	1	2	-	-	1	1	-	-
Årta <i>Anas querquedula</i>	1	-	-	-	1	1	-	1
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	-	4	1	2	6	7	4	7
Duvhök <i>Accipiter gentilis</i>	-	-	1	-	-	-	-	-
Fasan <i>Phasianus colchicus</i>	1	3	1	-	-	-	1	utplant.
Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>	4	4	5	4	4	2	1	2
Sothöna <i>Fulica atra</i>	9	11	17	16	9	9	3	5
Småfl. sumphöna <i>Porzana porzana</i>	-	-	?	1	-	-	-	-
Mindre strandpipare <i>Charadrius dubius</i>	-	-	-	-	-	-	1	1
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	4	7	17	11	8	10	3	9
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	6	6	13	7	6	6	8	6
Drillsnäppa <i>Tringa hypoleucos</i>	-	-	1	1	1	1	1	1
Grönbenä <i>Tringa glareola</i>	4	4	3	4	3	2	2	2
Rödbena <i>Tringa totanus</i>	2	4	4	5	3	4	3	3
Skogssnäppa <i>Tringa ochropus</i>	-	-	1	1	1	-	-	1?
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	-	1	1	1	1	1	-	-
Ringduva <i>Columba palumbus</i>	2	2	2	2	1	2	1	2
Gök <i>Cuculus canorus</i>	-	-	-	-	-	1	1	1
Jorduggla <i>Asio flammeus</i>	-	?	-	-	-	-	-	-
Mindre hackspett <i>Dendrocopos minor</i>	-	-	-	-	-	-	-	1
Sånglärka <i>Alauda arvensis</i>	6	8	10	7	5	5	7	8
Ångspiplärka <i>Anthus pratensis</i>	2	4	3	3	2	2	2	2
Trädpiplärka <i>Anthus trivialis</i>	5	3	3	2	1	1	2	3
Gulärka <i>Motacilla flava</i>	33	37	24	24	21	15	12	13
Sädesärka <i>Motacilla alba</i>	3	7	4	3	3	-	2	4
Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>	-	1	-	-	-	-	2	1
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	2	2	2	1	2	1	1	1
Rödhake <i>Erithacus rubecola</i>	6	8	5	5	5	3	3	6
Näktergal <i>Luscinia luscinia</i>	3	1	1	-	-	-	2	5
Buskskvätta <i>Saxicola rubetra</i>	6	4	3	6	4	3	3	3
Koltrast <i>Turdus merula</i>	5	5	7	6	4	1	3	4
Rödvingetrast <i>Turdus iliacus</i>	6	7	4	4	4	2	1	2
Taltrast <i>Turdus philomelos</i>	4	3	3	2	2	2	3	3
Dubbeltrast <i>Turdus viscivorus</i>	-	-	-	-	-	1	-	-
Björktrast <i>Turdus pilaris</i>	1	1	1	-	-	-	-	1
Svartvit flug <i>Ficedula hypoleuca</i>	-	-	-	1	2	2	1	1
Grå flugsnappare <i>Muscicapa striata</i>	-	-	-	-	-	-	2	-
Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i>	9	8	9	6	6	7	6	6

Art	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i>	4	6	5	5	4	5	5	5
Törnsångare <i>Sylvia communis</i>	7	6	3	6	3	6	4	6
Ärtsångare <i>Sylvia curruca</i>	1	2	2	1	-	1	1	1
Vassångare <i>Locustella luscinioides</i>	1	-	-	-	-	-	-	-
Flodsångare <i>Locustella fluviatilis</i>	(1)	-	-	-	-	-	-	-
Gräshoppsångare <i>Locustella naevia</i>	4	5	4	4	5	3	-	2
Sävsångare <i>Acroceph. shoenobaenus</i>	23	20	23	25	26	19	14	18
Kärrsångare <i>Acroceph palustris</i>	(1)	(2)	-	1	-	1	3	1
Rörsångare <i>Acrocephs scirpaceus</i>	12	12	9	11	12	13	11	11
Trastsångare <i>Acroceph. arundinaceus</i>	13	10	5	7	4	3	3	8
Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	4	5	3	-	3	2	4	1
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	23	23	23	29	30	30	28	28
Gransångare <i>Phylloscopus collybita</i>	-	1	-	-	-	-	-	-
Grönsångare <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	1	2	-	1	1	1	1	1
Kungsfågel <i>Regulus regulus</i>	-	2	1	1	-	1	-	1
Entita <i>Parus palustris</i>	-	-	-	-	-	1	2	1
Blåmes <i>Parus caeruleus</i>	1	1	-	-	1	-	-	-
Talgoxe <i>Parus major</i>	1	3	2	1	3	3	3	3
Stjärtmes <i>Aegithalos caudatus</i>	-	-	1	-	-	-	1	-
Pungmes <i>Remiz pendulinus</i>	1	1	2	-	-	-	-	-
Törnskata <i>Lanius collurio</i>	3	1	2	1	1	1	1	1
Skata <i>Pica pica</i>	-	-	-	1	1	-	-	-
Nötskrika <i>Garrulus glandarius</i>	-	-	-	1	-	-	-	-
Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	6	9	11	9	7	4	5	4
Grönfink <i>Chloris chloris</i>	2	2	1	1	2	1	1	2
Steglits <i>Carduelis carduelis</i>	-	1	-	-	1	-	-	1
Hämpling <i>Carduelis cannabina</i>	-	-	-	1	-	1	1	-2
Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>	3	2	2	3	1	1	-	-
Sävsparv <i>Emberiza schoeniclus</i>	43	53	46	41	34	27	12	12
Gulspärp <i>Emberiza citrinella</i>	5	7	10	8	8	7	7	5
Summa arter	48	51	51	50	49	48	51	55

Rastande simfåglar i Hornborgasjön 2009

Åke Abrahamsson

Inledning

Syftet med projektet är att årligen inventera och följa upp antalen av olika arter simfåglar som utnyttjar Hornborgasjön som rast och födosökslokal under vår och höst. Resultaten från de årliga räkningarna innebär att vi kan mäta restaureringens effekter på rastande simfåglar samt fortlöpande följa upp förekomsten efter den slutliga vattenståndshöjningen 1995. En sammanfattning över simfåglarnas förekomst åren 1991-2004, där trender analyseras under 10 år efter den slutliga restaureringen, har redovisats tidigare (Hermansson 2005).

Standardiserade räkningar påbörjades 1991 med fyra räkningar under hösten. Sjön bevakades från tornen vid Fäholmen, Fågeludden, Ytterberg och Almeö (Fält.1995a). Räkningar under våren inleddes år 1993 (Fält 1995b). I samband med sjöns restaurering förändrades betingelserna för räkningarna och två nya områden tillkom, södra delen 1994 och Stenum 1995 (Fält 2002). Dessa räkningsområden har därefter gällt årligen.

Dessförinnan har räkningar av antalet rastande simfåglar i Hornborgasjön bedrivits sedan 1960-talet. Räkningarnas genomförande under perioden fram till 1991 har beskrivits tidigare (Hermansson 2004).

Metod

Simfågelräkningar har utförts från platserna Kärrtorps mader, Fäholmen, Fågeludden, Vässtorpsåsen, Ytterberg, Stommen, Hornborgamaden, Almeö, Hälsinggården, Hångers udde, Vadboden, Dagsnäs, Ore backar, Oranabbe, Korpabo, Utloppet, Stenumsviken och Rödemosse. De bästa observationsplatserna är de fågeltorn som finns i anslutning till de platser som nämnts ovan eller på andra naturliga höjder utmed sjön. Som ett hjälpmedel finns en karta med de olika

områdena inritade samt de observationspunkter inom varje område som skall användas vid räkningen. Under våren 2009 genomfördes sex standardiserade veckovisa räkningar med start den 4 april. Den sista räkningen den 9.5 var en extra räkning för att registrera arter som anländer sent, t.ex. årtä, svarttärna med flera. Räkningarna påbörjas strax efter soluppgången och samordnas i förekommande fall mellan räknarna för att undvika dubbelräkning med mera.

Under hösten utförs räkningarna i mitten av respektive månad från augusti till november. Syftet är att räkningar även framöver skall utföras nära mitten av varje månad för att få sådan kontinuitet att de blir standardiserade. Räkningar i mitten av varje månad har valts för att i möjligaste mån kunna fastställa det maximala antalet rastande individer hos en art vid ett specifikt år samt att räkningarna skall ingå i de internationella simfågelräkningarna. Under hösten räknas den södra delen av sjön genom paddling efter en given rutt.

De arter som ingår i räkningarna är svanar, gäss, simänder, dykänder, doppingar, hägrar, skarvar, rallfåglar (ej trana) samt vadarfåglar. Dessutom noteras till exempel antalet havsörnar med flera arter av särskilt intresse. Under både vår och höst åtskiljdes där så var möjligt hanar och honor av snatterand, gräsand, stjärtand, årtä, skedand, brunand och vigg.

Resultat och diskussion

Våren

Vårens räkningar var de 17:e i ordningen sedan starten 1993. Speciellt anmärkningsvärt är antalet knölsvanar, som hela tiden under åren 1995-2006 uppvisat en starkt ökande trend. Efter en viss utplaning våren 2008 fick vi våren 2009 åter uppleva en kraftig ökning med det största antalet (1243 ex den 12.4). Det tidigare högsta

antalet överträffades vid samtliga av vårens räkningar utom en. Tidigare högsta antal är (1050 ex den 13.4 2008) vilket i sin tur tangerar tidigare högsta notering från 2006 (1 050 ex den 22.4).

Av de arter som nådde högstanoteringar någonsin 2008 - bläsand, knipa, salskrake och skäggdopping var det endast knipen som förmodade att ytterligare höja sin status (2891 ex den 4.4) mot (2530 ex 2008). Salskrakarna kom inte långt ifrån sitt tidigare rekord (296 ex den 4.4) jämfört med tidigare högsta notering (310 ex den 13.4 2008). Skäggdopping nådde (1055 ex den 11.4) att jämföra med (1360 den 19.4 2008). Till sist bläsand som nådde blygsamma (1058 ex den 4.4) jämfört med (1620 den 13.4 2008).

Årtan är mycket sparsamt förekommande i sjöområdet, 2009 nådde den blygsamma (25 ex den 2.5) vilket ligger nära föregående års resultat. Högsta antalet under våren 2008 var (26 ex den 3.5) vilket kan jämföras med medelvärdet för de fem föregående åren, 28 ex (21-34 ex). Högsta notering sedan simfågelräkningarna påbörjades är (88 ex den 1.5 1993)

Våren bjöd på få av de arter som oregelbundet kan förekomma i räkningarna. Några exempel: Bläsgås (10 ex den 25.4), spetsbergsgås (9 ex den 11.4), amerikansk bläsand (1 ex den 18.4) bergand (24 ex den 25.4) dessutom enstaka observationer av småskrake (17 ex den 18.4) samt dvärgmås (23 ex den 2.5)

Den 9 maj genomfördes en sjätte räkning (mot normalt fem under våren) för att eventuellt erhålla bättre uppgifter om sent ankommande

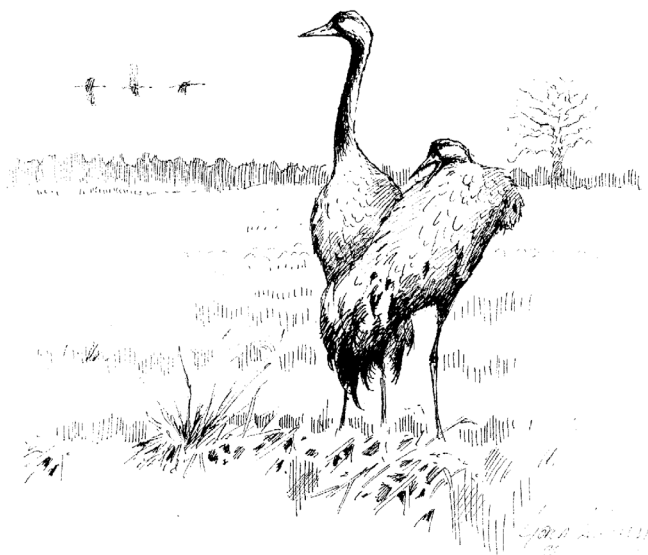
arter, t.ex. årtar (25 ex), svarttärnor (4 ex) med flera. Resultatet är det förväntade, högre siffror för nordflyttande vadare såsom grönbena (164), gluttsnäppa (20) och mosnäppa (1). Flera av de arter som är både häckfåglar och genomflyttare visar minskande antal. I flera fall kan man förmoda att häckningen har inletts vid denna tidpunkt. Växtligheten börjar dessutom bli besvärande hög vilket försvårar räkningen. Det är därvid svårt att veta om ruvningen har inletts eller om vegetationen döljer. Skedanden är ett intressant exempel; vid räkningen den 2.5 fanns 49 hanar och 34 honor, medan det en vecka senare fanns 42 hanar och 15 honor. Man vill gärna tro att skillnaden beror på att ett antal skedandehonor har lagt sig att ruva!

För grågässens del ligger antalen i linje med året innan. Man kan anmärka att den säsongs-mässiga ökningen inleddes tidigare 2009 än året före. Detta ligger emellertid inom en normal variation påverkad av väder med mera.

Hösten

Höstens räkningar var de 19: e i ordningen sedan starten 1991. Läsaren av tabellen noterar en dipp för många arter i oktoberräkningen. Detta beror på mycket svåra omständigheter med alltför kraftig blåst. Nya högsta antal noterades för flera av de regelbundet förekommande arterna

Högsta antal blev för knölsvan (2359 ex den 15.11), grågås (5432 ex den 12.9) och storskrake (1150 ex den 15.11). För storskrakens del är detta en fördubbling jämfört med tidigare högsta notering. Även skedand nådde sin högsta note-

ring någonsin (489 ex den 15.8) Snatteränderna nådde (2077 ex den 15.8) även detta det högsta antalet någonsin,

Det finns även anledning att se åt andra hållet. Gräsanden nådde sina högsta antal i nittiotalets början (1229 ex den 9.4 1993 respektive 5600 ex den 15.8 1992). Numera noteras oftast betydligt beskedligare antal. Dock (5700 ex den 15.10 2005)

Det ständigt ökande antalet sothöns bröts redan under hösten 2005. Antalet fåglar tycks nu definitivt ha nått sin kulmen och under höstarna 2005-08 sågs som mest 18 800, 20 000, 20 000 respektive 16 200 ex. Den högsta noteringen är 21 100 ex (2004). Under hösten 2009 nådde sothönsen 11576 ex som mest. Detta är knappt 10 000 färre än toppåret

Bland oregelbundet förekommande arter noterades ägretthäger med (3 ex den 12.9) och (2 ex den 15.11). Svärta noterades med (1 ex den 15.11). bergand (3 ex den 15.11) och alfågel (1 ex den 15.11).

Tabell 3 innehåller en jämförelse mellan högsta antalen från räkningen 2009 och de från räkningarna 1991 till 2004. Hela nio arter uppvisar ett högre antal under vårräkningarna 2009 än under den tidigare perioden. Motsvarande tal under hösträkningarna är 12 arter.

Till sist en reflektion som inträder vid begrunden av årets (och många års resultat). Flera av de arter och artgrupper som redovisas är föremål för egna projekt där deras reproduktionsframgång mäts och belyses. För den stora gruppen sim- och dykänder gör vi inte detta. Frågan om vilket som är det riktiga måttet på sjöns förmåga som fågelsjö uppkommer ofta när man talar med ornitologerna runt sjön. Varför har vi då inga kunskaper? Ett skäl är förstås att det är mycket svårt att undersöka och att det saknas relevanta metoder. Ett annat skäl är att det skall göras under en tid när den ornitologiska aktiviteten sjunker jämförd med den tidiga våren. Likafullt är detta en angelägen uppgift att ta itu med och som bör ges prioritet under 2010 och följande år för att ta reda på hur många av dessa oerhörda mängder simfåglar som även kan räknas in bland sjöns häckande fåglar.

Tack

Simfågelräkningarna vid Hornborgasjön är ett lagarbete, där det krävs stor kännedom om artbestämning och områdenas avgränsningar samt att det görs noggranna anteckningar. Totalt har 21 personer deltagit i räkningarna; Åke Abrahamsson, Barbro Axelsson, Thore Axelsson, Lotta Berg, Hanna Berg, Jörgen Fritzson, Magnus Hallgren, Peder Hedberg Fält, Clas Hermansson, Kent-Ove Hvass, Gunnar Jakobsson, Andreas Karlsson, Stig Karlsson, Ida-Linneá Laudon, Karl-Markus Laudon, Peter Laudon, Anita Ljungström, Christopher Magnusson, Ingemar Nilsson, Bengt Pettersson samt Eric Thorsson.

Referenser

- Fält, P. 1995a. Rastande simfåglar i Hornborgasjön 1991. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1991. sid 35-40. Meddelande nr 20 från Hornborgasjöns fältstation / Hornborga-dokument nr 26. Naturvårdsverket, Hornborgasjön.
- Fält, P. 1995b. Rastande simfåglar i Hornborgasjön 1993. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1993. sid 31-40. Meddelande nr 23 från Hornborgasjöns fältstation / Hornborga-dokument nr 29. Naturvårdsverket, Hornborgasjön.
- Fält, P. 2002. Rastande simfåglar i Hornborgasjön 1995. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1995. sid 14-24. Meddelande nr 25 från Hornborgasjöns fältstation / Hornborga-dokument nr 31. Naturvårdsverket, Hornborgasjön.
- Hermansson, C. 2004. Rastande simfåglar i Hornborgasjön 2002. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2002. sid 20-24. Meddelande nr 32 från Hornborgasjöns fältstation / Hornborga-dokument nr 38. Länsstyrelsen Västra Götaland.
- Hermansson, C. 2005. Rastande simfåglar i Hornborgasjön – resultat från 2004 och sammanfattning av åren 1991-2004. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2004. sid 26-37. Meddelande nr 34 från Hornborgasjöns fältstation / Hornborga-dokument nr 40. Länsstyrelsen Västra Götalands län.
- Hermansson C, Laudon K M, Thorsson E. Rastande simfåglar i Hornborgasjön 2005 - 2008. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2006 - 2009. Meddelanden nr 35 - 38 från Hornborgasjöns fältstation / Hornborga-dokument nr 41 - 44. Länsstyrelsen Västra Götaland.

Tabell 1. Sammanfattning av resultatet från simfågelräkningar inklusive våtmarksarter vid Hornborgasjön våren 2009. Dessutom gjordes en extra räkning den 9 maj. Resultatet redovisas i texten.

Art	4.4	11.4	18.4	25.4	2.5
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	1134	1243	1031	1077	1072
Sångsvan <i>C. cygnus</i>	1751	548	434	78	29
Mindre sångsvan <i>Cygnus bevickii</i>	0	0	1	0	0
Bläsgås <i>Anser albifrons</i>	4	8	0	10	9
Grågås <i>A. anser</i>	1519	1850	1379	1450	1738
Grågås x Kanadagås <i>A. anser X</i>					
<i>Branta canadensis</i>	3	1	2	7	3
Hybridgås <i>Anser sp</i>	1	0	1	1	2
Spetsbergsgås <i>A. brachyrhynchus</i>	0	9	0	5	0
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	270	206	149	148	179
Vitkindad gås <i>B. leucopsis</i>	9	11	0	2	0
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	0	0	0	2	2
Bläsand <i>Anas penelope</i>	1058	855	936	670	170
Amerikansk bläsand <i>A. americana</i>	0	0	1	0	0
Snatterand <i>A. strepera</i>	126	224	166	221	194
Kricka <i>A. crecca</i>	779	1357	1655	1033	1515
Gräsand <i>A. platyrhynchos</i>	592	396	375	190	427
Stjärtand <i>A. acuta</i>	33	41	29	258	6
Årta <i>A. querquedula</i>	0	9	5	21	25
Skedand <i>A. clypeata</i>	22	94	75	117	83
Brunand <i>Aythya ferruginea</i>	515	470	254	216	281
Vigg <i>A. fuligula</i>	2609	3851	3295	5105	2396
Bergand <i>A. marila</i>	0	3	2	24	8
Sjöorre <i>Melanitta nigra</i>	0	0	0	6	5
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	2891	2219	1011	1099	539
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	296	294	207	138	14
Småskrake <i>M. serrator</i>	1	1	17	0	0
Storskrake <i>M. merganser</i>	710	81	39	23	7
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	0	0	0	1	0
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	865	1055	901	1040	742
Gråhakedopping <i>P. grisegena</i>	199	274	197	264	214
Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	0	9	3	9	5
Svarthalsad dopping <i>P. nigricollis</i>	14	76	45	116	79
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	103	145	96	127	90
Gråhäger <i>Ardea cinerea</i>	31	26	83	25	24
Sothöna <i>Fulica atra</i>	5173	4479	3088	3774	3292
Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>	0	2	9	13	3
Mindre strandpipare <i>Charadr. dubius</i>	0	2	15	4	3
Ljungpipare <i>Pluvialis apricaria</i>	1	0	0	0	0
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	463	586	390	512	510
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	0	2	0	29	124
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	28	48	44	61	23
Storspov <i>Numenius arquata</i>	5	8	6	1	3
Svartsnäppa <i>Tringa erythropus</i>	0	0	4	4	5

forts. tabell 1

Art	4.4	11.4	18.4	25.4	2.5
Rödbena <i>T. totanus</i>	12	73	72	77	90
Gluttsnäppa <i>T. nebularia</i>	0	0	4	9	10
Skogssnäppa <i>T. ochropus</i>	5	23	12	14	8
Grönbenä <i>T. glareola</i>	0	2	0	20	59
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	0	1	0	4	11
Dvärgmås <i>Larus minutus</i>	0	0	0	1	23
Fiskmås <i>L. canus</i>	13	8	8	11	14
Gråtrut <i>L. argentatus</i>	104	14	14	14	20
Havstrut <i>L. marinus</i>	16	6	25	6	5
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	0	0	7	54	91
Silvertärna <i>S. paradisaea</i>	0	0	0	0	1

Tabell 2. Sammanfattning av resultat från simfågelräkningar inklusive våtmarksarter vid Hornborgasjön hösten 2009.

Art	15.8	12.9	17.10	15.11
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	2009	2156	1954	2359
Sångsvan <i>C. cygnus</i>	75	46	25	165
Grågås <i>A. anser</i>	2956	5432	2786	403
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	102	108	145	561
Stripgås <i>Anser indicus</i>	0	1	0	0
Hybridgås <i>Anser sp</i>	0	0	0	3
Bläsand <i>Anas penelope</i>	850	2524	6522	2597
Snatterand <i>A. strepera</i>	2077	1046	258	588
Kricka <i>A. crecca</i>	2249	4051	3685	1827
Gräsand <i>A. platyrhynchos</i>	2829	3007	3530	3945
Stjärtand <i>A. acuta</i>	37	524	20	22
Ärta <i>A. querquedula</i>	7	0	0	0
Skedand <i>A. clypeata</i>	489	19	17	9
Simand sp <i>Anas sp</i>	0	100	0	0
Brunand <i>Aythya ferruginea</i>	1122	2518	67	81
Vigg <i>A. fuligula</i>	1700	1458	1716	1173
Bergand <i>A. marila</i>	0	0	0	3
Alfågel <i>Clangula hyemalis</i>	0	0	0	1
Svärta <i>M. fusca</i>	0	0	0	1
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	559	649	707	1441
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	0	40	161	251
Småskrake <i>M. serrator</i>	0	0	0	1
Storskrake <i>M. merganser</i>	1	20	158	1150
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	1	3	0	1
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	833	481	66	6

forts. tabell 2

Art	16.8	13.9	18.10	16.11
Gråhakedopping <i>P. grisegena</i>	20	7	1	0
Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	0	2	0	0
Svarthalsad dopping <i>P. nigricollis</i>	2	3	0	0
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	308	251	45	5
Ägretthäger <i>Egretta alba</i>	0	3	0	2
Gråhäger <i>Ardea cinerea</i>	84	92	102	61
Sothöna <i>Fulica atra</i>	10648	11576	1908	4425
Större strandpipare <i>Charadr. hiaticula</i>	7	3	0	0
Ljungpipare <i>Pluvialis apricaria</i>	1	3	0	0
Kustpipare <i>P.squatarola</i>	0	2	11	0
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	1297	1243	0	0
Kärnsnäppa <i>C. alpina</i>	16	46	5	0
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	26	17	0	0
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	37	239	7	0
Svartsnäppa <i>Tringa erythropus</i>	8	0	0	0
Rödbena <i>T. totanus</i>	19	5	0	0
Gluttsnäppa <i>T. nebularia</i>	29	12	0	0
Skogssnäppa	1	0	0	0
Grönbenä <i>T. glareola</i>	34	2	0	0
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	35	2	0	0
Dvärgmå <i>Larus minutus</i>	3	0	0	0
Skrattmå <i>L. ridibundus</i>	29	92	0	1
Fiskmå <i>L. canus</i>	14	47	5	5
Gråtrut <i>L. argentatus</i>	3	5	62	16
Havstrut <i>L. marinus</i>	1	0	0	1
Fisktärna <i>S. hirundo</i>	143	5	0	0
Svarttärna <i>Chlidonias niger</i>	13	0	0	0

Tabell 3. Här jämförs de högsta registrerade antalen under simfågelräkningarna 1991 till 1994 (Hermansson 2004) med resultaten från 2009.

Art	1991 – 2004		2009	
	Vår	Höst	Vår	Höst
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	820	1 600	1 243	2 359
Sångsvan <i>C. cygnus</i>	905	200	1 751	165
Grågås <i>A. anser</i>	2 420	3 640	1 850	5 432
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	434	392	270	561
Bläsand <i>Anas penelope</i>	1 591	4 000	1 058	6 522
Snatterand <i>A. strepera</i>	204	470	224	2 077
Kricka <i>A. crecca</i>	3 850	6 500	1 655	4 051
Gräsand <i>A. platyrhynchos</i>	1 229	5 600	592	3 945
Stjärtand <i>A. acuta</i>	76	490	258	524
Årta <i>A. querquedula</i>	88	111	25	7
Skedand <i>A. clypeata</i>	197	343	117	489
Brunand <i>Aythya ferruginea</i>	718	5 300	515	2 518
Vigg <i>A. fuligula</i>	2 570	1 650	5 105	1 716
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	920	1 050	2 891	1 441
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	99	250	296	251
Storskrake <i>M. merganser</i>	708	525	710	1 150
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	1 035	690	1 055	833
Gråhakedopping <i>P. grisegena</i>	364	--	274	20
Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	39	--	9	2
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	440	560	145	308
Sothöna <i>Fulica atra</i>	7 400	21 100	5 173	11 756

Häckande doppingar i Hornborgasjön 2009

Peder Hedberg Fält

Inledning

Projektet startades upp redan 1981 (Karlsson 1982) men år 1985 övertog Lars-Erik Johansson och Hans-Erik Johansson ansvaret och drev projektet fram till 1999. Från år 2000 övertog jag själv ansvaret som projektledare och har årligen genomfört inventering av häckande doppingar. Under 2000 och 2001 samt 2005 till 2007 räknades samtliga par häckande eller revirhävande doppingar i sjön samt antalet kullar av svarthakedopping och svarthalsad dopping. På grund av tidsbrist åren 2002 till och med 2004 har jag koncentrerat mig på att endast följa upp häckande svarthalsad dopping och svarthakedopping. Under 2008 och även 2009 koncentrerades åter igen enbart att följa upp antalet par svarthakedopping och svarthalsad dopping samt häckningsframgången för de båda arterna

Då smådoppingen är väldigt svårinventerad har inga större ansträngningar gjorts under året för att följa upp den häckande populationen.

Inventeringarna är dels till för att följa upp förändringarna hos de olika arterna av häckande doppingar i samband med sjöns restaurering men även att kontrollera beståndens storlek och sammansättning i relation till sjöns ekologiska system, främst sjöns fiskfauna.

Metodik

Under tiden 15 april till 15 juli har inventeringar efter antalet häckande par och kullar hos svart-hakedopping och svarthalsad dopping genomförts. Främst har inventeringarna utförts från olika observationsplatser runt sjön så att alla områden i sjön har täckts upp. Indelningen av dessa områden är detsamma som används vid simfågelräkningarna. Delar av sjön som ej gått att inventera från land såsom Korpaboviken, Stenum och södra delen har istället inventerats från kanot från mitten av maj till mitten av juli

i samband då övriga inventeringar på våtmarks-fåglar görs från kanot.

Metod för inventeringarna följer i stort de anvisningar som Svensson (1976) angivit för inventering av vattenfåglar. För svarthalsad dopping har häckande par beräknats vid respektive koloni utifrån antalet bebodda bon vid respektive kolonin. Hos svarthakedopping har häckande par angetts då påbörjade eller bebodda bon har observerats eller då par har noterats under större delen av häckningssäsongen inom ett begränsat område av sjön. Observationer av aktuella arter har vid varje besök prickats in på kartor eller på annat sätt noteras för respektive delområde. Observationerna har sedan förts över på artkartor, varefter utvärdering har gjorts.

Häckningsresultatet har kontrollerats för svart-hakedopping och svarthalsad dopping genom att räkna antalet kullar och antalet ungar för respektive kull. Antalet producerade ungar har angetts när de är små, i åldern 5-10 dagar, då de emellanåt kan själva ligga på vattnet tillsammans med föräldrafåglarna. Ungar som äldre, i åldern ”flygga” eller ”stora”, har ej kontrollerats.

Resultat

Svarthakedopping

Totalt noterades enbart ett par i området vid mellan Fågeludden och Fäholmen. Inga andra fåglar sågs i sjön förutom detta par. Troligtvis påbörjades häckning vid Fäholmen då en ensam fågel sågs där i mitten och slutet av maj efter det att ett par sågs i området tidigare. I början av juni sågs båda fåglarna igen varför det är troligt att häckningen misslyckats. Inga ungar sågs.

Svarthalsad dopping

De första svarthalsade doppingarna anlände till sjön redan den 2 april utanför Utloppet. Större delen av sjön var igenfrusen men öppet vatten

fanns då utanför Utloppet. Vid simfågelräkningen nio dagar senare räknades 76 fåglar ihop vilket såg lovande ut så tidigt på säsongen. Flera svarthalsade doppingar började ganska snart etablera sig vid skrattnåskolonierna vid gamla Blindkanalen. Vid kontroll den 17 maj hittades två olika kolonier, inte långt från varandra. En av kolonierna innehöll 24 bon, medan det i den andra fanns 12 bon. Vid ånyo kontroll den 29 maj hade den sistnämnde kolonin vuxit till 17 bon medan den förstnämnda fanns inga nya bon. Den 24 maj sågs där den första kullen och i början av juni hittades 14 kullar i området. Ytterligare två nya kullar sågs i mitten av juni vilket innebar totalt 16 kullar för 41 bon.

Flera svarthalsade doppingar sågs också tidigt i södra delen av sjön, i området söder om Almeö och Sätunaviken. Sjöns största ansamling av häckande skrattnås finns i området Sätunakalen och Bjurumskanalen varför det fanns en stor chans till en kolonibildning där. Vid boräkning den 17 maj noterades 28 bobodda bon samt två kläckta kullar. Detta är det tidigast kläckta kullen som jag noterat. Oftast brukar de allra första kullarna ses mellan 25 och 30 maj. Trots den relativt stora kolonin hittades enbart 10 olika kullar i området, varav 5 stycken samtidigt den 2 juni.

Tabell 1. Antal häckande par av svarthakedopping och svarthalsad dopping i Hornborgasjön 2009.

Art	Par
Svarthakedopping <i>Podiceps auritus</i>	1
Svarthalsad dopping <i>P. nigricollis</i>	72

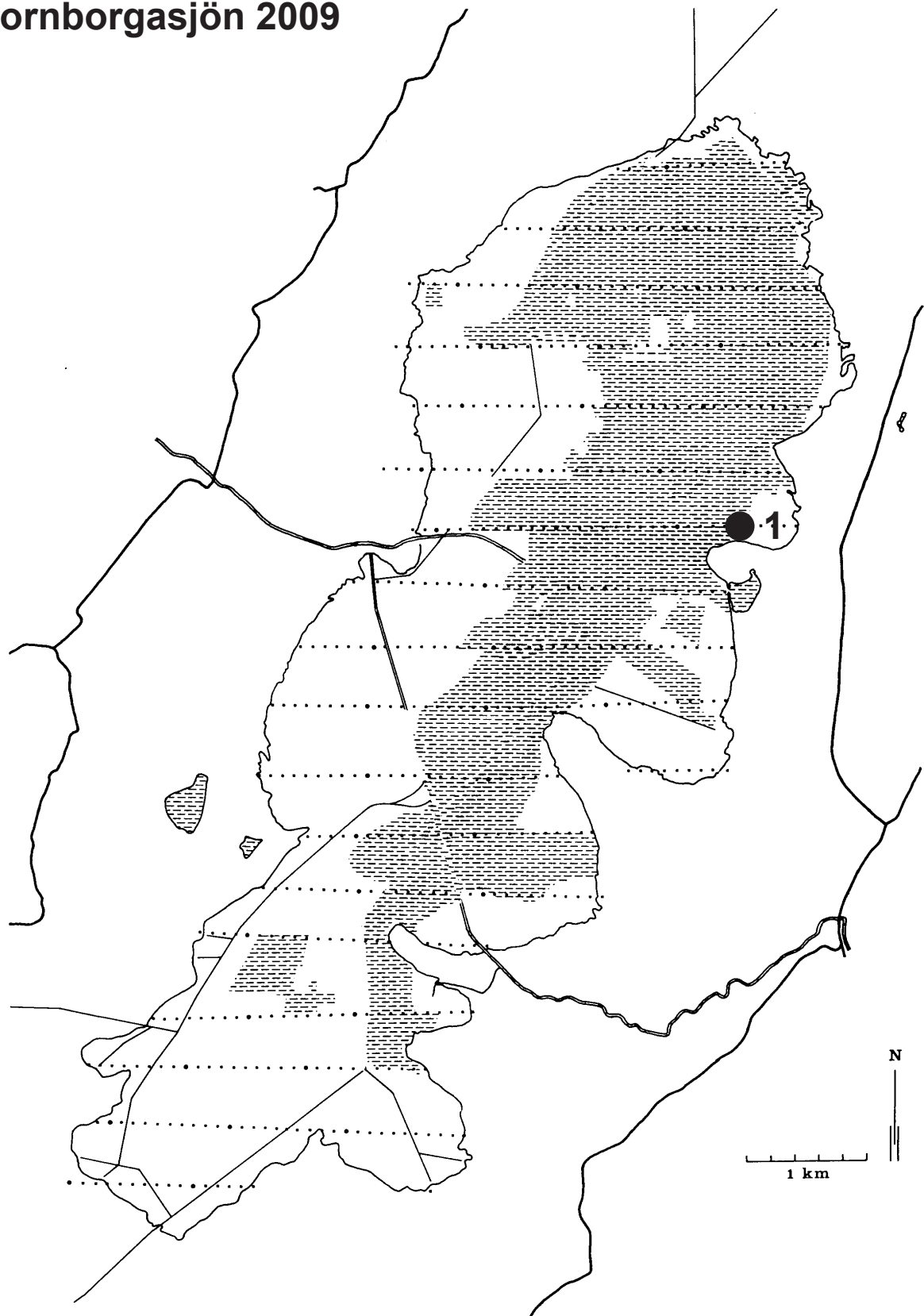
Den fjärde kolonin låg inne bland häckande skrattnåsar utanför Dagsnäs. Den 14 maj sågs tre ruvande fåglar från land. Dock blev grönskan för hög senare på säsongen, så bona doldes av vegetationen. Inga kullar sågs där senare varför häckningarna troligtvis misslyckades av någon anledning.

Totalt hittades 72 par svarthalsad dopping i fyra olika kolonier, där samtliga låg i anslutning till skrattnåskolonier. Häckningarna resulterade i 26 kullar.

Referenser

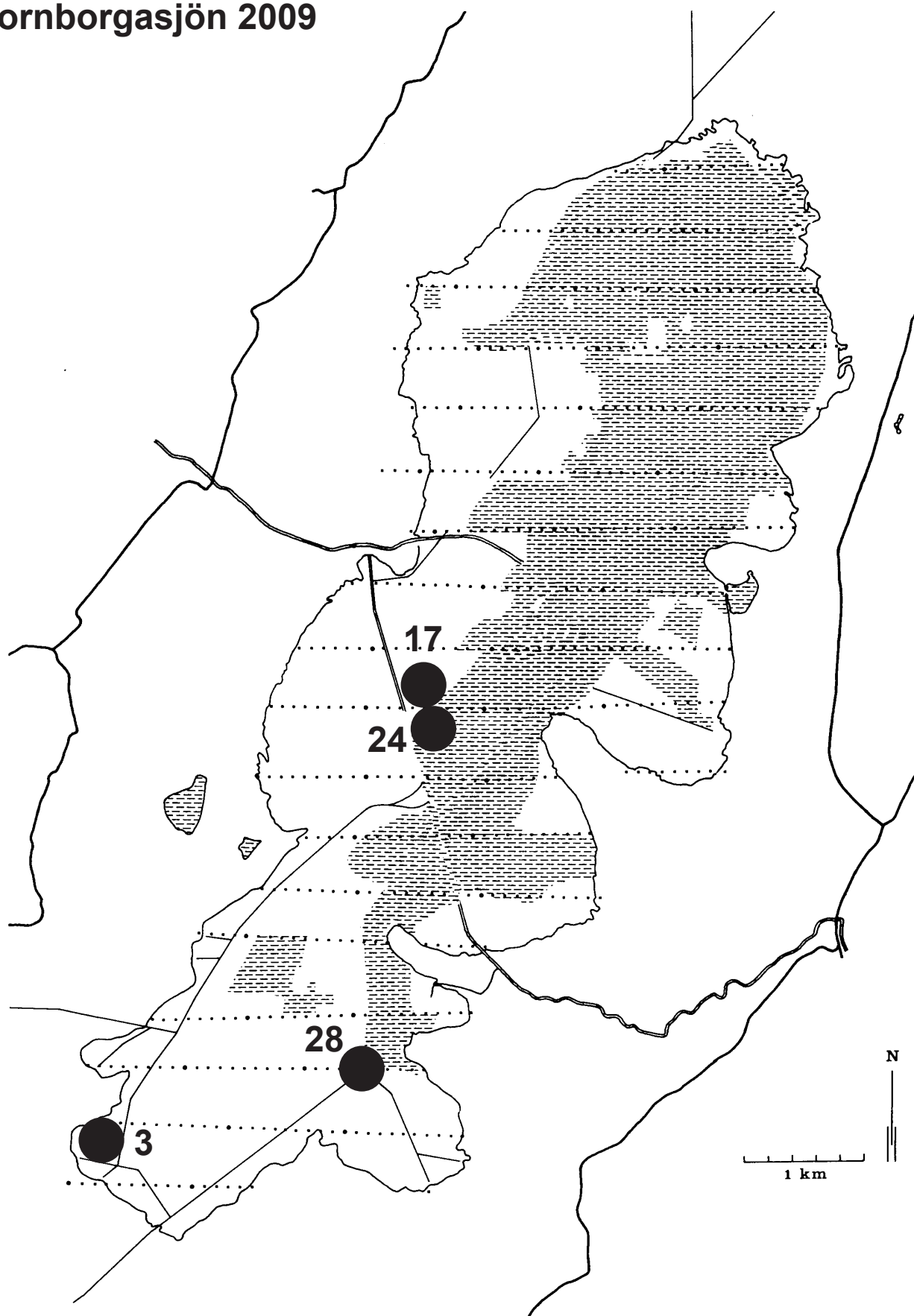
- Karlsson, T. 1982. Doppingar. I: Ornitologiska undersökningar i Hornborgasjön 1981. sid 52-60. Hornborga-dokument nr 2. Statens naturvårdsverk och Länsstyrelsen i Skaraborgs län.
- Svensson, S. 1976. Inventering av vattenfåglar. Stencil. Lunds universitet.

Hornborgasjön 2009

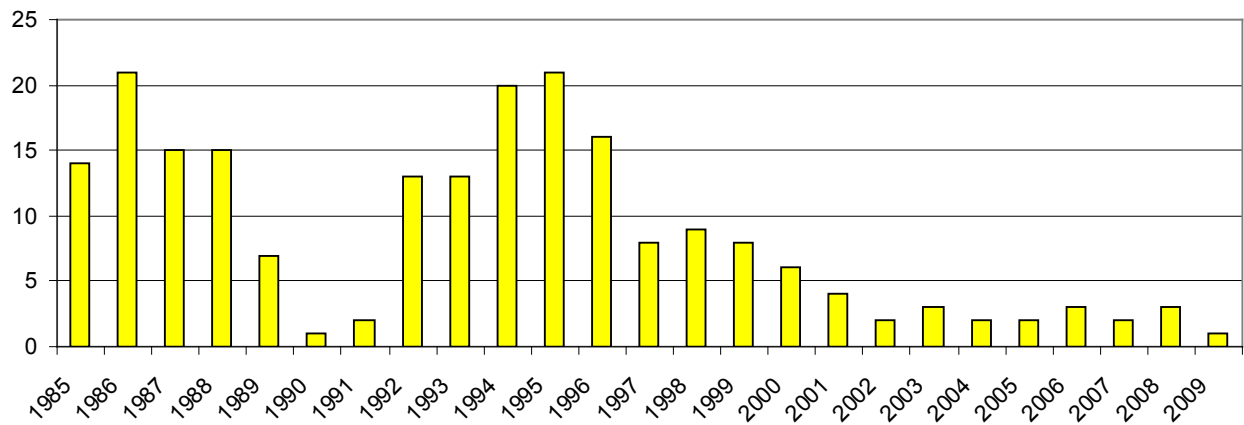

Figur 1. Häckande par svarthakedopping *Podiceps auritus* i Hornborgasjön 2009

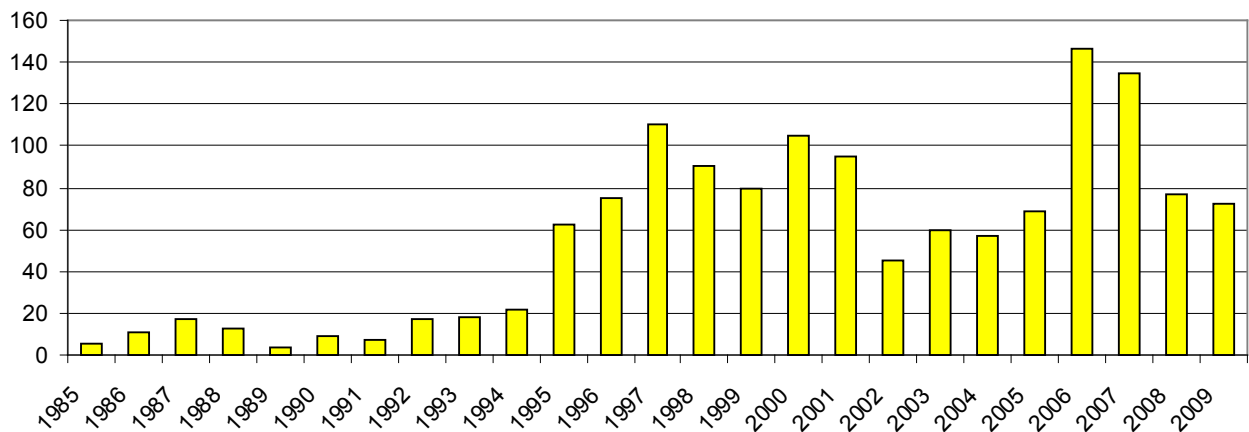
Hornborgasjön 2009

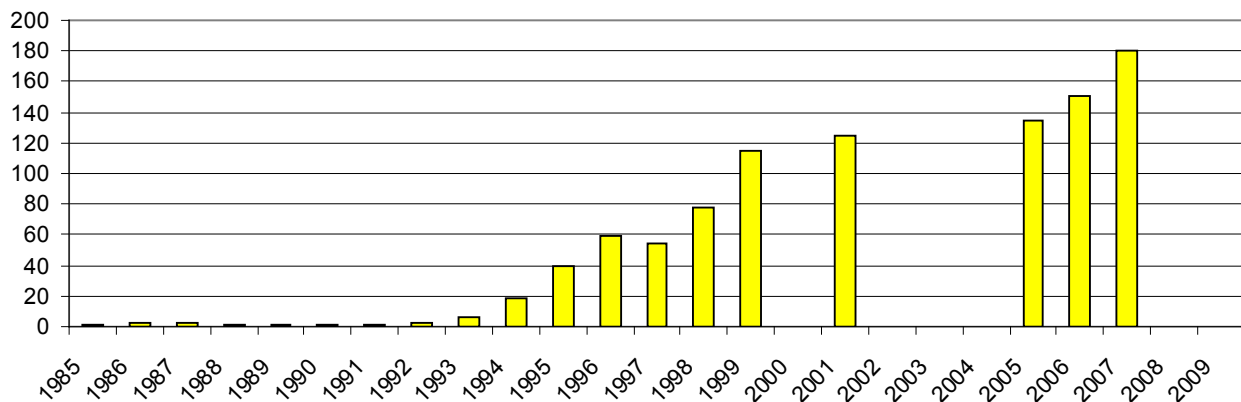
Figur 2. Häckande par svarthalsad dopping *Podiceps nigricollis* i Hornborgasjön 2009.

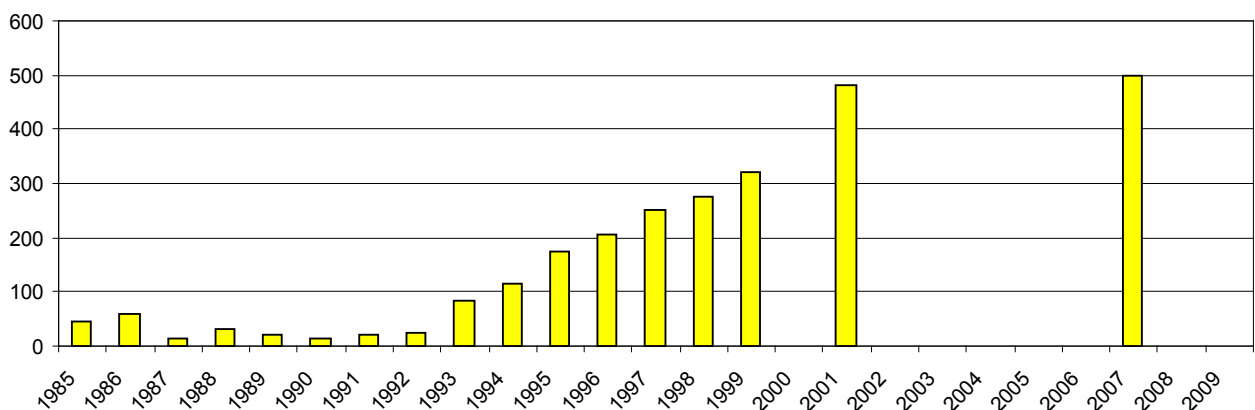
Tabell 1. Antal häckande par svarthakedopping *Podiceps auritus* i Hornborgasjön 1985-2009.

Tabell 2. Antal häckande par svarthalsad dopping *Podiceps nigricollis* i Hornborgasjön 1985-2009.

Tabell 3. Antal häckande par gråhakedopping *Podiceps grisegena* i Hornborgasjön 1985-2009.

Tabell 4. Antal häckande par skäggdopping *Podiceps cristatus* i Hornborgasjön 1985-2009.

Häckande kärrhökar i Hornborgasjön 2009

Bengt Pettersson

Inledning

Uppföljning av häckande kärrhökar har pågått oavbrutet sedan slutet av 1960-talet (se Grus Fåglar i Västergötland nr 2, 1999).

Syftet med projektet var i början att få reda antalet häckande kärrhökar i Hornborgasjön. Efter sjörestaureringen ändrades projektets inriktning till att följa förändringar som skedde för de häckande kärrhökarna. Bladvassen minskade drastiskt efter restaureringen och kärrhökarna började därför huvudsakligen utnyttja videbuskage i sjöns södra delar. Videbuskagen bröts ner efter några år och successivt har nu det häckande beståndet som fanns år 2000 minskat från 57 par till under 15 par de senast åren.

Metod

Inventeringen har skett på samma sätt som tidigare säsonger, genom att tidigt på säsongen på karta pricka in de bobyggande paren och senare följa upp var ungar matas i respektive bon, och på sensommaren när ungarna lämnat boet räkna antalet flygga ungar.

Från fasta observationsplatser användes följande fågeltorn eller åsar: jaktorn i nordöstra delen, Fäholmstornet, Utsikten på Fågeludden, Vässtorpsåsen, Almeötornet, Hångertornet, Vadboden, Orenabbtornet samt tornet vid Utloppet.

Resultat

Brun kärrhök

Under säsongen kunde 13 bobyggande par registreras vilket är ett par mer än 2008.

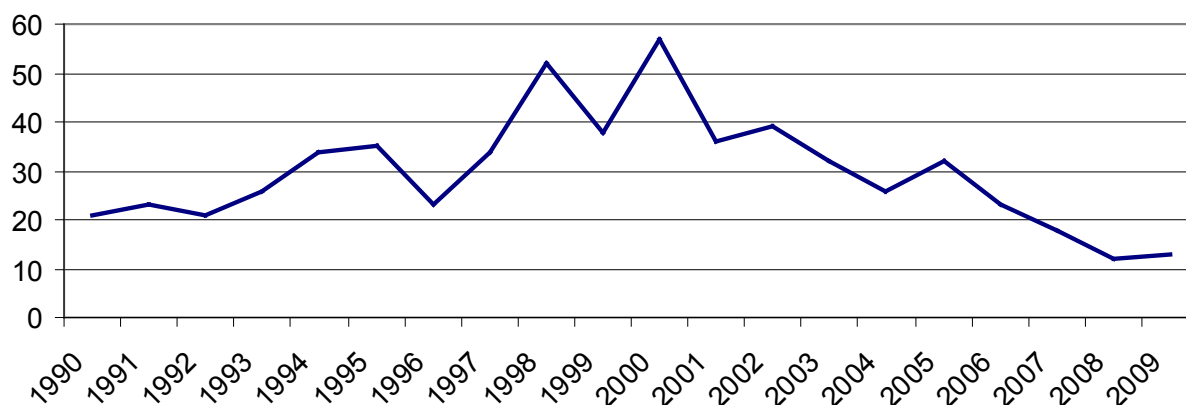
Endast två par hade bosatt sig norr om gamla Flianån och dessa bon byggdes i befintlig bladvass. Övriga par häckade i det nuvarande kärnområdet i sjöns södra del. Deras boplatser var samtliga placerade i videbuskage. Detta område bevakades mycket noggrant av Mike Henry som ansvarade för observationer i sydligaste delen av sjön med Hångertornet som huvudobservationsplats.

I detta område konstaterades 9 par (se figur 1). Av dessa lyckades 6 par med häckningen och fick 15 flygga ungar. Kullarna bestod av 4, 3, 3, 2, 2, respektive 1 unge.

Av de övriga häckningarna i sjön sågs 2 ungar öster om Orenabbe och 2 flygande ungar i reviret norr om Utloppet (Thore Axelsson). Resultatet från årets häckningssäsong har utifrån dessa observationer bedömts vara minst 19 flygga ungar.

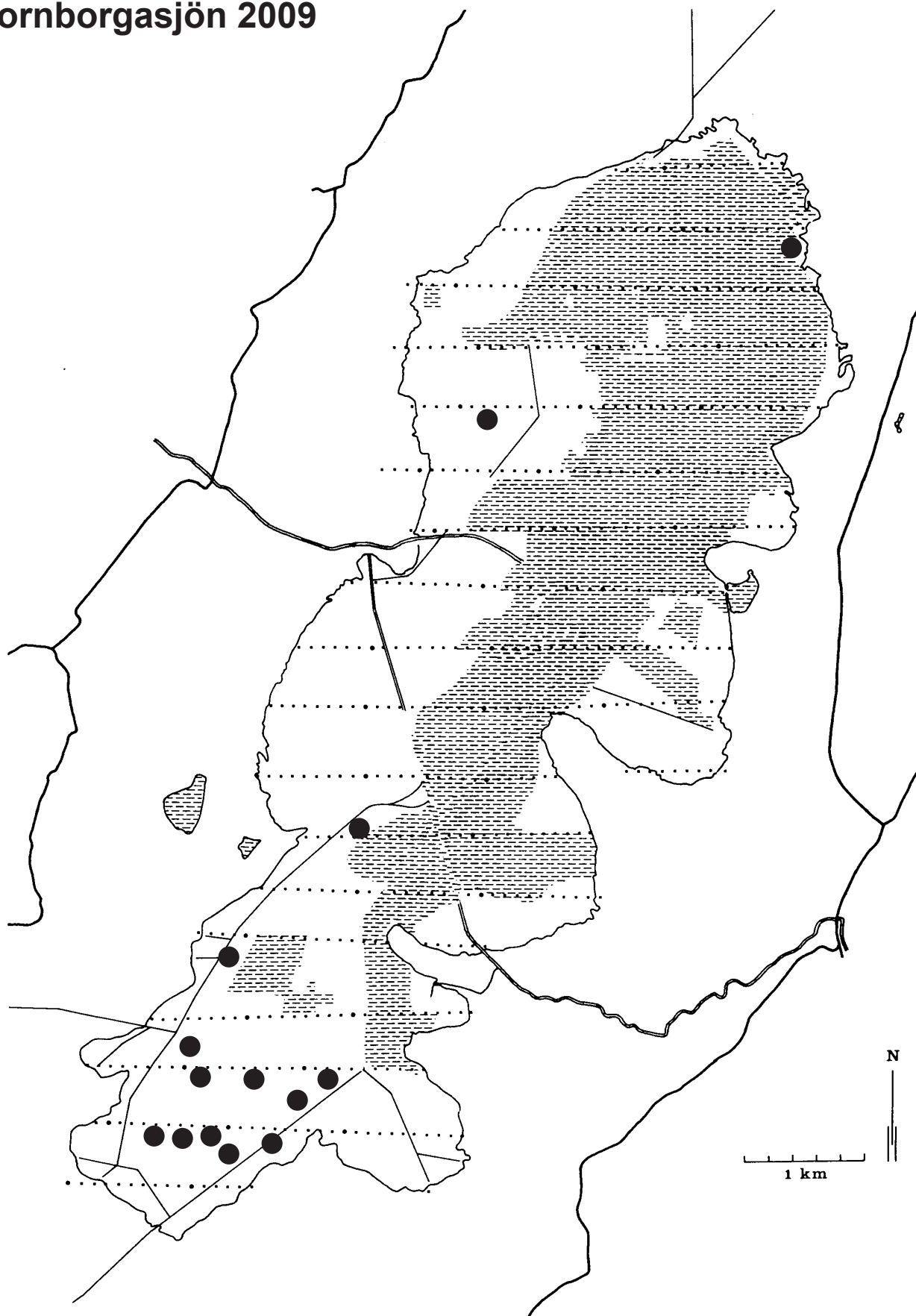
Övriga kärrhökar

Endast enstaka blå kärrhökar har observerats under vår- och höststräcket.

Figur 1. Antalet häckande brun kärrhök *Circus aeruginosus* i Hornborgasjön 1990-2009

Hornborgasjön 2009

Figur 1. Bo av brun kärrhök *Circus aeruginosus* i Hornborgasjön 2009.

Häckande havsörn vid Hornborgasjön 2009

Bengt Pettersson

Inledning

Havsörnparet som har häckat i Hornborgasjöområdet sedan 2002 är nu 12 år gamla. De är nu etablerade och har häckat årligen. Det är ändå lika spännande varje år att följa upp om det blir ny häckning.

Redan i slutet av februari och i början av mars satt paret tillsammans på isen utanför Utloppet. Flera parningar sågs. Efter den 4 mars var bara hanen "Valdemar" synlig och det tydde på att honan förmodligen hade påbörjat ruvningen. Hanen däremot sågs dagligen och flera gånger fanns observationer att han flög mot det gamla boreviret.

Den 4 maj var det dags att kontrollera om det var häckning. Båda fåglarna markerade över fjolårets bo vilket tydde på att ungar hade kläckts. Björn Helander kontaktades för ringmärkning vilken genomfördes den 13 maj. Årets kull bestod av två ungar vilka båda ringmärktes. Den ena ungen firades ner till marken, där blodprov togs för att bli fastställa DNA.

Ungarnas ålder var enligt Björns Helanders bedömning 4-5 veckor gamla. Det stämmer bra med äggläggning (första ägg) som förmodats vara den 4-5 mars när honan försvann och inte visade sig längre. Ruvingstiden blir då 37-38 dagar utifrån ungarnas bedömda ålder vid ringmärkningen. I mitten av juli hade de båda ungarna lämnat boet och sågs därefter flyga omkring ute i södra delen av sjön.

I och med årets häckning har paret fått ut 19 flygga ungar på åtta år, vilket är ett enastående bra resultat. Det blir ett genomsnitt på 2.38 ungar per säsong (8 häckningar).

Hösten

Övriga observationer som gjorts under säsongen är att flera yngre havsörnar uppehållit sig vid sjön under våren och sommaren. Under hösten observerades allt fler havsörnar i området.

Redan den 6 oktober hade 15 yngre örnar samlats sig vid sjön. En månad senare den 7 november räknades från Fågeludden så många som 20 yngre örnar samtidigt och även hanen i Hornborgasjöns par. Vid ett annat tillfälle räknades vid ett tillfälle från Utloppet och Almeö minst 24 olika individer samtidigt.

Vid några tillfällen under senhösten har ytterligare en gammal fågel setts. Den är vitstjärtad och har svarta spetsar på stjärt pennorna och kan lätt skiljas från häckparet som är annorlunda tecknade.

Vintern

I samband med vintersolståndet sjönk temperaturen till under -20 °C och sjön blev helt igenfrusen. Många knölsvanar fanns fortfarande kvar och flera av dem dukade under i kylan. Svanarna blev då ett lätt byte för de havsörnar som uppehöll sig vid sjön. Kent-Ove Hvass kunde den 21 december då räkna så många som 27 havsörnar vilka alla var yngre fåglar. Tillsammans med de äldre fåglarna är var det ett 30-tal örnar som vistades i sjöområdet. Dessa sena höstobservationer visar att den rikliga förekomsten av änder, sothöns och svanar har en stor dragningskraft på kringstrykande och genomflyttande havsörnar.

Häckande fiskgjuse i Hornborgasjön 2009

Eric Thorsson & Albin Thorsson

Inledning

Projektet startade 2003 med syfte att fastställa hur många häckande par fiskgjuse det finns inom Hornborgasjöns rapporteringsområdet och hur många ungar de lyckas producera.

Metod

Fiskgjusarna inventeras från april till slutet av september. Målet är även att under året ringmärka ungar i de bon som är lättillgängliga.

Tabell 1. Häckningar, häckningsresultat och revir för fiskgjuse *Pandion haliaetus* i Hornborgasjön 2009.

Plats	Flygga ungar	Boplats
Ytterberg	1	Byggd plattform
Almeö	3	Byggd plattform
Södra delen	2	Byggd plattform
Korpaboviken (Yttre delen)	2	Gammalt skarvbo
Trestena	1	Egenbyggd
Vässtorpsåsen	Revir	Egenbyggd
Norr utloppet	Revir	Egenbyggd
Södra Sätunaviken	Revir	Egenbyggd

Resultat och diskussion

Årets resultat blev nio flygga ungar, på fem par som lyckades med häckningen. Förra året blev det tolv ungar, efter två lite magrare år med fem

respektive åtta. Det ger ett snitt på 1,8 ungar per par som lyckats med häckningen under 2009. Antalet revirhävande fiskgjusar minskade något från tio till åtta.

Glädjande är att ett par lyckades med häckningen på Hjortronmossens nordöstra kant, de fick en unge på vingarna. Utöver denna häckning är de övriga platserna kända sedan tidigare.

Ytterbergsparet som häckar i ett älgstom fick ut en unge. Paret i plattformen utanför Almeö lyckades bäst och fick ut tre ungar. I plattformen som ligger i södra delen på sjön, fick paret ut två ungar och i det gamla skarvboet utanför Korpaboviken fick också det paret ut två ungar.

Det var två par som gick till häckning, men fick avbryta häckningen av olika anledningar. Först var paret uppe på Vässtorpsåsen, som lämnade sitt bo under Kristi Himmelfärdshelgen, troligen på grund av för mycket mänsklig störning. Det andra paret var det som höll till i Södra Sätunaviken, här har vi ingen bra förklaring varför de misslyckades.

Även i år har hackingtornet ockuperats av gäss, denna gång kanadagås. Det har inte häckat någon fiskgjuse i hackingtornet sedan 2004, då två ungar kom på vingar. De plattformar som fiskgjusarna bygger upp, verkar vara en uppskattad boplats för grågås eller kanadagås.

Tabell 2. Sammanställning av revir, häckningar och häckningsresultat för fiskgjuse *Pandion haliaetus* i Hornborgasjön 2003-2009.

Årtal	Revir	Påbörjad häckn.	Antal kullar	Totalt flygga ungar	Flygga ungar/ påbörjad häckning
2009	8	7	5	9	1,29
2008	10	6	5	12	2,00
2007	9	6	4	8	1,33
2006	8	6	2	5	0,83
2005	7	5	4	10	2,00
2004	6	4	4	9	2,25
2003	5	5	4	10	2,00

Rastande tranor vid Hornborgasjön 2009

Clas Hermansson, Alf Karlsson & Helge Sundén

Inledning

Redan 1966 genomfördes de första organiserade försöken att räkna antalet rastande tranor under våren. Resultatet visade att det var fullt möjligt att med en väl genomarbetad metod erhålla tillförlitliga uppgifter om antalet tranor. Fåglarna räknades när de under gryningen lämnade övernattningsplatserna i södra sjöområdet för att proviantera i området kring Stora Bjurum och Dagsnäs. Under åren 1967-1982 ansvarade Skövde fågelklubb för räkningarna. Sedan 1983 utförs räkningarna av Hornborgasjöns fältstation. Årets räkningar var de 44:e i ordningen. Numera räknas tranorna när de lämnar födosöksområdena och flyger till övernattningsplatserna under kvällen.

Hornborgasjön var tidigare starkt igenvuxen med vass, men när stora områden rensades på vegetation under 1969-1970 öppnades ytor med grunt vatten i sjöns norra del. Tranorna fann dessa som lämpliga övernattningsplatser och antalet höstrastande tranor ökade från år till år (Swanberg 1993). Antalet uppskattades till 100 tranor år 1972 för att sedan långsamt öka till dagens antal på minst 5 000 tranor i hela sjöområdet. Till skillnad från vårens daliga räkningar bevakas höstens tranor ungefär två gånger per vecka. Höstens räkningar var de 38:e i ordningen, också det en unik oavbruten svit.

Rastande tranor under våren

Den 1 mars sågs en trana vid Fäholmen (Göran Lundin). Det var årets första trana vid Hornborgasjön. Den tranan tillhörde sannolikt en av sjöns bofasta tranor eftersom de som häckar vid Hornborgasjön anländer tidigare än de tranor som rastar.

Den 10 mars anlände 12 tranor som bedömdes tillhöra de första individerna bland vårens rastande tranor i **södra sjöområdet**. Därefter

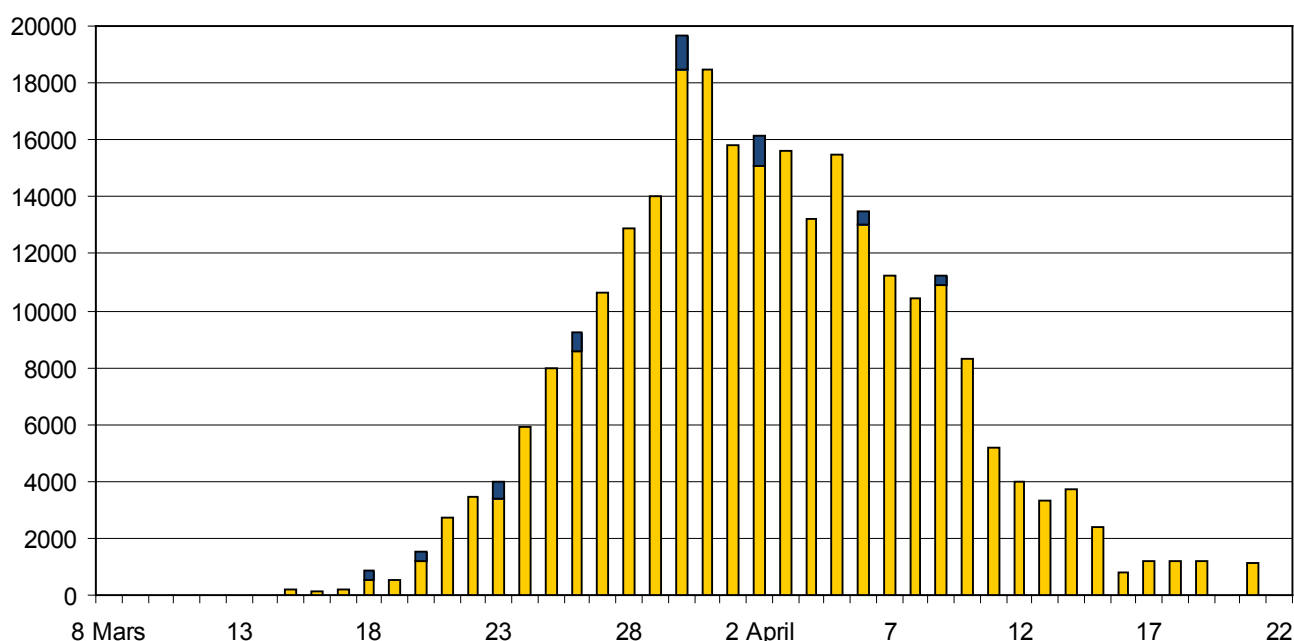
tillkom dagligen enstaka fåglar. Den 15 mars anlände den första stora flocken. Under kvällen fanns 172 tranor vid Vadboden. Redan i slutet av mars månad kom de många stora flockar och den 27 mars fanns 10 600 tranor. Insträcket fortsatte och kulminerade den 30-31 mars, då 18 500 flög till nattplats. Tidigare högsta antal tranor vid Vadboden, 14 000 ex. den 2 april 2008, överträffades med 4 500 ex.

Under våren 2007 var vi överraskade av antalet färgmärkta tranor från Västmanland (3). Då kunde vi konstatera att vädersituation med sydostliga vindar över södra Sverige troligen orsakade att tranor som normalt inte passerar Hornborgasjön rastade vid Vadboden. Under 2008 ökade åter antal tranor från Västmanland (14). Normalt rastar enstaka färgmärkta tranor från Västmanland och Västerbotten. Det är mycket troligt att tranorna redan 2007-08 ”lärde sig” att flyga mot Hornborgasjön. Rapporter från Europa bekräftar att tranorna ”fått en västligare flyttväg” under våren. Det kan sannolikt förklara det mycket stora antalet rastande tranor vid Hornborgasjön 2009.

Vårens mediandatum inträffade den 2 april, det vill säga det datum när 50 procent av vårens trandagar (265 100) uppnått. Med antal trandagar avses summan av de dagliga antalen rastande tranor. Det bör noteras att vi inte känner till omsättningen (daglig ankomst och bortsträck) och kan därför inte beräkna mediandatum för det verkliga antalet rastande tranor.

Antalet trandagar det högsta någonsin och överträffade tidigare högsta antal med knappt 8 procent. Detta visar att tranorna stannade längre än normalt framför allt på grund av ogynnsamt väder för bortsträck. Den relativt tidiga ankomsten bidrog naturligtvis också till att tranorna inte hade så bråttom att fortsätta flyttningen mot norr.

Fram till den 9 april fanns fortfarande över

Figur 1. Antal rastande tranor vid Hornborgasjön våren 2009. Gula staplar är antal tranor i södra sjöområdet och blå staplar antal tranor i norra sjöområdet. Antalen avser tranor som räknats flyga till nattplats. Högsta antal i södra sjöområdet inräknades den 30-31 mars (18 500) och i norra sjöområdet den 30 mars (1 150). I hela sjöområdet fanns som mest 19 650 tranor den 30 mars. Mediandatum i södra sjöområdet var den 2 april. Antal för dagar med uteblivna räkningar har beräknats (extrapolerats) utifrån närliggande dagar.

10 000 tranor vid Vadboden. Stora flyttningsdagar inträffade den 1 april (2 700 ex), 10 april (2 600 ex), 11 april (3 100 ex) och 15 april (1 600 ex). Vid kvällsräkningen den 23 april fanns 580 tranor kvar i södra sjöområdet. Många av dessa tranor blev kvar och stannade över sommaren vid Hornborgasjön. Se figur 1 och tabell 1.

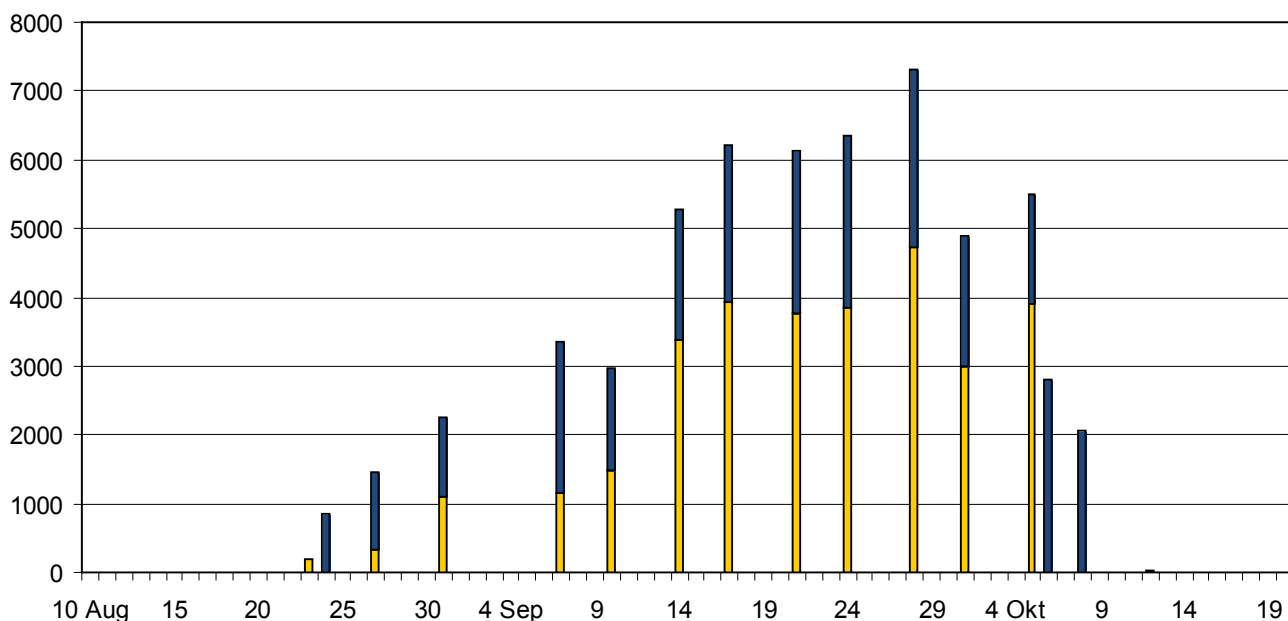
Högsta antal i **norra sjöområdet** inträffade den 30 mars då 1 150 inräknades när de flög till nattplats. Tidigare år har de tranor som uppehåller sig i norra delen oftast anlänt tidigare än

tranorna i södra delen av Hornborgasjön. Under 2009 rastade högsta antal tranor vid samma tidpunkt, den 30 mars. Då fanns 1 150 tranor i norra delen av Hornborgasjön. Omkring den 10 april fanns endast ett fåtal tranor kvar i området. Se figur 1 och tabell 1.

De tranor som övernattar i norra delen av Hornborgasjön söker sig till andra födosöksplatser nordväst och norr om sjön. Det finns inget som tyder på att de blandar sig med tranorna i södra sjöområdet. Antalet är också förhållandevis litet. De dagar när det fanns som mest tranor

Tabell 1. Tranornas förekomst vid södra delen i Hornborgasjön 2004-2009.

År	Median-datum	Period	Högsta antal	Datum	Antal trandagar
2004	4.4	16.3-23.4	12 700	4.4	155 100
2005	6.4	20.3-24.4	12 100	4-8.4	170 000
2006	10.4	21.3-27.4	9 920	9.4	127 000
2007	2.4	9.3-16.4	13 900	31.3	192 200
2008	2.4	9.3-21.4	14 000	2.4	246 300
Mv	5.4	15.3-22.4	12 520	4.4	178 120
2009	2.4	10.3-23.4	18 500	30-31.3	265 100

Figur 2. Antal rastande tranor vid Hornborgasjön hösten 2009. Gula staplar är antal tranor i södra sjöområdet och blå staplar antal tranor i norra sjöområdet. Antalen avser tranor som räknats flyga till nattplats. Högsta antal i södra sjöområdet inräknades den 28 september (4 720) och i norra sjöområdet den 6 oktober (2 800). I hela sjöområdet fanns som mest 7 320 tranor den 28 september.

vid Hornborgasjön utgjorde de sex procent av det totala antalet.

Utfodringen vid Vadboden (Trandansen)

En anledning till att tranorna samlas för att äta kring Vadboden vid sjöns södra del är naturligtvis den utfodring som utförs av Länsstyrelsen Västra Götalands Län. Tillgången på föda, korn, är riklig och det lockar också många andra fåglar till området, framför allt sångsvanar, grågäss, kanadagäss, bläsänder, krickor och gräsänder. Under våren 2009 spreds totalt 146 300 kg korn över området.

Undersökningar under vårsträcket i Rügen-Bock-Kirr, Tyskland har visat att tranorna äter ungefär 300 gram vete (sädeskorn) per individ och dag. Två olika beräkningsmetoder gav resultatet 293 respektive 289 gram vete per individ och dag (Nowald 1999).

Det finns därför högst troligt att det dagliga födointaget vid Hornborgasjön ligger på samma nivå, det vill säga 300 gram korn (sädeskorn) per individ och dag. Skillnaden mellan sädeslagen vete och korn bedöms vara liten i detta sammanhang. Detta betyder att tranorna kon-

sumerade ungefär 79 530 kg korn (300 g x 265 100 trandagar). Resterande kvantitet, 66 770 kg (46 %) korn var således mat åt svanar, gäss och änder. Jämförelse mellan åren 2007 till 2009 visar att tranorna konsumerat ungefär lika stor andel av det korn som sprids i området (52, 48 respektive 54 %).

Rastande tranor under hösten

Sedan tranorna började rasta vid Hornborgasjön under hösten har alltid merparten övernattat i norra delen. Under senare år, efter det att lämpliga platser skapats i samband med sjörestaureeringen, har emellertid flera övernattningsplatser tillkommit i södra delen.

Höstrastande tranor börjar anlända i mitten av augusti månad. Antalet ökar långsamt för att kulminera vid avflyttningen i slutet av september till början av oktober. Då är också flyttningsdriften som störst och vid lämpligt väder kan så gott som samtliga tranor lämna sjöområdet under en enda förmiddag.

De tranor som övernattar i **södra sjöområdet** provianterar under dagtid i området från sydost till väster om Hornborgasjön, ofta på ett flyg-

avstånd upp till flera mil. Högsta antal i södra delen var den 28 september 4 720 tranor inräknades när de flög till nattplats. Det fanns två nattplatser i södra delen; N om Hångers udde och SV om Almeö.

Tranor från **norra sjöområdet** ses under dagtid nordväst och norr om Hornborgasjön. Många av tranorna har lång flygväg till sjön och anländer ofta i stora flockar sent under kvällen. Studier har visat att tranor som provianterar på stubbåkrar t.ex. öster om Götene, 2 mil från sjön, påbörjar sitt sovsträck vid ungefär samma tidpunkt som tranor nära sovplatsen. Högsta antal i norra delen var 6 oktober, då 2 800 tranor inräknades. Det fanns två nattplatser i norra delen; utanför Kärrtorps mader och i Lervik. Se figur 2 och tabell 2.

Färgmärkta tranor

Den riksbekanta tranan F36 anlände redan den 31 mars och sågs sista gången den 9 april. Åldern var nu 19 år och 9 månader, så vitt vi känner Europas äldsta levande trana. Tranan märktes av Börje Flygar den 11 juli 1989 i närheten av Malung, Dalarna. Ringen är något trasig, ser ut som under våarna 2006-08, naturligtvis blek men fortfarande fullt läsbar upp till 50 meters avstånd i bra ljus och med bra kikarutrustning.

Övervintrande tranor

Det fanns inga tranor vid Hornborgasjön vintern 2008-09. Under förvintern 2009 sågs 1-2 ex. på Sätunamaden-Båltorpsmaden den 6-22 november (Gunnar Jakobsson m.fl), 1 ex. vid Vadboden den 6-7 december (Lars Bohlin m.fl) och 2 ex. vid Vässtorp den 15 december (Åke Abrahamsson). Samtliga fåglar var gamla. Därefter sågs inga tranor vid Hornborgasjön.

Sammanfattning

Den 10 mars sågs de första rastande tranorna, 5 dagar tidigare än normalt (2004-08). Under våren sågs som mest 18 500 tranor vid Vadboden (30-31 mars) och 1 150 i norr (30 mars). I hela sjöområdet fanns som mest 19 650 tranor

den 30 mars. Mediandatum för tranorna i södra delen var den 2 april (5 april 2004-08) och antalet trandagar 265 1000 (178 120 för 2004-08), vilket betyder att tranorna kom tidigare och stannade längre tid. Tranan F36 sågs igen, nu 19 år och 9 månader gammal, europeiskt åldersrekord. Beräkningar visar att tranorna som rastade vid Vadboden under våren åt ungefär 79 500 kg korn. Under hösten sågs som mest 7 320 tranor den 28 september.

Tack

Tranräkningarna har inte varit möjliga att genomföra utan ett stort ideellt lagarbete. Totalt har 19 personer deltagit i verksamheten; Björn Björnsson, Börje Carlsson, Rolf Edvardsson, Claes Ekberg, Jan Fransson, Clas Hermansson, Kent-Ove Hvass, Bertil Johansson, Britt-Marie Johansson, Kerstin Jägmarker, Sören Jägmarker, Alf Karlsson, Lennart Kjellberg, Hillevi Lindström, Åke Lindström, Bengt Pettersson, Gerd Sundén, Helge Sundén och Ulrich Tourbier. Falköping Nu har bistått tranräkningarna under våren med ekonomiska medel.

Referenser

- Swanberg, P.O. 1993. Hur Hornborgasjöns rastplats för tranor utvecklades. Tranan, sid. 127-134. Skara.
- Nowald, G. 1999. Nahrungsbedarf rastender Kraniche Grus grus während der Frühjahrsrast. In: Prange, H. et al. (eds): Proc. 3rd European Crane Workshop. Pp. 115-122. Halle.

Tabell 1. Antal rastande tranor vid Hornborgasjön våren 2009. Antal i söder har räknats från Dagsnäs och antalet i norr från Tranums mader när de flugit till nattplats.

Datum	Söder	Norr	Totalt
10 Mars	12	-	-
11	15	-	-
12	12	-	-
13	20	-	-
14	24	-	-
15	172	-	-
16	110	-	-
17	190	-	-
18	560	320	880
19	550	-	-
20	1 180	380	1 560
21	2 700	-	-
22	3 480	-	-
23	3 400	580	3 980
24	5 900	-	-
25	8 000	-	-
26	8 600	650	9 250
27	10 600	-	-
28	12 900	-	-
29	14 000	-	-
30	18 500	1 150	19 650
31	18 500	-	-
1 April	15 800	-	-
2	15 100	1 020	16 120
3	15 600	-	-
4	13 200	-	-
5	15 500	-	-
6	13 000	520	13 520
7	11 200	-	-
8	10 400	-	-
9	10 900	310	11 210
10	8 300	-	-
11	5 200	-	-
12	4 000	-	-
13	3 300	22	3 322
14	3 700	-	-
15	2 400	-	-
16	780	-	-
17	1 200	-	-
18	1 200	-	-
19	1 200	-	-
20	-	-	-
21	1 100	-	-
22	-	-	-
23	580	-	-

Tabell 2. Antal rastande tranor vid Hornborgasjön hösten 2009. Antal i söder har räknats från Hångers udde och antalet i norr från Kärrtorps mader och Stenums mader när de flugit till nattplats.

Datum	Söder	Norr	Totalt
23 Aug	190	-	-
24	-	840	-
27	340	1 130	1 470
31	1 100	1 150	2 250
7 Sep	1 150	2 200	3 350
10	1 480	1 480	2 960
14	3 380	1 910	5 290
17	3 940	2 260	6 200
21	3 760	2 370	6 130
24	3 840	2 500	6 340
28	4 720	2 600	7 320
1 Okt	3 000	1 900	4 900
5	3 900	1 600	5 500
6	-	2 800	-
8	-	2 070	-
12	17	5	22

Häckande tornfalk vid Hornborgasjön 2009

Åke Abrahamsson

Inledning

Ännu ett år har lagts till de många som tornfalksprojektet vid Hornborgasjön numera omfattar. I nuvarande form startade det 1994 men har sin begynnelse långt tidigare. I själva verket är tornfalkarna vid Hornborgasjön en del av det stora projekt som sträcker sig över det forna Skaraborgs län och som omfattar 429 holkar. Detta startade i blygsam skala 1984 och har sedan vuxit undan för undan. Alla holkar besöks i ett tidigt skede av häckningen för att om möjligt kunna fastställa storleken hos så många äggkullar som möjligt. Dessutom är målsättningen att om möjligt ringmärka samtliga ungar. På grund av faktorer i tiden är detta inte alltid möjligt.

I arbetet deltar även Helge Sundén och Peter Lindkvist.

Resultatet

I oktober – november 2008 kraschade gnagarna vilket oftast innebär att en kraftig tillbakagång hos falkarna kan befaras. Så blev nu inte fallet, antalet häckningar 2009 ligger nära medelvärdet som är femton häckningar/år under åren 1995 – 2008. Antalet aktiva holkar detta år blev fyrtio. Fördelningen framgår av figur 1. En holk i Bjurumsområdet hade havererat under våren. Fjorton par påbörjade häckning och tolv av dessa producerade ringmärkningsstora ungar eller bättre. Ett par vid Stenum och ett par vid Stora Bjurum producerade fullagda äggkullar men dessa övergavs av okänd anledning. Elva kullar ringmärktes, en kull vid Stora Bjurum fick lämnas omärkt men senare kontroll visade att där fanns minst fem flygga ungar.

Tabell 1. Jämförelse över åren - kullar med ringmärkta ungar av tornfalk *Falco tinnunculus* vid Hornborgasjön 1994-2009. Ungar avser kull där ungar ringmärkts. Medelkull beräknas på antal ungar/kullar vid ringmärkningstillfället.

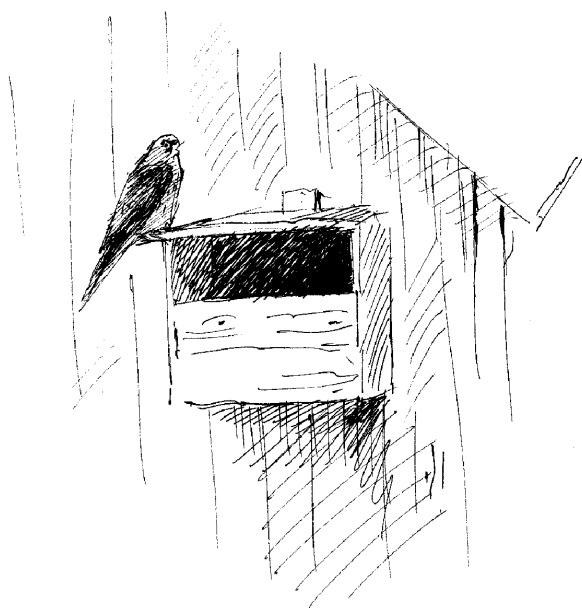
År	Antal holkar	Kullar	Ungar	Medelkull	Påbörjade häckningar
1994	41	11	49	4,5	ej känt
1995	41	4	12	3,0	6
1996	41	12	48	4,0	12
1997	41	11	52	4,7	11
1998	36	13	70	5,4	14
1999	37	20	104	5,2	22
2000	40	18	81	4,5	19
2001	40	17	77	4,5	17
2002	40	4	21	5,3	8
2003	40	10	44	4,4	13
2004	40	12	53	4,4	13
2005	41	17	81	4,7	21
2006	41	21	99	4,7	22
2007	40	9	38	4,2	14
2008	41	17	80	4,7	19
2009	40	11	50	4,6	14

Nya återfynd

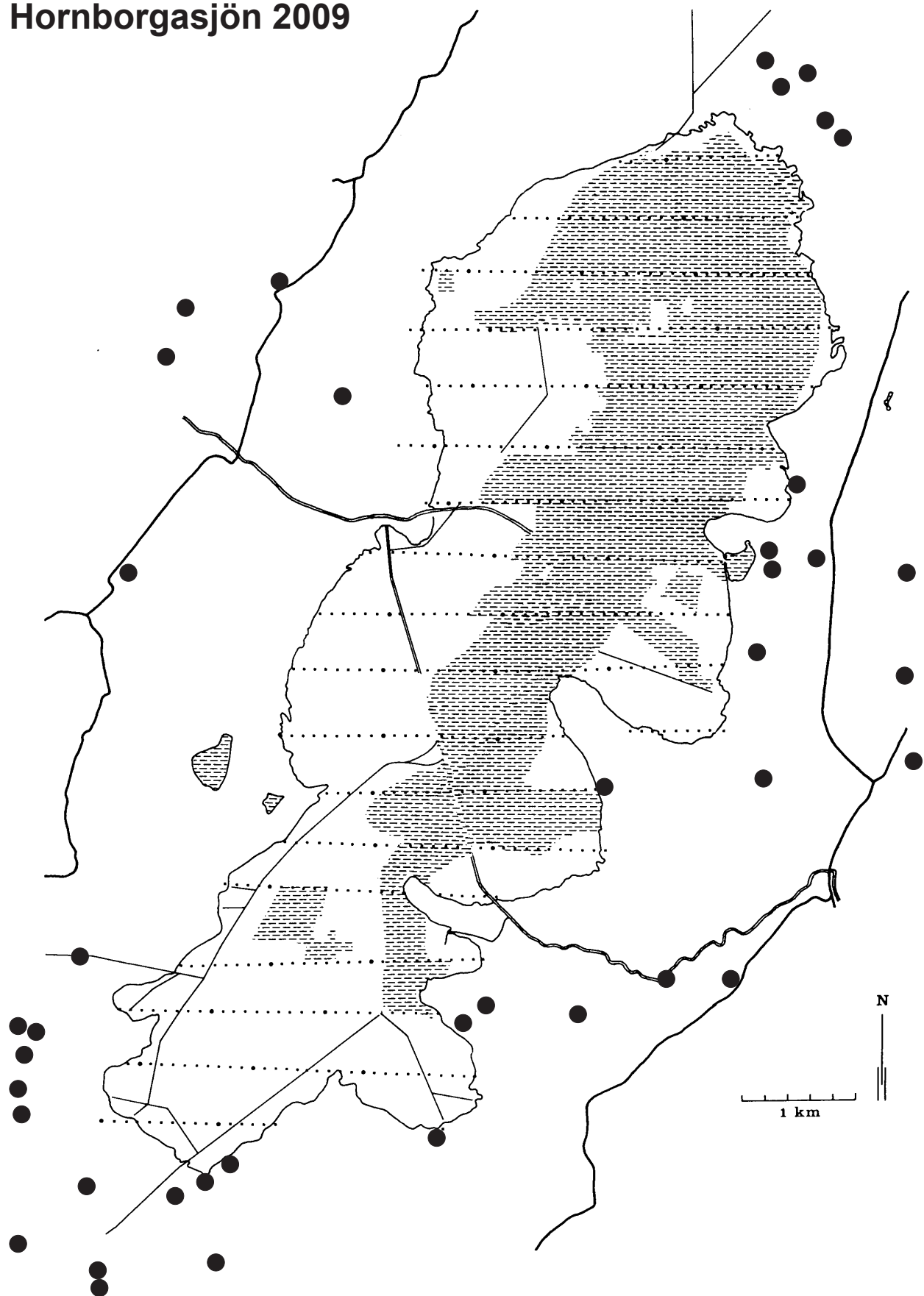
7182189	Bounge	2005-06-22 2009-01-20	Hornborgasjön (S), Dagsnäs 58.17N 13.28E Skara Viglunda VG 58.26N 13.30 E Avstånd 17 km N. <i>Ingen fågel, endast ringen funnen</i>
7184942	Bounge	2006-07-02 2009-02-01	Hornborgasjön (V), Stenum 58.20N 13.32E Skåne, Södra Sandby, Hardeberga station 54.43N 13.18E Avstånd 291 km S. <i>Jagades av en glada och flög in i en elledning och dog omedelbart.</i>
7182004	Bounge	2005-06-11 2006-11-16	Hornborgasjön (S), Stora Bjurum 58.16N 13.30E Italien, Brescia, Pisogne, Siniga 45.49N 10.07E Avstånd 1402 km S. <i>Sjuk eller skadad – okänt om släppt.</i>
7191337	Bounge	2007-06-20 2007-09-13	Hornborgasjön (N) Kärrtorp 58.21N 13.37E Danmark, Själland, Kastrup Amager Københavns Lufthavn 55.17N 12.39E Avstånd 309 km S. <i>Funnen död (okänt hur länge) mer eller mindre än en vecka.</i>

Rättelse

Den uppmärksamme har förmodligen noterat att det finns ett fel i kapitlet om tornfalk i Dokumentet för 2008. Under ”Resultat” upprepas siffrorna för 2007. Tabellen under har rätt värden vilken sålunda bör användas. Rättat i Utgåva 2.

Hornborgasjön 2009

Figur 1. Placering av tornfalksholkar vid Hornborgasjön 2009

Häckande svanar i Hornborgasjön 2009

Åke Abrahamsson

Inledning

Något som besökaren lägger märke till när den spanar ut över Hornborgasjön är den stora mängden svanar. Det är uppenbart att sjöns restaurering gynnat knölsvanen. Antalet häckande, rastande och översomrande knölsvanar fortsätter att öka undan för undan, så vitt detta kan bedömas.

För sångsvanen är situationen annorlunda, dels kan man förmoda att den stora fågelsjön inte är en passande biotop, Falbygdens häckande sångsvanar förefaller vilja välja småvatten med en begränsad öppen vattenyta. Dessutom sker födosök på varierande grödor och stubbåkrar och inte minst äter sångsvanarna under vårsträcket av det korn som läggs ut till tranorna.

Metod

Den metod som används för inventera häckande svanar har åtskilliga år på nacken. Den användes redan 1971 i samband med förarbetena till restaureringen. Metoden går ut på att flyga över sjön så sakta och så lågt som möjligt

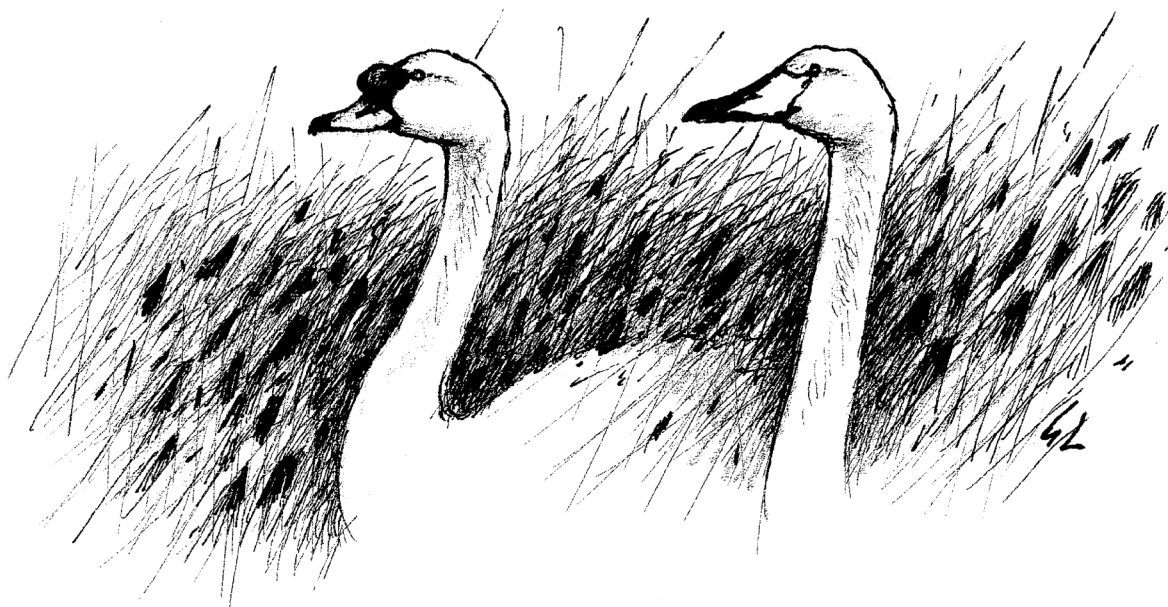
Tabell 1. Antal bo av svanar i Hornborgasjön 2009

Art	Antal bo
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	219
Sångsvan <i>C. cygnus</i>	5

och så många varv som behövs för att uppnå någorlunda hög säkerhet. Metoden är svår; det går betydligt fortare än man kan föreställa sig och det gäller att skapa avgränsningar i sjömosaiken som man kan återvända till för att kontrollera. Det gäller även att rita och berätta på sådant sätt att man kan tolka vad man har antecknat när man kommer ner på marken. Likafullt är detta den enda metod man kan använda sig av, det finns få platser runt sjön som ger en tillräcklig överblick för att kunna användas. Några finns och dessa är värdefulla referenser.

Resultat

Årets flygning genomfördes den 12 maj av Åke Abrahamsson och Bengt Pettersson med

Leif Croona som pilot. Ett uppdrag som han har haft under många år. Efter uppföljningar och kontroller vägdes resultatet till 219 bon av knölsvan och 5 bon av sångsvan.

Knölsvan

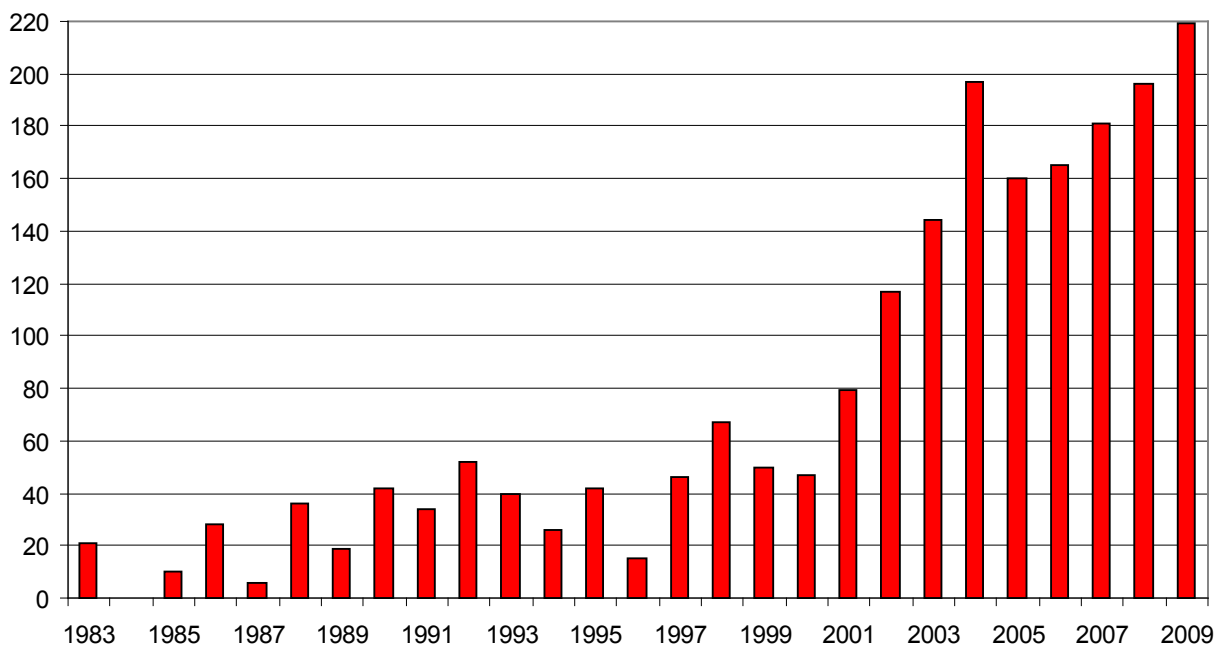
Antalet häckande knölsvanar (219 bon) är det hösta antal som erhållits, i själva verket är det första gången som antalet bon överstiger 200. Se tabell 1. Sett över en tjugofemårsperiod sker en kraftig ökning av antalet häckningar efter år 2000, således flera år efter det att höjningen genomfördes. Man kan spekulera i vad som ändrats men en trolig orsak kan vara förändringar i vattenregimen som har inneburit en rikligare tillgång på föda.

Kullarna räknades den 15 augusti. Resultatet blev 81 kullar med sammanlagt 229 ungar som fördelade över de 81 kullarna blir 2,8 ungar per kull. Om man fördelar ungarna på hela den häckande populationen blir resultatet 1,05 ungar per bo vilket sannolikt är under vad som behövs för en positiv reproduktion. Detta är ändå betydligt bättre än 2008 (12 % av häckningarna resulterade i ungar 2008 mot 37 % 2009).

Den låga reproduktionen (2,8 ungar per kull) och de många paren som misslyckas väcker frågor. Jag har särskilt tittat på de svanar som ruvade i Vässtorpsviken och i Hornborgaviken vid mitten av maj. I Vässtorpsviken fanns 52 ruvande knölsvanar den 13 maj och antalet var oförändrat den 18 maj. Sedan minskade antalet snabbt och undan för undan lämnades bona åt sitt öde. Det är sannolikt att dessa 52 bon inte resulterade i fler än fem till sju kullar. En viss försiktighet i antagandena kan behövas eftersom observationstillfällena är väl få. Förhållandena i Hornborgaviken (den öppna delen norr om Flian) är likartade.

På grund av det exceptionellt låga vattenståndet under våren och sommaren låg många av bona i Vässtorpsviken, och i ännu högre grad i Hornborgaviken, på mycket grunt vatten. Att något av bona övergavs på grund av det låga vattenståndet är inte otroligt; i synnerhet i Hornborgaviken där svanarna inte kunde simma från boet i några fall.

Att knölsvanarna tycks ha svårigheter att hitta lämpliga boplatser har påpekats tidigare (Hermansson 2008). Detta blir särskilt tydligt från flygplan, bona kan ligga tätt på holmar

Figur 1. Antalet häckande par av knölsvan *Cygnus olor* i Hornborgasjön 1983-2009. År 1984 gjordes ingen inventering och från 1989 finns endast uppgift om antal kullar.

och öar och utmed kanalerna.

Det synes finnas starka skäl att titta vidare på häckningsframgången hos Hornborgasjöns knölsvanar under kommande år. Trots sjöns komplexitet bör det gå utmärkt att hitta provytor där knölsvanarnas häckningsframgång kan studeras.

Sångsvan

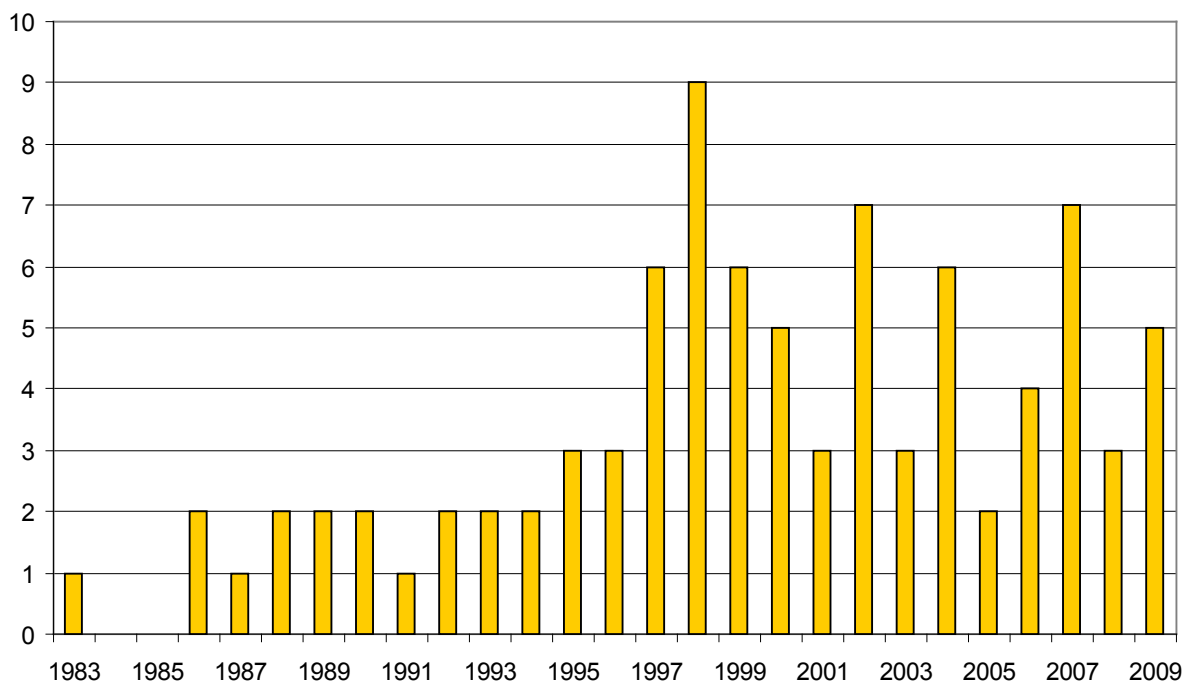
Antalet häckande sångsvanar inskränker sig till fem par, bonas läge framgår av karta (figur 4). Tre av paren kläckte ut sina ägg, men ingen av dessa kullar nådde vuxen ålder. Inga sammanhållna kullar noterades heller vid simfågelräkningen i augusti. Ytterligare ett par skred till häckning sent utanför Ora Nabbe och fick ut en unge vilken nådde vuxen ålder. En juvenil sångsvan sågs i den södra delen av sjön vid simfågelräkningen i augusti, väl överensstämmande med uppgifterna ovan. Det bo som fanns söder om Hästahuvudet finns inga vidare uppgifter om, troligen beroende på få besök eftersom allt är en del av reservatet. Årets antal häckande sångsvanar ligger väl inom ramen

för artens förekomst under häckningstid under senare år.

Sammanfattning

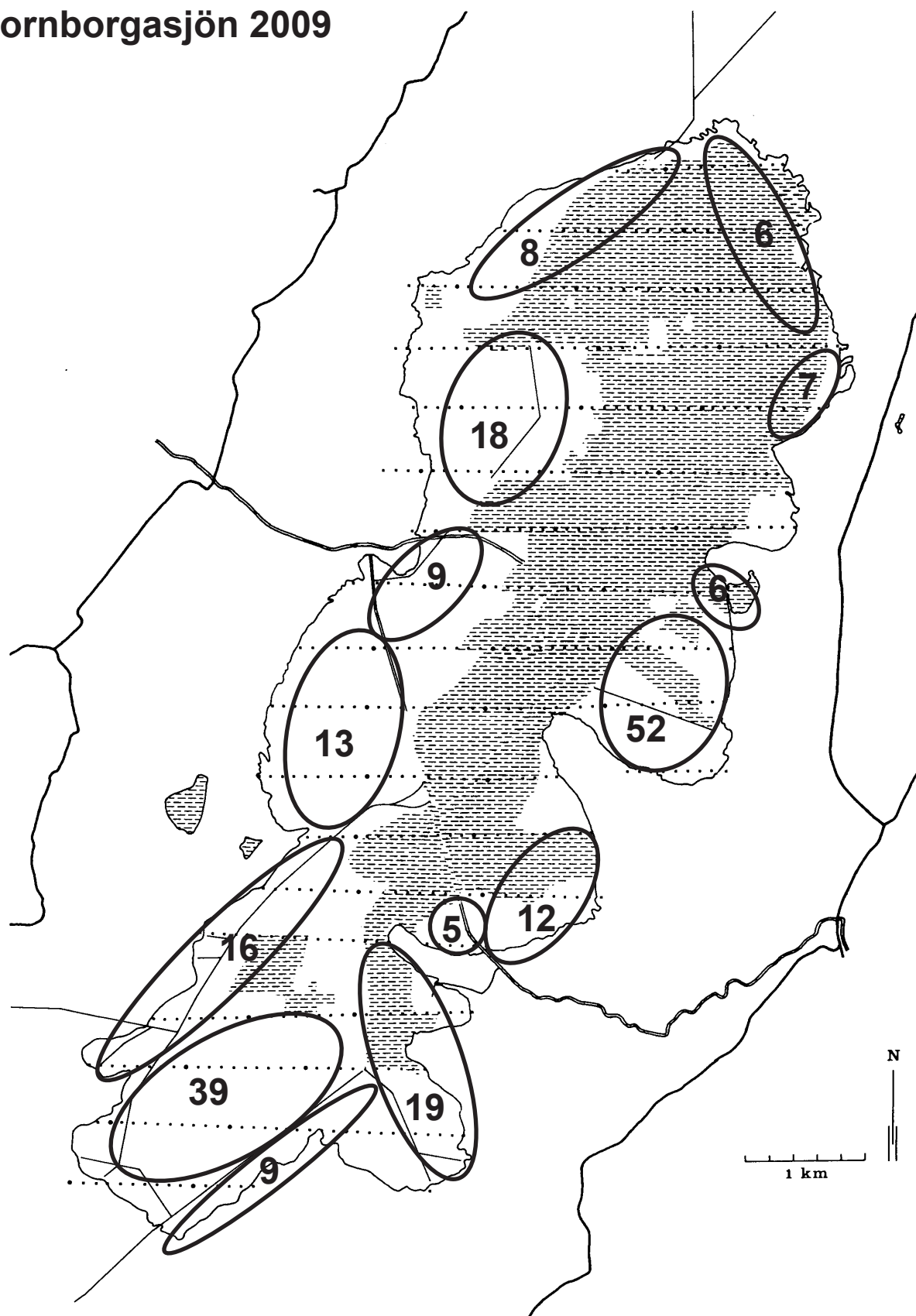
Stora antal av knölsvan finns i Hornborgasjön under hela den isfria delen av året och utgör en dekorativ syn för besökaren. Under hösten 2009 nådde antalet knölsvanar 1935 adulta (simfågelräkning i augusti) vilket är den högsta siffran någonsin. Till detta kommer årets ungfåglar. Även vårens siffror blev höga; vid räkningen den andra maj fanns 1072 knölsvanar i sjön. En berättigad fundering i sammanhanget är om den ovan redovisade klena häckningsframgången kan ha att göra med att många av de häckande svanarna eventuellt är förstagångshäckare. Även detta bör undersökas för att vinna klarhet.

Antalet häckande sångsvanar har under senare år varierat mellan två och sju par. Möjligen kan ytterligare något bo ha funnits i riset i söder utan att upptäckas. Man kan inte klara att skilja arterna åt vid flyginventeringen.

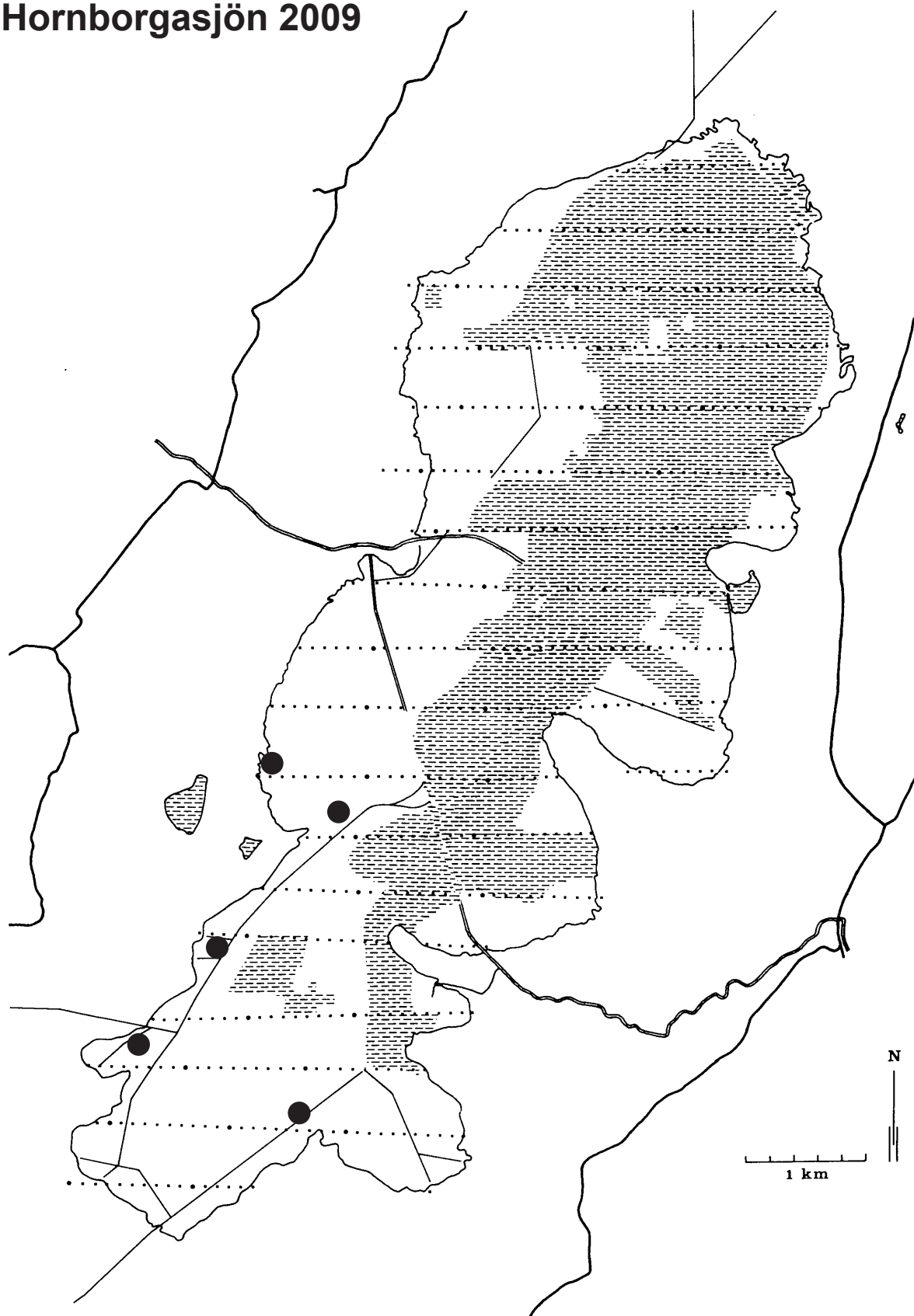
Figur 2. Antalet häckande par av sångsvan *Cygnus cygnus* i Hornborgasjön 1983-2009. Uppgifter saknas från 1984.

Hornborgasjön 2009

Figur 3. Bo av knölsvan *Cygnus olor* i Hornborgasjön 2009.

Hornborgasjön 2009

Figur 4. Bo av sångsvan *Cygnus cygnus* i Hornborgasjön 2009.

Häckande måsar och tärnor i Hornborgasjön 2009

Peder Hedberg Fält

Inledning

Antalet bon av måsar och tärnor har mer eller mindre inventerats årligen sedan starten 1981 (Karlsson 1984). Projektet övergick i mitten på 1980-talet i faunistisk insamling, vilket innebär att personalen vid fältstationen besökte vissa områden i sjön regelbundet och noterade häckande fågelarter. Sedan höjningen av sjöns vattenstånd slutfördes 1995 är målsättningen att årligen kartera och räkna antalet häckande måsar och tärnor i sjön.

Syftet med projektet är att bestämma antalet bebodda bon eller par av måsar och tärnor samt att studera var de förekommer i sjön. Hos de rödlistade arterna svarttärna och dvärgmåsar noteras också häckningsframgången. Detta för att i första hand skapa underlag för att kunna jämföra effekterna på häckande måsar och tärnor i samband med restaureringen av sjön.

Metod

Antalet bon eller par av häckande måsar och tärnor räknades dels från kanot i olika områden i sjön, dels från fågeltorn eller andra naturliga observationsplatser utmed sjön. Observationsplatser från land valdes i första hand där man har möjlighet att se samtliga bon i respektive koloni. Räkning från kanot valdes då inga andra observationsplatser från land förekommer. För svarttärnan har för det under vissa år antalet häckande par beräknats i respektive koloni utifrån antalet observerade och varnande vuxna fåglar. I år har dock antalet bebodda bon av svarttärna räknats då de låg i områden som var lite vegetation på.

Antalet bon av skrattnås och fiskmås för respektive område räknades igenom perioden 14 till 29 maj, dvs strax innan kläckning. Antalet bon och par av fisktärna och dvärgmåsar inventerades mellan den 14 maj till den 16 juni samt

antalet par svarttärna räknades igenom vid besök i de olika kolonierna perioden 9 juni till 13 juli. Alla räkningar har utförts av undertecknad. Häckningsframgången hos svarttärna har studerats genom att räkna antalet flygga ungar vid respektive koloni från början till slutet av juli.

Resultat

Måsar

I tabell 1 redovisas resultatet av inventeringarna av skrattnås. Totalt påträffades 8 030 bon fördelat på 49 öar. Samtliga kolonier låg på flytöar av plauer utom fyra. Dessa fyra låg på konstgjorda eller naturliga öar. En av dessa var ön utanför Ore nabb och den andra låg som vanligt på den konstgjorda ön strax norr om Ytterbergs udde. De återstående var två konstgjorda öar utanför måsgömslet i Lagunsjön med några häckande par vardera.

De största koncentrationerna av antal bon är numera området söder om Almeö där 3 660 bon räknades ihop. Den andra stora ansamlingen är på flytöarna vid före detta Blindkanalen med 1 680 bon. Även utanför Dagsnäs finns en relativ stor koloni med 720 bon. Däremot minskar antalet bon i området mellan Fågeludden och Ytterberg. Under året noterades 1020 bon fördelat på fyra områden, inklusive kolonin i

Tabell 1. Antalet häckande par av måsar och tärnor i Hornborgasjön 2009. Antalet par skrattnås är avrundat till närmaste hundratal.

Art	Antal
Skrattnås <i>Larus ridibundus</i>	8 000
Dvärgmåsar <i>L. minutus</i>	1
Fiskmås <i>L. canus</i>	2
Svarttärna <i>Chlidonias niger</i>	61
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	157

Lagunsjön. Avsaknaden av lämpliga områden är orsaken på tillbakagången i sist nämnda område. Ön med flest bon låg söder om Almeö med 1 100 bon.

Predation på skrattnåskolonier från mink noterades i väldigt liten omfattning och endast en måskoloni försvann. Anledningen till att kolonin försvann är oklart men troligtvis har mink varit framme. Denna kolonin ligger i Lagunsjön i anslutning till måsgömslet. Kolonin har varit utsatt för plundring tidigare år och måsarna har de senaste åren problem med att få fram ungar. I år har häckningsresultatet varit överlag ganska bra i samtliga områden, även vid området runt före detta Blindkanalen där det oftast brukar vara sämre häckningsresultat. De flesta klarade sig undan sommarens dåliga väder då merparten av ungarna var flygga eller stora nog att klara sig utan sina föräldrar mer än att bli matade. Noteras är att inga räkningar av häckningsresultat är gjord utan uppgifterna är baserade på egna intryck och grova uppskattningar av antalet kläckta ungar.

Av fiskmåsk häckade ett par söder om Almeö och ett par utanför Trandansen. Förra året noterades fyra par.

Glädjande dock är att ett par dvärgmåsk häckat i sjön i år och en unge noterades vid häckningsområdet i början av juli. Även förra året noterades ett par hela häckningssäsongen, men inga ungar kunde konstateras. Senast dvärgmåsk häckade i sjön var i slutet av 1980-talet.

Tärnor

Totalt fanns 157 bon med fisktärna vilket är en ökning med 12 jämfört med förra året (Hedberg Fält 2009). Detta är det största antalet bon sedan inventeringarna påbörjades. Kolonierna var fördelade över hela sjön från Fäholmen i norr till Dagsnäs och Bjurumskanalen i söder. De största kolonierna låg i centrala delen av sjön på främst flytöar som oftast hade lite vegetation med lågväxande vegetation. Den största kolonin innehöll 34 bon och den minsta med ett bo. Vanligast var kolonier med mellan 6 och 8 bon. Ofta häckar de på öar tillsammans med skrattnåsk men väljer där att bilda egna mindre kolonier vid sidan av skrattnåskbona.

Svarttärnan är en etablerad art i sjön och

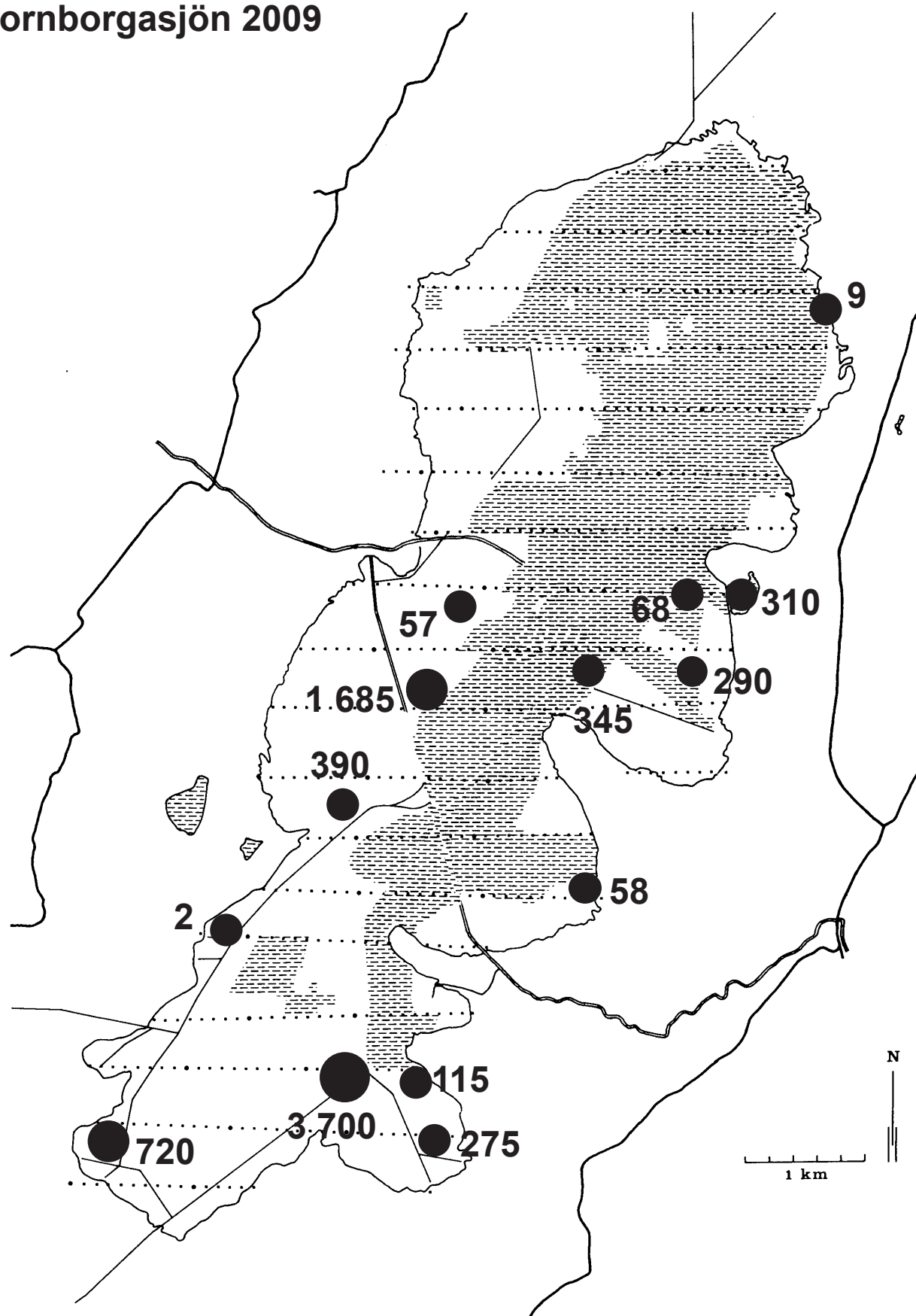
årets resultat slutade på 61 par fördelat på tre kolonier. Till skillnad från de övriga kolonihäckarna väljer svarttärnan mindre och oftast vegetationslösa flytöar i sjön. De häckar ogärna tillsammans med övriga arter utan bildar ofta egna kolonier. Den minsta kolonin låg väster om Ytterberg där sex bon hittades. De övriga två kolonierna låg i centrala delen mellan Fågeludden och Utloppet. I början av juni fanns enbart en koloni med 34 bon samt kolonin utanför Ytterberg. Totalt fanns i sjön närmare 40 par. Men i mitten av juni uppstod fler flytöar strax norr om den stora kolonin och allt fler svarttärnor noterades i sjön. I början av juli fanns där en nyetablerad koloni med 13 bon som den 13 juli hade vuxit till 18 bon. Det hade under mitten och slutet av juni skett ett tillskott med närmare 20 par. Häckningsresultat blev mycket bra för svarttärnan i år. Vädret var tillfredsställande och sjön låg på en ganska stabil nivå. Ej heller förekom någon plundring av varken ägg eller ungar. Antalet inräknade nykläckta ungar slutade på 86 st, varav 76 ungar kunde märkas. Uppskattningsvis blev 80 st av dessa flygga. Detta är det bästa häckningsresultatet för arten sedan arten började häcka i sjön i slutet på 1970-talet.

Referenser

- Karlsson, T. 1984. Skrattnåsk, fiskmåsk och fisktärna. Hornborga-dokument nr4. Statens Naturvårdsverk.
Hedberg Fält, P: 2009. Häckande måsar och tärnor i Hornborgasjön 2008. Hornborga-dokument nr 44. Meddelande nr 38 från Hornborgasjöns fältstation. Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

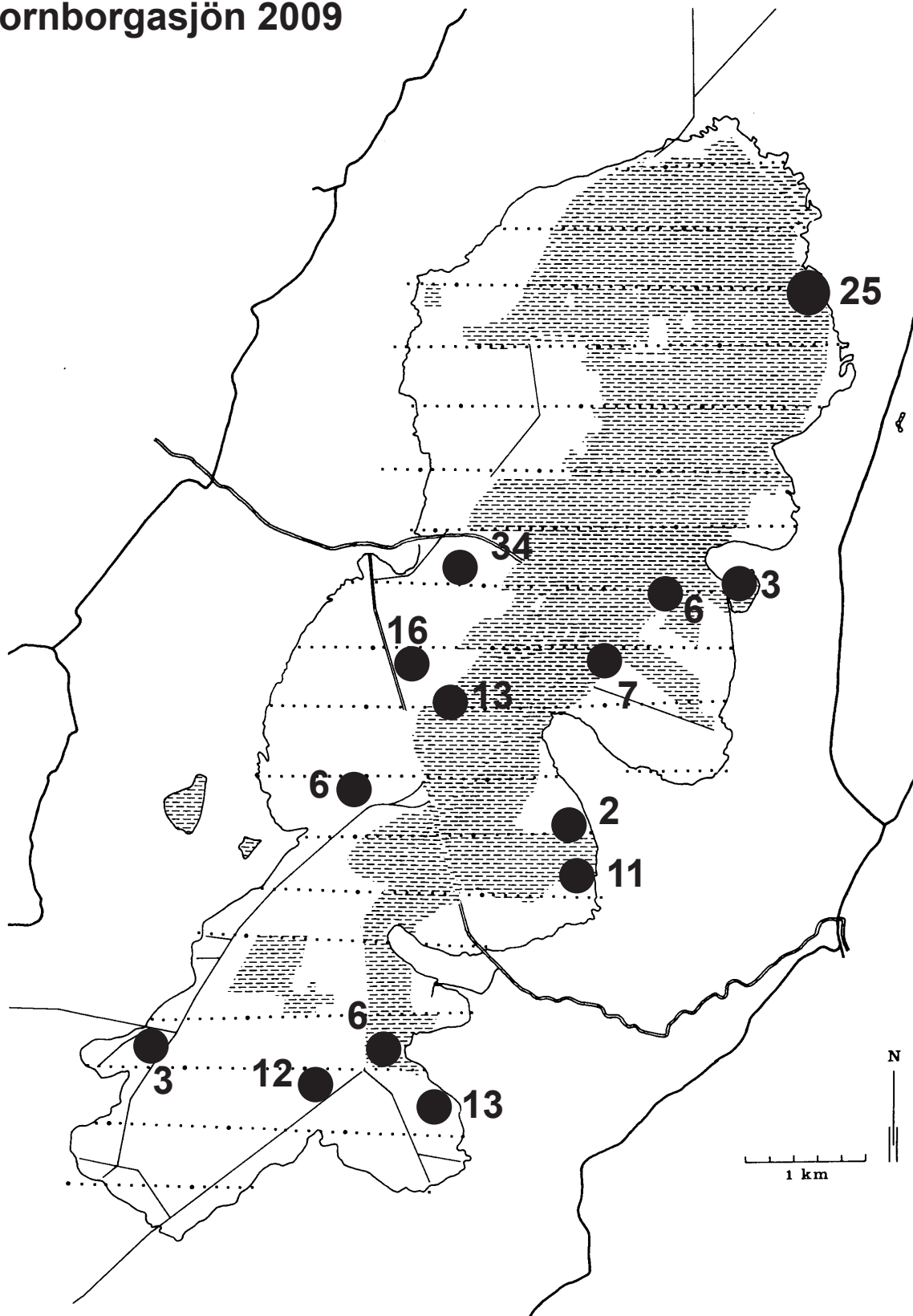

Hornborgasjön 2009

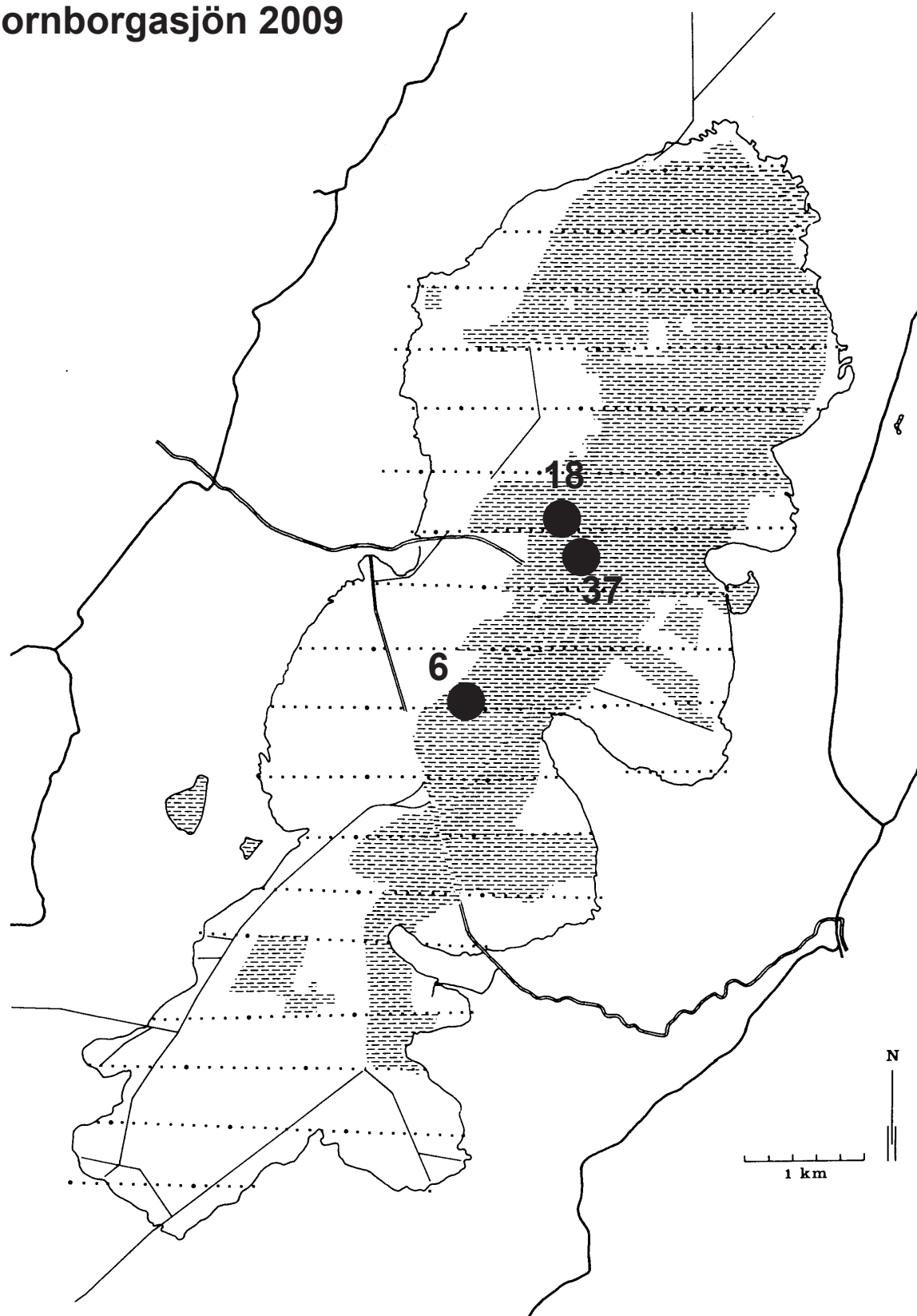
Figur 1. Häckande par skrattnås *Larus ridibundus* i Hornborgasjön 2009.

Hornborgasjön 2009

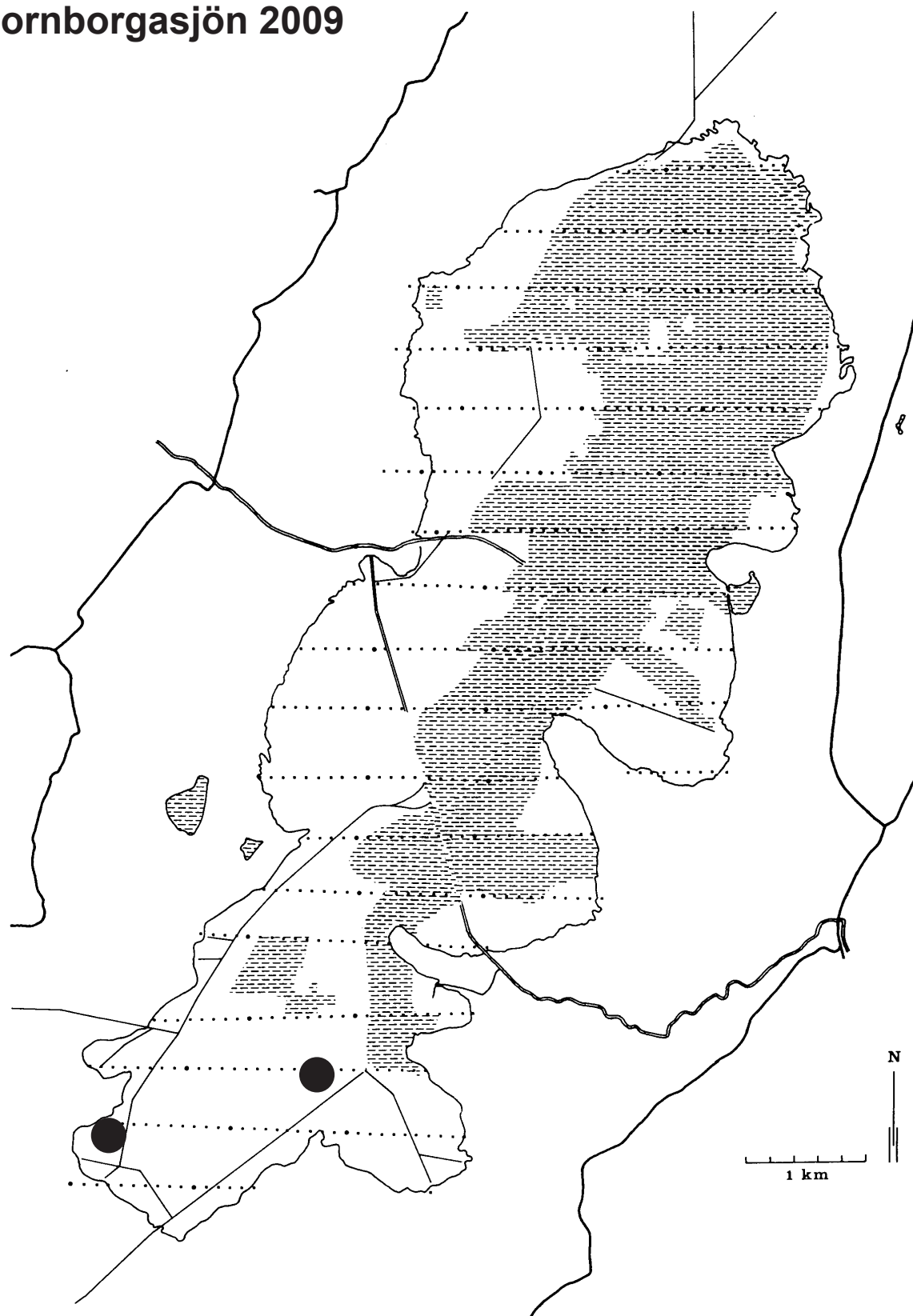
Figur 2. Häckande par fisktärna *Sterna hirundo* i Hornborgasjön 2009.

Hornborgasjön 2009

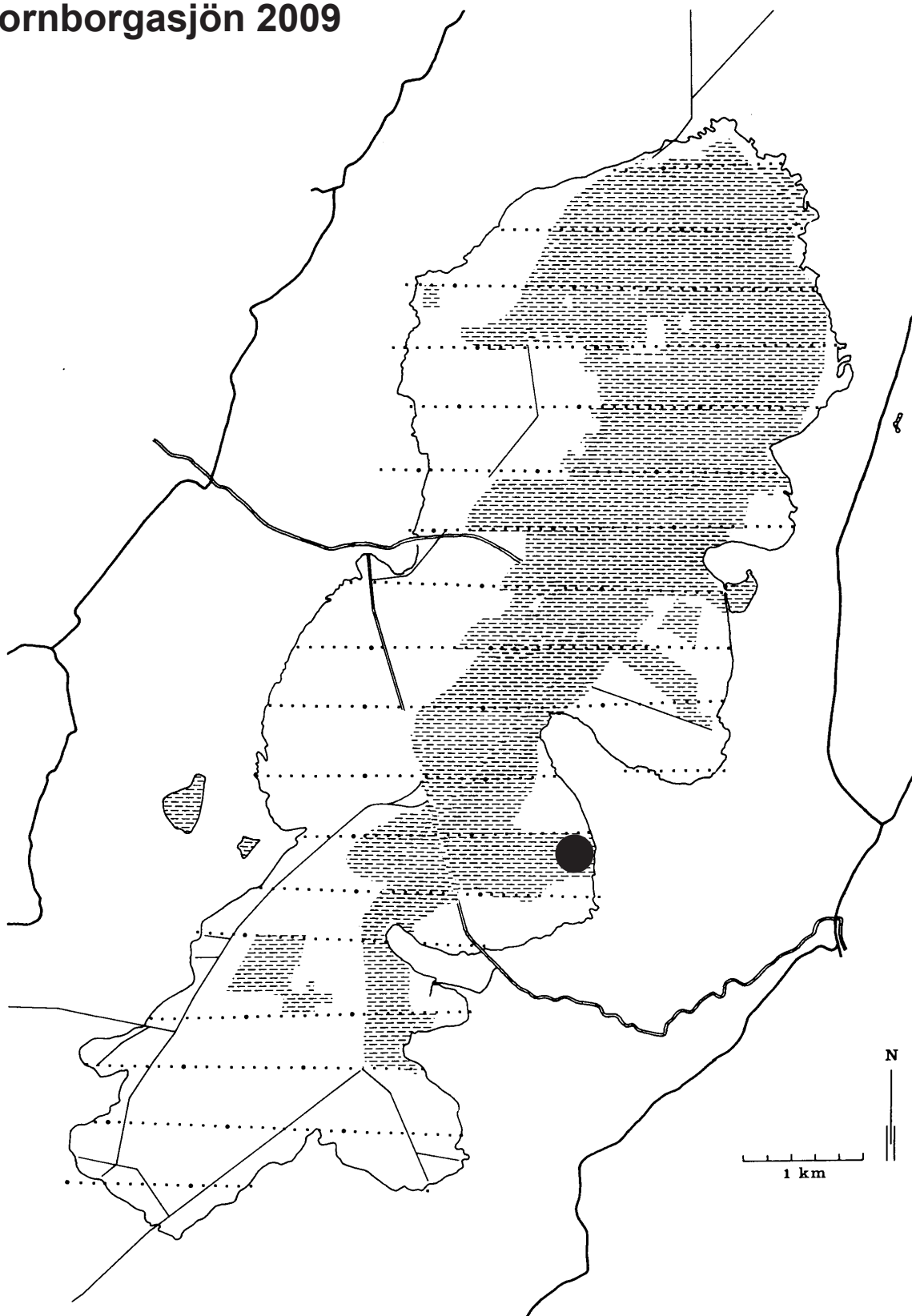
Figur 3. Häckande par svarttärna *Chlidonias niger* i Hornborgasjön 2009.

Hornborgasjön 2009

Figur 4. Häckande par fiskmåsar *Larus canus* i Hornborgasjön 2009.

Hornborgasjön 2009

Figur 4. Häckande par dvärgmåsar *Larus minutus* i Hornborgasjön 2009.

Häckande storskarv och gråhäger i Hornborgasjön 2009

Peder Hedberg Fält

Inledning

Antalet bon av storskarv och gråhäger började inventeras då de första häckningarna påträffades för de båda arterna i sjön. För storskarv var det 1998 och grå häger 1999. Därefter har årliga inventeringar utförts av antalet bebodda bon.

Syftet är att bestämma antalet häckande par av storskarv och grå häger och studera var de förekommer i sjön och hur utvecklingen av de båda arterna är. Detta för att i första hand skapa underlag för att kunna jämföra effekterna på häckande storskarv och häger i samband med restaureringen av sjön.

Metod

Det bästa sättet är att räkna bebodda bon (Svensson 1975). Antalet bebodda bon räknades i första hand från fågeltorn eller andra naturliga höjder. Oftast ligger bona allt för otillgängligt så merparten av inventeringarna har skett från kanot i olika områden. De flesta bon ligger i gamla videbuskage så enklast är att ta sig fram med kanot. Räkning av bon gjordes från den 17 till den 29 maj, främst i samband med räkning av bon hos andra våtmarksarter.

Resultat

Storskarv

I tabell 1 redovisas resultatet av inventeringarna. Totalt hittades 119 bon fördelat på 4 kolonier samt ett solitärt häckande par. Den största kolonin låg i "döda skogen" i södra delen av sjön (se figur 1). Ytterligare en mindre koloni fanns i döda skogens norra del samt två mindre kolonier i Korpaboviken. Det solitära boet låg tillsammans med bon av grå häger.

Vid inventeringarna hittades få tomma bon och heller inga döda ungar påträffades vilket tyder på att häckningsframgången

Tabell 1. Antalet bon av storskarv och gråhäger i Hornborgasjön 2009.

Art	Antal bon
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	119
Gråhäger <i>Ardea cinerea</i>	29

varit god. Inga tecken noterades på att ägg eller ungar hade utsatts för plundring eller predation. Som mest sågs 330 fiskande fåglar utanför Fågeludden den 23 augusti. Under simfågelräkningarna i augusti och september räknades det ihop mellan 250 och 300 individer.

Gråhäger

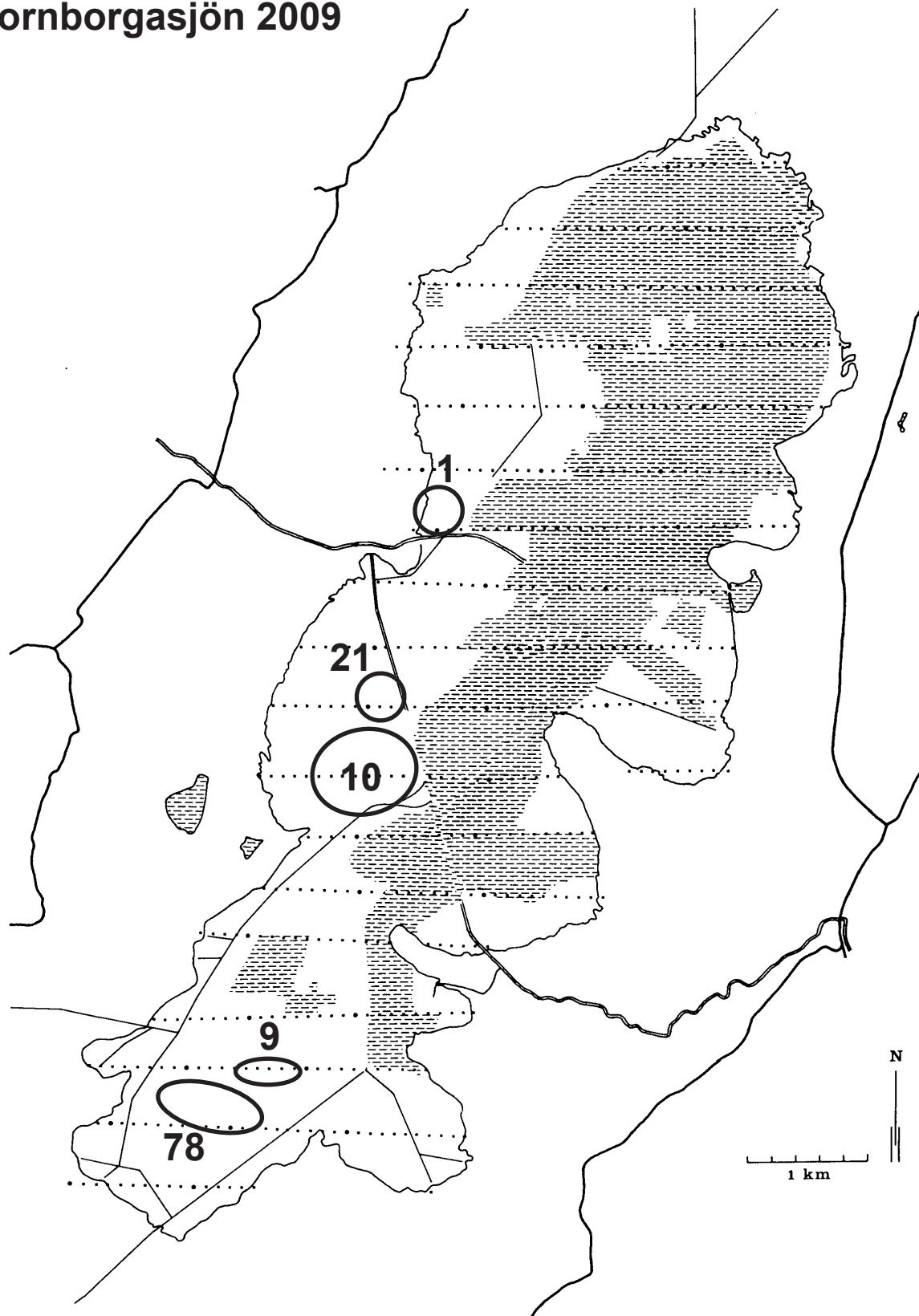
Totalt hittades 29 bon fördelat på 3 kolonier. Detta är en ökning med 6 bon jämfört med förra året. Den största kolonin låg i samma område där skarvarna häckade och övriga två i norra delen av döda skogen och utanför Utloppet. Många bon fanns stora ungar vid bobsök vilket tyder på att häckningarna gått bra.

Referenser

Svensson, S. 1975. Handledning för svensk häckfågel-taxering med beskrivning av revirkarteringsmetoden och punkttaxeringsmetoden. Zool. Inst. Lunds universitet.

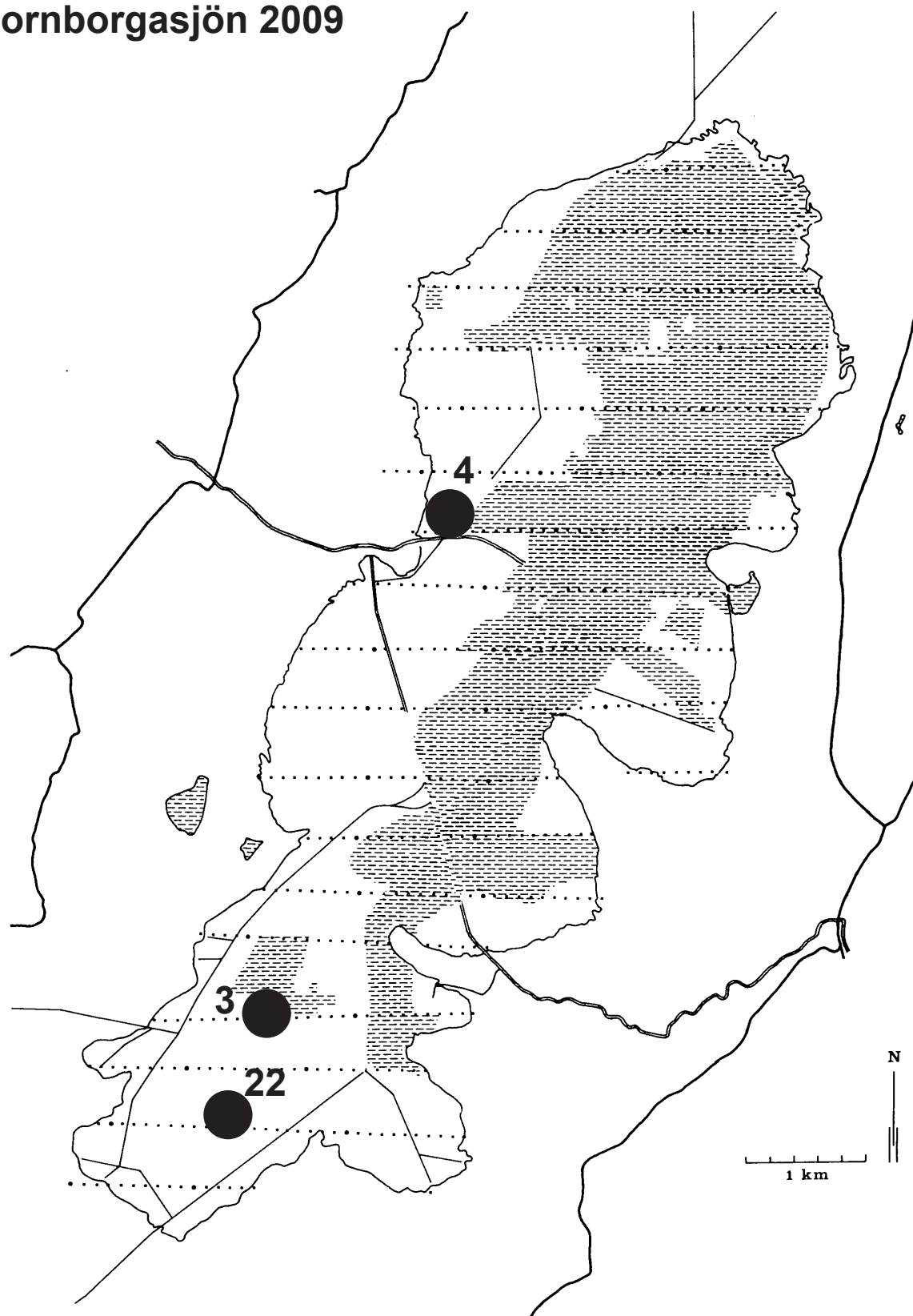

Hornborgasjön 2009

Figur 1. Häckande par storskarv *Phalacrocorax carbo* i Hornborgasjön 2009.

Hornborgasjön 2009

Figur 2. Häckande par gråhäger *Ardus cinerea* i Hornborgasjön 2009.

Häckande rördrom och trastsångare i Hornborgasjön 2009

Peder Hedberg Fält

Inledning

Antalet revirhävande trastsångare och rördrom har registrerats i sjön sedan fältstationen bildades, fast resultaten har inte redovisats i projektform utan som faunistisk insamling. Båda häckar i bladvassar och hanarna är lätta att registrera under sin aktiva sångperiod. Arterna är bra indikatorer på tillgången av och kvaliteten på sjöns bladvassar. Trots den lilla arealen kvarvarande bladvass i sjön så är Hornborgasjön en av landets viktigaste lokaler för trastsångare.

Syftet är att bestämma antalet revirhävande trastsångare och rördrom och kartera var de förekommer i sjön och hur utvecklingen av de båda arterna är. Detta för att i första hand skapa underlag för att kunna jämföra effekterna på häckande rördrom och trastsångare i samband med sjöns restaureringen.

Metod

Antalet revirhävande rördrommar har registrerats i samband med vårens simfågelräkningar under perioden 4 april till 9 maj. Vid simfågelräkningarna har personer räknat igenom varsina delområden i sjön och samtidigt registrerat antalet ”bölande” rördrommar i respektive delområde. Därutöver har observationer i rapporteringssystemet Svalan använts för komplement till simfågelräkningarna.

Vid inventering av trastsångare har två paddelturer genomförts i sjöns norra del och antalet sjungande hanar har registrerats på kartor. I södra delen finns väldigt lite områden med bladvass men även där har paddelturer gjorts i samband med inventering av mås- och skarvbon. Som komplement har även observationer använts från Svalan. Paddlingarna genomförde i slutet av maj och början av juni när hanarna är som mest aktiva.

Resultat

Rördrom

Den första rördrommen sågs födosökande vid Utloppet den 13 mars och sågs fram till 28 mars, då den även hördes ”böla”. Totalt förekom 3 revirhävande rördrommar i sjöns norra del (figur 1). Samtliga befann sig i sjön större vassområden. Rördrom har även hörts sporadiskt vid Fågeludden, Vässtorpsviken och Dagsnäs. Antagligen rör det sig om någon av de revirhävande fåglarna från norra delen av sjön. Det går dock inte utesluta att det funnits ytterligare någon rördrom fast denna har dock inte varit revirhävande.

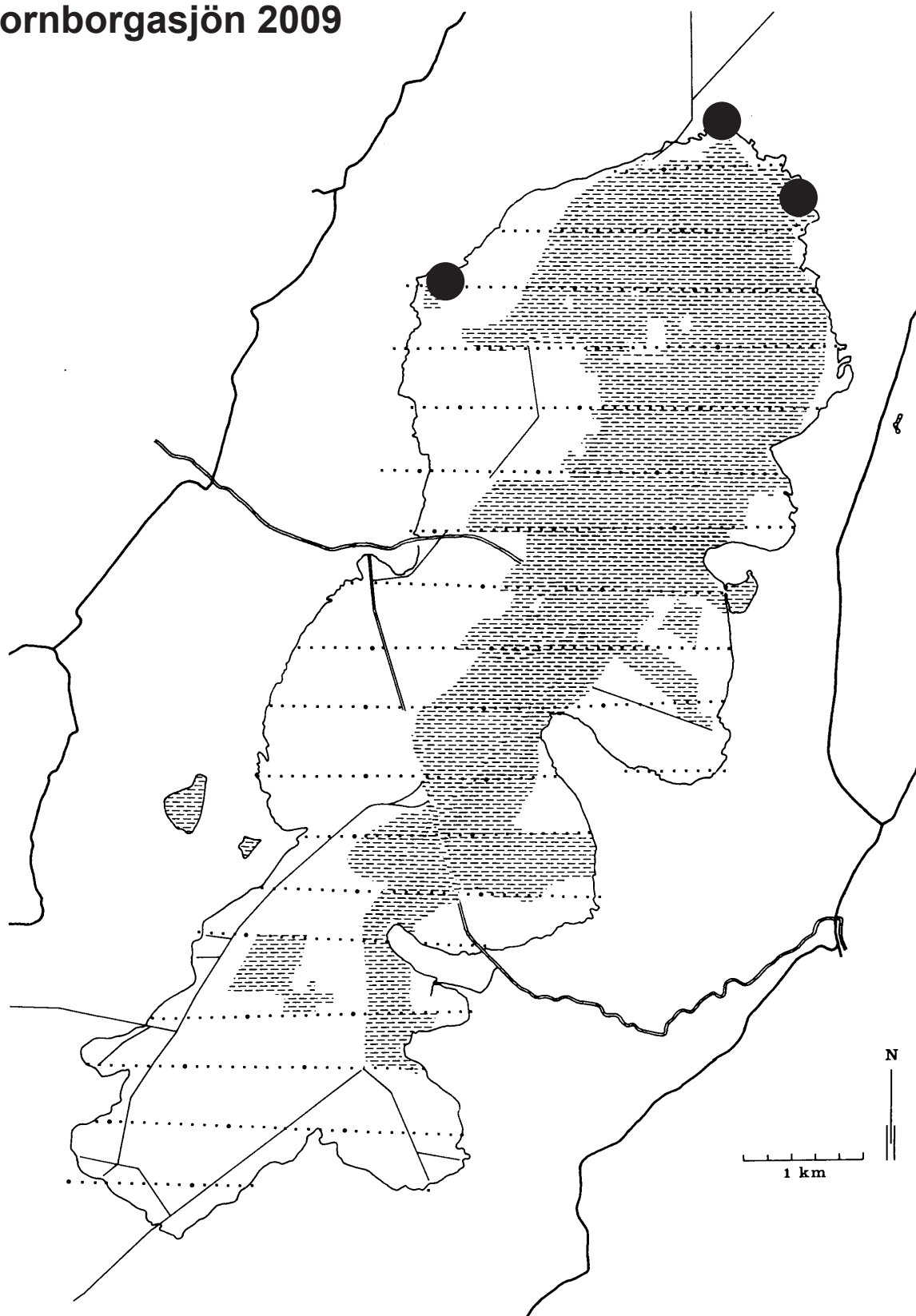
Trastsångare

Totalt hittades 33 sjungande hanar (se figur 2). Merparten befann sig i området kring Utloppet och i vassen runt Härplingstorpskanalens utlopp i sjön. Även flera trastsångare förekom i vassarna utmed Röde mosse med koncentration runt fågeltornet.

Tabell 1. Antalet revirhävande rördrommar och trastsångare 2009.

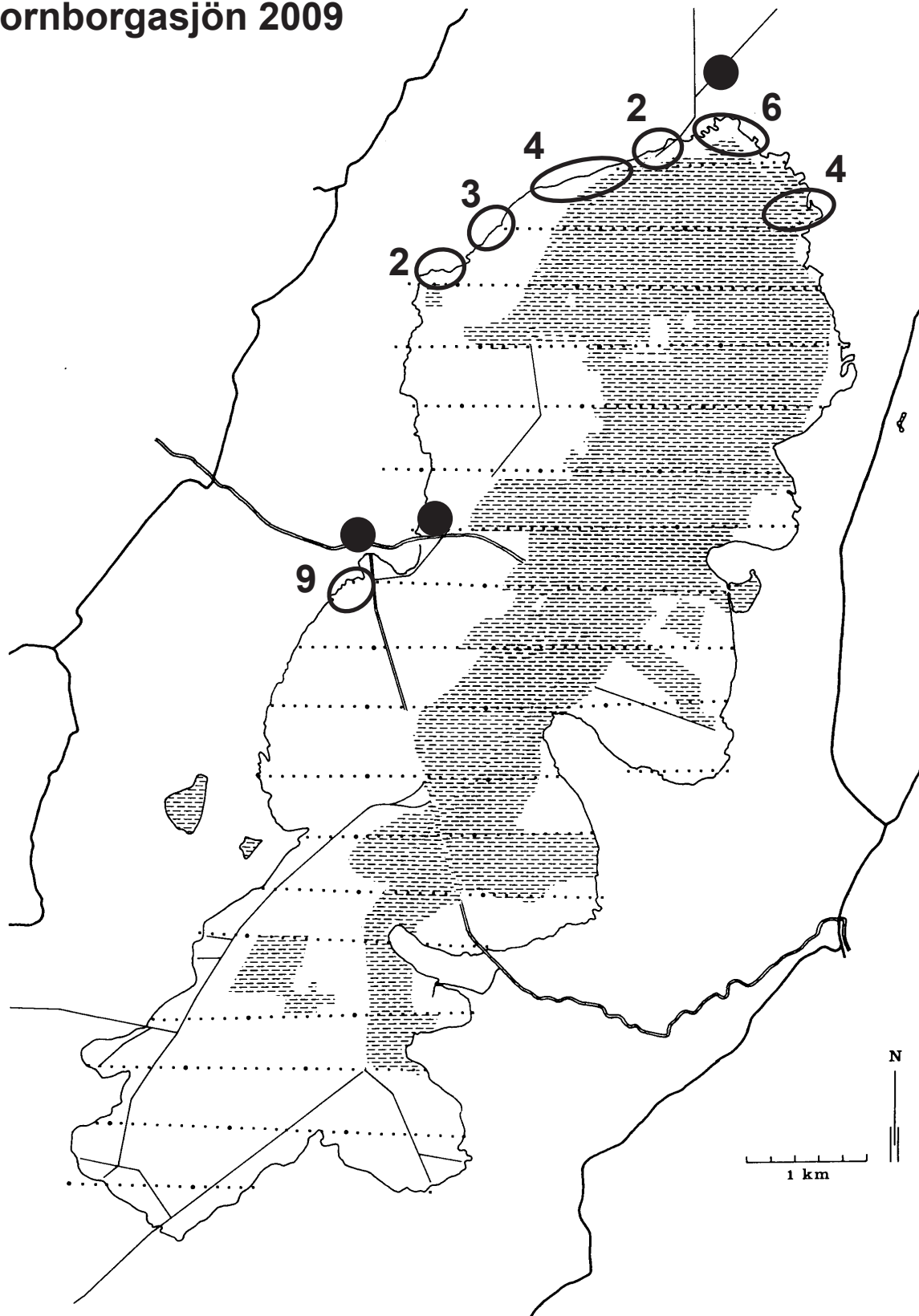
Art	Antal
Rördrom <i>Botaurus stellaris</i>	3
Trastsångare <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	33

Hornborgasjön 2009

Figur 1. Revirhävande rördom *Botaurus stellaris* i Hornborgasjön 2009

Hornborgasjön 2009

Figur 2. Revirhävande trastsångare *Acrocephalus arundinaceus* i Hornborgasjön 2009

Kornknarr vid Hornborgasjön 2009

Andreas Karlsson & Åke Abrahamsson

Inledning

Under 2008 och 2009 har förekomsten av kornknarr *Crex Crex* studerats inom ett antal utvalda områden i Västra Götalands län. Ett av dessa områden är Hornborgasjöns omgivningar.

Metod

Områdesbesök har genomfört inom delområden:

Dagsnäs, Stora Bjurums socknar samt den västra delen av Ugglums socken två nätter i vecka 23, sammanlagt 10 timmar.

Båltorp och Sätunamaderna samt Hångerområdet utmed sjöns östra sida i vecka 23 – 25, flera besök.

Området norr om sjön i vecka 23 – 25 - Trarnums och Kärrtorps marker, flera besök.

Inventering av hela sjöområden den 29 maj enligt metoden att sjöns omgivningar indelades i zoner, ganska mycket folk deltog. Inventeringstid fyra timmar.

Inventering enligt samma metod den 15 juni. Hela sjöområdet täcktes utom den sydligaste delen. Inventeringstid fyra timmar.

Inventering den 14 juni under fyra timmar. Då täcktes den västra, nordvästra samt den norra delen av sjöområdet. En person

Det område som benämns Stenums mader har besökts två gånger per vecka under häckningsperioden (Tore och Barbro Axelsson).

Resultat

Genomgång av rapporter på Artportalen Svalan visar en enda observation vid Hornborgasjön, ett ex spel/sång Stenums Mader den 13 juni. Kort observation på långt håll mitt på eftermiddagen. Inte hörd vidare efter detta trots många besökare i området.

Sammanfattning

Väldigt många är ute för att lyssna efter nattaktiva fåglar runt Hornborgasjön under de bästa nätterna på försommaren men ingen har hört någon kornknarr vilket därmed indikerar ett av de sämsta åren på flera årtionden. På Artportalen finns 61 rapporter från Västergötland av vilka många avser samma fågel. Detta indikerar att kornknarren var att betrakta som en raritet i Västergötland 2009.

Ringmärkningsverksamheten vid Hornborgasjön 2009

Mats Rosengren

Inledning

Under året ringmärktes 2 396 fåglar av 75 arter. Antalet är lägre än förra året, men ändå det fjärde högsta sedan 1994. Det är emellertid ett betydligt lägre antal än den aktiva perioden vid märkplatserna Flian ute i sjöområdet och Fågeludden, som avslutades för ungefär 15 år sedan.

Årets verksamhet var koncentrerad kring märkplatserna vid Kärragården, Vekamaden, Vadboden (andfänge) och Norra Sätunaviken (andfänge). I tabell 1 ges en översikt över ringmärkningsverksamheten vid Hornborgasjön 2009. Här framgår bland annat att 30 % av fåglarna märktes på Vekamaden, 46 % vid Kärragården, 5 % vid Norra Sätunaviken och 6 % vid Vadboden. Fångstinsatsen för stationär ringmärkningsverksamhet framgår av tabell 2.

Verksamheten vid andfängena, som var placerade vid Vadboden och Norra Sätunaviken, fortsatte för fjärde året. I samband med detta insamlades också prover till Jordbruksverkets övervakning av aviär influensavirus. Karl-Markus Laudon ansvarade för andfänge och

provtagning. 77 174 fåglar av 140 arter har ringmärkts vid Hornborgasjön. Utvecklingen av ringmärkningen från 1983 framgår av figur 1. En förteckning över ringmärkta fåglar redovisas i det appendix som följer efter denna artikel.

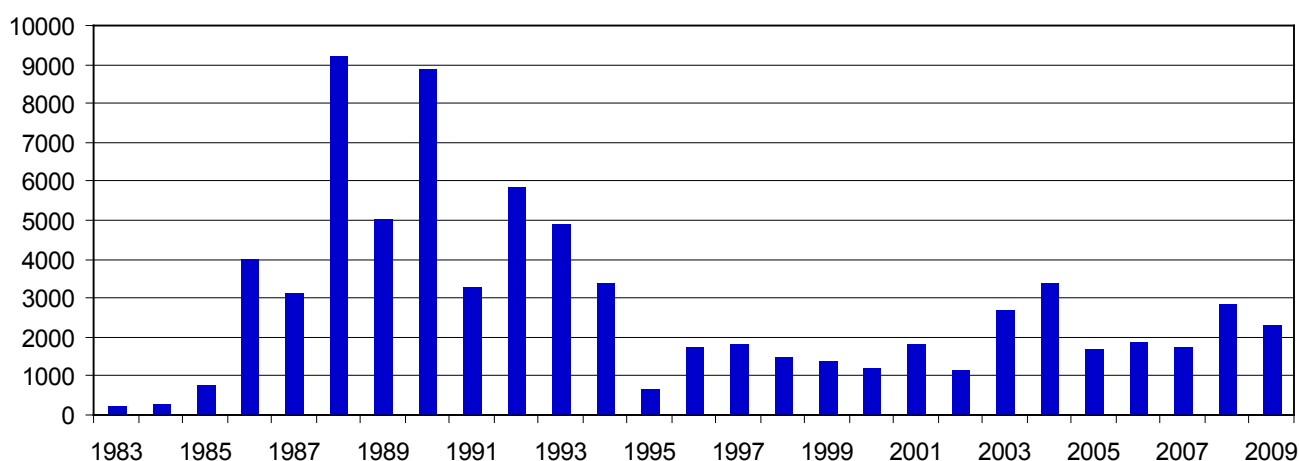
Flygga fåglar

Årets lista över vanligaste märkartar kännetecknas av aktiviteterna vid andfänget och nätfångst vid Kärragården. Listan toppas av grönfink (218), sävsparv (210), gräsand (209), blåmes (175), lövsångare (173), sävsångare (150), pilfink (142), grönsiska (135) och talgoxe (103).

Intressanta nymärkningar är dvärgbeckasin (1) och höksångare (1).

Boungar

Under året märktes 263 ungar av 7 arter. Ingen ringmärkning genomfördes i holkprojekten. Däremot märktes bland annat 37 tornfalkar, en trana och hela 76 svarttärnor. Årets resultat framgår av tabell 3.

Figur. 1. Antalet ringmärkta fåglar vid Hornborgasjön 1983-2009. De höga antalen under 1988 och 1990 beror på stor aktivitet vid märkplatsen Flian, mitt ute i sjöområdet. Under åren 1986-1990 ringmärktes 16 200 fåglar vid märkplats Flian (i medeltal 3 230 per år). Märkplatsen ersattes med märkplats Fågeludden och under åren 1992-1994 ringmärktes 6 100 fåglar i vassen utanför udden (medeltal 2 040 fåglar per år).

Tabell 1. Översikt över ringmärkningsverksamheten vid Hornborgasjön 2009. Antal ringmärkta fåglar, fördelning i procent mellan märkplatserna samt antal arter, fördelat på märkplatser och typ av verksamhet.

Märkplats	Antal ringmärkta	Fördelning (%)	Antal arter
Bosgården (nätfångst)	184	8	29
Fågeludden (nätfångst & vadarburar)	34	1	9
Kärragården (nätfångst)	1071	46	46
Vadboden (andfänge)	130	6	10
Norra Sätunaviken (andfänge)	106	5	2
Vekamaden (nätfångst)	692	30	40
Övriga områden (nätfångst & pullmärkning)	117	5	10
Totalt	2 334	-	
Flygg	2211	95	70
Pulli	123	5	7

Andfänget

Två fångena har varit aktiva vid Hornborgasjön under 2009. Ett fånge sattes först upp norr om Vadbodskullen och flyttades i början av augusti till Norra Sätunaviken, på grund av det låga vattenståndet. Där fångsten stod i söder var nu helt torrlagt. Ytterligare ett fånge sattes upp i anslutning till Bjurumskanalen i söder. Detta fånge sattes upp slutet av september. Båda fångena var igång till sista veckan av november. Andfångena kontrolleras dagligen och fåglarna som fångas blir ringmärkta och provtagna för fågelinfluensavirus. Under året

fångades nymärkningar av 201 gräsand, 13 bläsand och 5 kricka. Även en hel del återfångster på gräsand, 773 exemplar. Återfångsterna är främst intressant ur provtagningssynpunkt. Fångsten gick dåligt fram till en bit in på hösten. Under oktober och november fick vi $\frac{3}{4}$ av årets totala fångst.

Influensaövervakning

Insamlingen av prover för analys av aviär influensavirus fortsatte för fjärde året under 2009. Provtagningen utfördes enligt avtal med

Tabell 2. Fångstinsatsen för stationär ringmärkningsverksamhet vid Hornborgasjön 2009; antal märktillfällen och nättimmar per månad och totalt fördelat på märkplatserna Vekamaden, Fågeludden och Kärragården.

Månad	Vekamaden		Fågeludden		Kärragården		Totalt	
	Märktillf	Nättimmar	Märktillf	Nättimmar	Märktillf	Nättimmar	Märktillf	Nättim.
Januari	-	-	-	-	2	29	2	26
Februari	-	-	-	-	4	142	4	142
Mars	-	-	1	3	4	229	5	232
April	-	-	2	13	6	236	8	250
Maj	-	-	2	28	8	175	10	203
Juni	-	-	-	-	-	-	-	-
Juli	5	171	-	-	2	128	7	299
Augusti	14	825	2	10	5	203	21	1 038
September	7	538	2	24	4	200	13	762
Oktober	-	-	-	-	7	271	7	271
November	-	-	-	-	2	33	2	33
December	-	-	-	-	-	-	-	-
Summa	26	1 534	9	78	44	1 646	79	3 258

Tabell 3. Förteckning över arter och antal fåglar som ringmärkts som boungar, s.k. pullmärkning, vid Hornborgasjön 2009.

Art	Antal	Art	Antal
Fiskgjuse	6	Tornfalk	37
Fisktärna	3	Stare	26
Svarttärna	76	Gråsparv	9
Trana	1		
		Totalt	158

Kalmar Survallance AB, som har Jordbruk-verksverket som uppdragsgivare. Hornborgasjöns fältstation svarade endast för insamling av prover, lagring och transport till Kalmar högskola, där proverna analyserades. Motsvarande insamling av prover utfördes vid Ottenby fågelstation.

Totalt insamlades 1 007 prover, samtliga i samband med fångst i andfångena.

Referenser

- Fransson, T. & Pettersson, J. 2001. Svensk ringmärkningsatlas. Vol. 1. Stockholm.
Fransson, T. & Hall-Karlsson, S. 2008. Svensk ringmärkningsatlas. Vol. 3. Stockholm.

Återfynd och kontroller

Sammanlagt har 37 återfynd rapporterats genom Ringmärkningscentralen (RC) under 2009.

Granskning av årets återfynd och kontroller visar att en är speciellt intressant.

Efter att nu ha ringmärkt över 400 svarttärnor har vi nu fått vårt andra återfynd. En unge märkt 1998 kontrollerades av ringmärkare i Holland i augusti 2009.

Av naturliga skäl kan inte alla rapporter av färgmärkta tranor och halsmärkta gäss redovisas i den förteckningen över återfynd som finns i denna redogörelse. De är helt enkelt för många! Resultatet kommer att presenteras i separata redogörelser.

Tack

Ringmärkningsverksamheten vid Hornborgasjön är ett resultat av lagarbete och många deltagares entusiasm. Följande personer har varit ringmärkare: Åke Abrahamsson, Peder Hedberg Fält, Clas Hermansson, Ida-Linnéa Laudon (andfånget), Karl-Markus Laudon, Peter Laudon (andfånget), Christopher Magnusson, Mats Rosengren, Albin Thorsson och Eric Thorsson.

Återfynd och kontroller 2009

I nedanstående förteckning redovisas alla återfunna fåglar ringmärkta vid Hornborgasjön, som rapporterats 2009. Egna kontroller, dvs. fåglar som märkts och kontrollerats inom Hornborgasjö-området upptas inte här.

I förteckningen har följande symboler använts:

00	unge på häckplatsen, oflygg eller nyligen flygg
10	fågel under sitt första kalenderår (född samma år)
20	fågel under sitt andra kalenderår (född föregående år)
2+	fågel under sitt andra kalenderår eller äldre (född föregående år eller tidigare)
M	hane
F	hona
+	skjuten
x	funnen död
xK	funnen död; tagen av katt
xT	funnen död; trafikoffer
v	kontrollerad; fångad och frigiven med sin ring
(v)	kontrollerad; ringen avläst utan att fågeln fångats
BLB	Belgien Bruxelles
DEW	Tyskland Helgoland
SVS	Sverige Stockholm Riksmuseum

Egentliga återfynd

GRÅGÅS *Anser anser*

9.230.042	00	2004-07-04	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E.
EUJ	(v)	2009-10-21	Skanör 55.25 N/ 12.50 E, Skåne. 319 km S (188°), 5 Y 109D. Ljusblå halsring EUJ avläst (RC 2009/2877).
9.268.836	2+	2006-06-22	Almeö, Hornborgasjön 58.18 N/ 13.33 E.
EFF	(v)	2006-09-08	Zuckerfabrikteiche 53.20 N/ 13.51 E, Prenzlau, Brandenburg, TYSKLAND. 552 km S (178°), 0 Y 78D. Blå halsring EFF avläst (RC 2009/1092).
9.269.017	2+	2006-06-21	Almeö, Hornborgasjön 58.18 N/ 13.33 E.
EEM	+	2008-12-31	NE. Vejlerne, Fjerritslev, Jylland, DANMARK. 293 km WSW (245°), 2 Y 194 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/1667).
9.269.049	2+	2006-06-22	Almeö, Hornborgasjön 58.18 N/ 13.33 E.
E98	+	2009-08-22	Kristianstad 56.02 N/ 14.09 E, Skåne. 255 km S (172°), 3 Y 62 D. Funnen, skjuten (RC 2009/1777).
9.269063	2+	2006-06-22	Almeö, Hornborgasjön 58.18 N/ 13.33 E.
EMA	(v)	2006-09-08	Zuckerfabrikteiche 53.20 N/ 13.51 E, Prenzlau, Brandenburg, TYSKLAND. 552 km S (178°), 0 Y 78D. Blå halsring EMA avläst (RC 2009/1093).
9.269193*	00	2007-06-23	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E.
EPL	+	2009-05-16	Sätuna 58.17 N/ 13.34 E, Hornborgasjön, Västergötland. 4 km ENE (65°), 1 Y 328 D. Skjuten för att skydda gröda, nyligen död (RC 2009/1434).

KRICKA *Anas crecca*

7.187600	1+ +		2008-08-21 2009-01-02	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Beuvrequen 50.48 N/ 01.39 E, Pas-De-Calais, FRANKRIKE. 1.125 km SW (228°), 0 Y 134 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/1427).
7.187650	2+ +	M	2007-04-17 2007-12-15	Almeö, Hornborgasjön 58.18 N/ 13.33 E. Bushy Island 52.39 N/ 08.56 W, Askeaton, Limerick, IRLAND. 1.540 km WSW (256°), 0 Y 242 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/2703).

GRÄSAND *Anas platyrhynchos*

90A74.622*	10 +	M	2006-09-03 2007-12-17	Norra Sätunaviken, Hornborgasjön 58.18 N/ 13.33 E. S. Orø, Issefjord, Sjaelland, DANMARK. 306 km SSW (201°), 1 Y 105 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/1671).
90A74.698	2+ +	M	2006-11-08 2008-11-10	Norra Sätunaviken, Hornborgasjön 58.18 N/ 13.33 E. Strandvejen, Slagelse, Sjaelland, DANMARK. 352 km SSW (205°), 2 Y 3 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/0167).
90A74.836	2+ +	M	2008-05-16 2008-11-25	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Omø 55.10 N/ 11.09 E, Sjaelland, DANMARK. 373 km SSW (204°), 0 Y 193 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/0846).
90A74.845	2+ +	M	2008-05-19 2008-10-02	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Crow Hall Farm 55.03 N/ 01.30 W, Seaton Sluice, Northumberland, ENGLAND. 981 km WSW (255°), 0 Y 136 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/0647).
90A74.851	2+ +	M	2007-06-02 2009-10-17	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Skuldelev 55.47 N/ 12.01 E, Sjaelland, DANMARK. 290 km SSW (199°), 2 Y 138 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/2653).
90A80.153	2+ +	M	2007-06-17 2009-10-04	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Elling å 57.29 N/ 10.32 E, Frederikshavn, Nordjylland, DANMARK. 196 km WSW (245°), 2 Y 110 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/2768).
90A80.226	2+ +	M	2007-08-03 2009-11-05	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Ordrupvej 55.49 N/ 11.25 E, Riis, Sjaelland, DANMARK. 300 km SSW (206°), 2 Y 95 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/2701).
90A80.336	10 +	F	2007-10-15 2008-12-15 ± 14 D	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Gammel Gjesing 56.00 N/ 10.00 E, Skanderborg, Jylland, DANMARK. 329 km SW (221°), 1 Y 62 ± 14 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/1404).

90A80.375*	10 +	F	2007-10-24 2008-10-24	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Hornborgamaden 58.18 N/ 13.34 E, Hornborgasjön, Västergötland. 5 km NE (46°), 1 Y 1 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/0569).
90A80.383	10 x	F	2007-10-24 2009-04-29	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Skogaholm 59.01 N/ 15.15 E, Närke. 131 km NE (50°), 1 Y 188 D. Funnen död i trädgårdsland (RC 2009/1473).
90A80.410*	2+ +	M	2007-10-30 2009-11-09	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Stenum 58.21 N/ 13.31 E, Skara, Västergötland. 9 km N (6°), 2 Y 11 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/2740).
90A84.039	2+ +	F	2008-06-02 2009-01-08	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Weertzen 53.18 N/ 09.23 E, Lüneburg, TYSKLAND. 609 km SSW (207°), 0 Y 220 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/0080).
90A84.064	2+ (v)	F	2008-06-16 2008-12-17	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Gåsebæk Sø 55.38 N/ 12.31 E, København, Sjaelland, DANMARK. 299 km SSW (192°), 0 Y 184 D. Ringen avläst utan fångst (RC 2009/1265).
	(v)		2009-01-09	Gåsebæk Sø 55.38 N/ 12.31 E, København, Sjaelland, DANMARK. 299 km SSW (192°), 0 Y 184 D. Ringen avläst utan fångst (RC 2009/1357).
90A84.091	10 +	M	2008-07-25 2009-09-05	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Bredgården 57.45 N/ 13.25 E, Marbäck, Västergötland. 58 km S (185°), 1 Y 42 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/2139).
90A84.159*	1+ +	M	2008-09-22 2008-12-01	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Alme 56.05 N/ 12.16 E, Graested, Sjaelland, DANMARK. 254 km SSW (198°), 0 Y 70 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/0166).
90A84.160*	1+ +	M	2008-09-22 2009-10-31	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Pederstrup 56.15 N/ 09.25 E, Viborg, Midtjylland, DANMARK. 332 km SW (229°), 1 Y 39 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/2613).
90A84.184	1+ +	M	2008-10-18 2008-12-28	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Naestved 55.14 N/ 11.46 E, Sjaelland, DANMARK. 353 km SSW (198°), 0 Y 71 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/0237).
90A84.222	2+ +	M	2008-11-05 2008-12-27	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Hadsten 56.21 N/ 10.00 E, Jylland, DANMARK. 299 km SW (226°), 0 Y 52 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/0849).

SKRATTMÅS *Larus ridibundus*

6.405.350	00 (v)	2002-06-19 2008-10-09	S. Fågeludden, Hornborgasjön 58.19 N/ 13.35 E. Warton 54.08 N/ 02.45 W, Lancashire, ENGLAND. 1.107 km WSW (252°), 6 Y 114 D. Ringen avläst utan fångst (RC 2009/0638).
6.405.359	00 (v)	2003-06-16 2009-02-03	N. Hångers udde, Hornborgasjön 58.17 N/ 13.32 E, Vuiloverslag 51.36 N/ 04.54 E, Breda-Noord, Noord-Brabant, HOLLAND. 929 km SW (221°), 5 Y 234 D. Ringen avläst utan fångst (RC 2009/0264).

SVARTTÄRNA *Chlidonias niger*

A33.059	00 v	1998-06-24 2009-08-09	SV. Rödemosse, Hornborgasjön 58.21 N/ 13.33 E. Kreupel 52.48 N/ 05.13 E, Noord-Holland, HOLLAND. 808 km SW (224°), 11 Y 49 D. Kontrollerad av ringmärkare (RC 2009/2696).
---------	---------	--------------------------	--

TÖRNSÅNGARE *Sylvia communis*

2KL67.750	10 v	2005-08-20 2009-06-25	Kärrgården, Hornborgasjön 58.19 N/ 13.36 E. Broddetorp 58.18 N/ 13.36 E. 2 km S (180°), 3 Y 310 D. Kontrollerad, kommit in i konstruktion ej avsedd som boplats el. för fångst av djur, släppt (RC 2009/1398).
-----------	---------	--------------------------	--

KAJA *Corvus monedula*

6.416.309*	2+ +	2007-06-18 2009-06-10	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Dagsnäs slott 58.17 N/ 13.30 E, Hornborgasjön, Västergötland. 2 km N (0°), 1 Y 358 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/1435).
6.416.337*	10 +	2007-06-19 2009-06-10	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Dagsnäs slott 58.17 N/ 13.30 E, Hornborgasjön, Västergötland. 2 km N (0°), 1 Y 357 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/1436).
6.416.340*	2+ +	2007-06-19 2009-06-10	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. Dagsnäs slott 58.17 N/ 13.30 E, Hornborgasjön, Västergötland. 2 km N (0°), 1 Y 357 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009/1437).

STARE *Sturnus vulgaris*

4.525.834	00 x	2008-05-19 2008-06-28	Almeö, Hornborgasjön 58.18 N/ 13.33 E. Rådasjön 57.40 N/ 12.05 E, Mölnlycke, Västergötland. 111 km SW (231°), 0 Y 40 D. Funnen, död (RC 2008/1724).
-----------	---------	--------------------------	--

GRÖNFINK *Carduelis chloris*

2KN07.605	10	M	2007-10-29	Kärragården, Hornborgasjön 58.19 N/ 13.36 E.
	xT		2009-06-12	Korsgårdens mejeri 58.19 N/ 13.37 E, Bolum, Broddetorp, Västergötland. 1 km E (90°), 1 Y 227 D. Funnen, nyligen död, troligen kolliderat med fordon (RC 2009/2068).
2KP89.205	20	M	2009-04-08	Kärragården, Hornborgasjön 58.19 N/ 13.36 E.
	xK		2009-11-28	Broddetorp 58.18 N/ 13.36 E, Västergötland. 2 km S (180°), 0 Y 234 D. Funnen, nyligen död, troligen tagen av katt (RC 2009/2902).

STEGLITS *Carduelis carduelis*

1EN53.518*	10		2008-09-18	Kärragården, Hornborgasjön 58.19 N/ 13.36 E.
	x		2009-01-29	Afzegården 58.18 N/ 13.37 E, Broddetorp, Västergötland. 2 km SSE (152°), 0 Y 133 D. Funnen, nyligen död (RC 2009/0253).

Främmande kontrollerGRÅGÅS *Anser anser*

DEW 267.682*	00		2007-06-02	Ohlsdorf Gr. See 53.37 N/ 10.04 E, Hamburg, TYSKLAND.
	+		2008-08-11	St. Bjurum, Hornborgasjön 58.16 N/13.28 E 558 km NNE (21°), 1 Y 71 D. Skjuten, nyligen död (RC 2009:0244).

MINDRE STRANDPIPARE *Charadrius dubius*

SVS 2KK24.919	00		2003-06-06	Håmule 58.30 N/ 11.55 E, Ellenö, Dalsland.
	v		2008-07-18	Fågeludden, Hornborgasjön 58.20 N/ 13.35 E. 99 km E (100°), 5 Y 44 D. Kontrollerad av ringmärkare (RC 2008/2136).

SÄVSPARV *Emberiza schoeniclus*

BLB 10.211.495	10	F	2008-10-24	Berg 50.56 N/ 04.33 E, Kampenhout, Brabant, BELGIEN.
	v		2009-05-04	Fågeludden, Hornborgasjön 58.20 N/ 13.35 E. 1.005 km NNE (32°), 0 Y 191 D. Kontrollerad av ringmärkare (RC 2009:0640).

Förteckning över ringmärkta fåglar 1983-2009

I följande tabell redovisas ringmärkta fåglar vid Hornborgasjön åren 1983-2009. Förutom Hornborgasjöns fältstations ringserier (fr.o.m.1986) upptar tabellen fåglar ringmärkta av och med ringserier tillhörande Barbro Axelsson (1983-94), Bengt Pettersson (1983-94), Clas Hermansson (1983-85, 1990-97, 1999-2005), Åke Abrahamsson (1989-2009), Juhani Vuorinen (1994) samt Björn Helander (2002-03, 2009). Dessutom upptar förteckningen antalet egentliga återfynd som rapporterats genom Ringmärkningscentralen. Här avses alla återfunna fåglar undantaget de som märkts som boungar och rapporterats inom 10 km från märkplatsen efter mindre än tre månader och alla egna kontroller, dvs. fåglar som märkts och kontrollerats av stationen inom 10 km från märkplatsen.

Med området Hornborgasjön avses hela sjöområdet, strandskogen och närliggande öppna marker. Koordinaterna är ca 58.20 N/ 13.34 E.

Art	Märkta 1983-2008	Märkta 2009	Summa 1983-2009	Summa återfynd
Grågås <i>Anser anser</i>	423	3	426	25
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	10		10	1
Bläsand <i>Anas penelope</i>	3	13	16	
Kricka <i>A. crecca</i>	191	5	196	3
Gräsand <i>A. platyrhynchos</i>	916	209	1 125	34
Stjärtand <i>A. canuta</i>	1		1	
Brunand <i>Aythya ferina</i>	3		3	1
Vigg <i>A. fuligula</i>	2		2	
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	2		2	
Fasan <i>Phasianus colchicus</i>	1		1	
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	1		1	
Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	1		1	
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	61		61	
Rördrom <i>Botaurus stellaris</i>	1		1	
Gråhäger <i>Ardea cinerea</i>	5		5	
Havsörn <i>Haliaeetus albicilla</i>	5	2	7	
Brun kärrhök <i>Circus aeruginosus</i>	549		549	19
Blå kärrhök <i>C. cyaneus</i>	54		54	1
Ängshök <i>C. pygargus</i>	16		16	
Sparvhök <i>Accipiter nisus</i>	21	1	22	2
Ormvråk <i>Buteo buteo</i>	2		2	1
Fiskgjuse <i>Pandion haliaetus</i>	28	6	34	1
Tornfalk <i>Falco tinnunculus</i>	532	37	569	3
Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>	13		13	
Kornknarr <i>Crex crex</i>	1		1	
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	3		3	
Sothöna <i>Fulica atra</i>	1		1	
Trana <i>Grus grus</i>	33	1	34	
Mindre strandpipare <i>Charadrius dubius</i>	17		17	
Större strandpipare <i>C. hiaticula</i>	9		9	2
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	54	1	55	
Kustsnäppa <i>Calidris canutus</i>	2		2	
Småsnäppa <i>C. minuta</i>	17		17	
Kärrsnäppa <i>C. alpina</i>	15		15	
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	35		35	

Art	Märkta 1983-2008	Märkta 2009	Summa 1983-2009	Summa återfynd
Dvärgbeckasin <i>Lymnocyptes minimus</i>	1	1	2	
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	97	2	99	
Morkulla <i>Scolopax rusticola</i>	1		1	
Storspov <i>Numenius arquata</i>	10		10	
Svartsnäppa <i>Tringa erythropus</i>	8		8	
Rödbena <i>T. totanus</i>	23		23	1
Gluttsnäppa <i>T. nebularia</i>	35		35	
Skogssnäppa <i>T. ochropus</i>	82	1	83	2
Grönbenä <i>T. glareola</i>	223	1	224	1
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	119		119	
Skrattmå <i>Larus ridibundus</i>	3 428		3 428	119
Fiskmå <i>L. canus</i>	1		1	
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	112	3	115	1
Svarttärna <i>Chlidonias niger</i>	342	76	418	2
Ringduva <i>Columba palumbus</i>	1		1	
Gök <i>Cuculus canorus</i>	1		1	
Kattuggla <i>Strix aluco</i>	32		32	4
Hornuggla <i>Asio otus</i>	13		13	1
Pärluggla <i>Aegolius funereus</i>	2		2	
Nattskär <i>Caprimulgus europaeus</i>	1		1	
Tornseglare <i>Apus apus</i>	99		99	
Kungsfiskare <i>Alcedo atthis</i>	49		49	
Göktyta <i>Jynx torquilla</i>	10		10	
Gröngöling <i>Picus viridis</i>	3	3	6	
Större hackspett <i>Dendrocopos major</i>	38		38	
Mindre hackspett <i>D. minor</i>	36	1	39	
Sånglärka <i>Alauda arvensis</i>	4		4	
Backsvala <i>Riparia riparia</i>	111		111	
Ladusvala <i>Hirundo rustica</i>	449	1	450	2
Hussvala <i>Delichon urbica</i>	17		17	
Trädpiplärka <i>Anthus trivialis</i>	104	2	106	
Ängspiplärka <i>A. pratensis</i>	20	46	66	
Gulärka <i>Motacilla flava</i>	507	5	512	4
Forsärka <i>M. cinerea</i>	5		5	
Sädesärka <i>M. alba</i>	959	9	968	1
Strömstare <i>Cinclus cinclus</i>	15		15	2
Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>	208	12	220	
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	169	12	181	1
Rödhake <i>Erithacus rubecula</i>	1 209	36	1 246	2
Näktergal <i>Luscinia luscinia</i>	171	3	174	1
Blåhake <i>L. svecica</i>	22		22	
Svart rödstjört <i>Phoenicurus ochruros</i>	1		1	
Rödstjört <i>P. phoenicurus</i>	32	1	33	
Buskskvätta <i>Saxicola rubetra</i>	130	2	132	
Stenskvätta <i>Oenanthe oenanthe</i>	16	1	17	

Art	Märkta 1983-2008	Märkta 2009	Summa 1983-2009	Summa återfynd
Koltrast <i>Turdus merulus</i>	511	16	527	5
Björktrast <i>T. pilaris</i>	268	7	275	3
Taltrast <i>T. philomelos</i>	150	3	153	1
Rödvingetrast <i>T. iliacus</i>	445		445	3
Dubbeltrast <i>T. viscivorus</i>	1		1	
Gräshoppsångare <i>Locustella naevia</i>	60	1	61	
Flodsångare <i>L. fluviatilis</i>	3		3	
Vassångare <i>L. luscinioides</i>	2		2	
Sävsångare <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	2 570	150	2 720	16
Kärrsångare <i>A. palustris</i>	204	14	218	
Rörsångare <i>A. scirpaceus</i>	9 307	72	9 379	69
Trastsångare <i>A. arundinaceus</i>	568	2	570	11
Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	137	2	139	
Höksångare <i>Sylvia nisoria</i>	3	1	4	
Ärtsångare <i>S. curruca</i>	322	6	328	1
Törnsångare <i>S. communis</i>	1 328	64	1 392	2
Trädgårdssångare <i>S. borin</i>	1 293	37	1 330	4
Svarthätta <i>S. atricapilla</i>	925	52	977	2
Lundsångare <i>Phylloscopus trochiloides</i>	1		1	
Grönsångare <i>P. sibilatrix</i>	12	1	13	
Gransångare <i>P. collybita</i>	778	4	782	
Gransångare <i>P. collybita collybita</i>	2		2	
Lövsångare <i>P. trochilus</i>	6 991	173	7 164	10
Kungsfågel <i>Regulus regulus</i>	80	2	82	
Grå flugsnappare <i>Muscicapa striata</i>	41	3	44	
Mindre flugsnappare <i>Ficedula parva</i>	1		1	
Svartvit flugsnappare <i>F. hypoleuca</i>	2 673	3	2 676	4
Skäggmes <i>Panurus biarmicus</i>	2 288		2 288	38
Stjärtmes <i>Aegithalos caudatus</i>	189	10	199	
Entita <i>Parus palustris</i>	359	12	374	
Talltita <i>P. montanus</i>	501		502	
Tofsmes <i>P. cristatus</i>	3		3	
Svartmes <i>P. ater</i>	67		72	
Blåmes <i>P. caeruleus</i>	5 586	175	5 789	9
Talgoxe <i>P. major</i>	3 683	103	3 843	5
Nötväcka <i>Sitta europaea</i>	148	7	158	
Trädkrypare <i>Certhia familiaris</i>	94	7	101	
Pungmes <i>Remiz pendulinus</i>	1		1	
Törnskata <i>Lanius collurio</i>	182	13	195	
Varfågel <i>L. excubitor</i>	4		4	
Nötskrika <i>Garrulus glandarius</i>	14		14	
Skata <i>Pica pica</i>	38	4	42	
Kaja <i>Corvus monedula</i>	202	4	206	6
Kråka <i>C. corone</i>	5		5	
Korp <i>C. corax</i>	1		1	

Art	Märkta 1983-2008	Märkta 2009	Summa 1983-2009	Summa återfynd
Stare <i>Sturnus vulgaris</i>	761	27	788	2
Gråsparv <i>Passer domesticus</i>	300	37	337	1
Pilfink <i>P. montanus</i>	3 677	142	3 819	5
Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	1 386	51	1 437	3
Bergfink <i>F. montifringilla</i>	570	13	583	
Grönfink <i>Carduelis chloris</i>	6 604	218	6 822	31
Steglits <i>C. carduelis</i>	553	47	600	1
Grönsiska <i>C. spinus</i>	1 132	135	1 267	6
Hämpling <i>C. cannabina</i>	142	3	145	
Vinterhämpling <i>C. flavirostris</i>	24		24	
Gråsiska <i>C. flammea</i>	269	2	271	
Gråsiska <i>C. flammea flammea</i>		4	4	
Gråsiska <i>C. flammea cabaret</i>	24	5	29	
Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>	155	2	157	
Domherre <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	322	2	328	
Stenknäck <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	31	1	32	1
Gulsparv <i>Emberiza citrinella</i>	1 770	31	1 805	2
Sävsparv <i>E. schoeniclus</i>	3 833	210	4 043	16
Totalt	75 538	2 374	77 912	494
Antal arter	140	74	140	54

Fågelobservationer vid Hornborgasjön 2009

Stig Karlsson och Magnus Hallgren

Denna fågelrapport grundar sig på observationer från Hornborgasjöns rapporteringsområde, vilka rapporterats på rapportsystemet Svalan under 2009. Totalt omfattar den 18 390 fågelrapporter av 218 arter från 461 rapportörer. Detta är en minskning från 2008 med 6810 observationer (27 %). 2008 sågs 226 arter jämfört med 2009 då 218 observerades i rapportområdet, samt en minskning från 598 rapportörer till 461 (23%).

En mer ingående artikel av vissa arter finns på annan plats i denna publikation, där så sker finns hänvisning i texten. För eventuella rättelser och kompletteringar se "Fågelobservationer vid Hornborgasjön 2010".

Förklaringar:

Vinterfynd = januari-februari respektive december

Vårfynd = mars-maj

Sommarfynd = juni-juli

Höstfynd = augusti-november

HF = Hornborgasjöns fältstation

ad = adult, vuxen fågel

1K, 2K = första kalenderår, andra kalenderår osv.

Pulli = ungfågel som fortfarande bär dundräkt

Saknas platsangivelse gäller fyndet hela sjöområdet (inventerats t ex genom simfågelräkning som sker vid 5 tillfällen under våren och 4 tillfällen under hösten).

Samtliga fynd gäller rastande fåglar om inget annat anges.

Knölsvan *Cygnus olor*

Högsta antal vår: 1240 ex 10.3-9.5 (HF).

Högsta antal höst: 2360 ex 15.11-22.11 (HF)

Vinterfynd: 600 ex Mellersta delen, 19.12 (Leif Arvidsson).

Antalet under våren är nytt rekord för sjön, tidigare högsta notering 1 050 ex. den 22 april, 2006 och 13 april, 2008.

Tyvärr var det många knölsvanor som frös fast och dog under slutet av året, detta medförde att ett stort antal havsörnar samlades för att äta av dessa döda fåglar, som mest räknades 27 unga fåglar som sågs på isen i södra delen av sjön den 21 december. Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande svanar i Hornborgasjön 2009"

Mindre sångsvan *Cygnus columbianus*

Vårfynd: 1 ad St. Bjurum 23.3 (Jörgen Fritzson). 2 ad Vadboden 29.3-18.4 (Clas Hermansson, Stig Karlsson m.fl.). 1 2K Vadboden 1.4-19.4 2009 (Stig Karlsson m.fl.). Endast 4 individer rapporterades under vårsträcket 2009 vilket kan jämföras med 2008 där fynden uppgick till ca 90 ex var av hela 69 ex rastade vid sjön 30 mars.

Sångsvan *Cygnus cygnus*

Vinter-vårfynd: 54 ex Utloppet 2.1 (Peter Laudon, Micke Wilson). 181 ex Korpaboviken, 12.12 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson)

Högsta antal vår: 910 ex vid Vadboden 21 mars

Högsta antal sommar: 75 ex 15.8 (HF)

Högsta antal höst: 190 ex Korpaboviken 27.11 (Thore Axelsson).

Vårens högsta siffra noterades 910 ex vid Vadboden.

Sträcket under våren blev något senare i år än föregående, nu passerade de flesta under de första veckorna i april. Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande svanar i Hornborgasjön 2009"

Sädgås *Anser fabalis*

Vinterfynd (rastande): 6 ex rast Vadboden, 27-28.2 (Magnus Hallgren).

Vinterfynd (sträckande): 40 ex str NO Norra delen 25.2 (Leif Arvidsson). 24 ex str N Vässtorp, 28.2 (Magnus Hallgren). 26 ex str SV Hornborgamaden 3.12 (Leif Arvidsson).

Vårfynd: 36 ex Utloppet, 1.3 (Bengt Pettersson). 55 ex St. Bjurum, 3.3 (Jörgen Fritzson).

Inga rastande höstfynd av sädgås, bara någon enstaka översträckande flock, som mest 20 ex förbi Fågeludden den 1 november (Magnus Hallgren).

Tundrasädgås *Anser fabalis rossicus*

Vårfynd: 1 ex St. Bjurum 4.3 (Clas Hermansson). 2 ex Vadboden 28.3 (Jörgen Fritzson, Edvin Klein). 5 ex Utloppet 1.4 (Kjell Svensson). 1 ex Hångers udde 15.5 (Jörgen Fritzson).

Höstfynd: 11 ex Fågeludden 28.10 (Jörgen Fritzson, Edvin Klein).

Ett normalår för arten, antalet av 11 ex tangerade rekord-siffran för sjön (28 februari 2008).

Spetsbergsgås *Anser brachyrhynchus*

Vårfynd: 5 ex Utloppet, 1.3 (Bengt Pettersson). 8 ex St. Bjurum 2.3-15.3 (Clas Hermansson, Inge Olsson, Leif Arvidsson). 9 ex Hornborgasjön, 20.3-30.6 (Kjell Svensson, Svante Martinsson, Jörgen Fritzson).

Sommarfynd 1 ex. Vadboden 1-30.6 (Sven-Olof Gren, Inge Olsson).

Som mest uppehöll sig 9 ex i området runt Vadboden under våren, 1 ex blev kvar ända till slutet av juni.

Bläsgås *Anser albifrons*

Vårfynd: 4 ad St. Bjurum, 2.3-7.3 (Clas Hermansson, Lennart Ljuhs, Jörgen Fritzson). 5 ex str N Utloppet, 10.3

(Micke Wilson). 7 ex Kärrtorp, 10.3 (Clas Hermansson). 2 ex Utloppet, 11.3-14.3 (Bengt Pettersson, Bibbi Holm Andersson, Ulf Andersson). 1 ex str N Utloppet, 21.3 (Andreas Karlsson, Christopher Magnusson). 12 ex Hornborgasjön, 25.4 (HF).

Sommarfynd: 1 ex. Vadboden 11.6-15.6 (Clas Hermansson, Tore Holsendahl).

Som mest sågs 7 ex vid Kärrtorp i mars, en 2K fågel var kvar vid Vadboden en bit in i juni.

Fjällgås *Anser erythropus*

2 ad Stenums mader 25.3-28.3 (Bengt Pettersson, Thore Axelsson, m fl).

Upptäcktes på Borängen utanför Utloppstornet, flög sedan vidare till Stenums mader där de höll sig de följande dagarna. Det var 2005 som observation av fjällgås senast gjordes vid sjön, troligen var det då en och samma individ som sågs från 10 juni och ända fram till 10 oktober (Clas Hermansson, Stig Karlsson, Jörgen Fritzson m.fl.).

Grågås *Anser anser*

Vinterfynd: 8 ex Utloppet, 27.1 (Leif Arvidsson). 99 ex Stenums mader 25.2 (Clas Hermansson). 104 ex St. Bjurum 26.2 (Clas Hermansson). 200 ex Stenums mader 27.2 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson). 170 ex Vadboden 28.2 (Magnus Hallgren). 20 ex Utloppet 1.12 (Thore Axelsson). 16 ex Ytterberg 9.12 (Jörgen Fritzson).

Högsta antal vår: 2010 ex Hornborgasjön 4.3 (Clas Hermansson). 2140 ex Hornborgasjön 9.5 (HF).

Högsta antal höst: 5430 ex Hornborgasjön, 12.9 (HF).

Det blev mer blygsamma siffror i antalet under jan-feb än förra året. Då kunde hela 1200 ex kunde räknas in i den 20 februari 2008.

Ej heller finns några siffror på de gäss som brukar rugga i sjön. De största antalen brukar finnas från senare delen av maj, de senaste åren har den siffran legat runt 8000 grågäss.

Under höststräcket sattes ett nytt rekord på rastande grågäss från tidigare 4740 (2008) till 5430 ex.

Svangås *Anser cygnoides*

1 ex 21.5-16.9 (HF)

Sågs i sjön regelbundet under hela perioden.

Stripgås *Anser indicus*

Vårfynd: 2 ad Sätunamaden 9.5 (Magnus Hallgren).

Sommar-höstfynd: 1 ad Hornborgasjön 14.6-10.10 (Bernt Turesson, Lotta Berg, Claes Ola Persson).

Två fynd under året. Minst en vuxen under sommar-höst, även om det inte går att utesluta att det kan ha rört sig om fler ex.

Snögås *Anser caerulescens*

3 ex Stora Veka 18.5 (Gunnar Jakobsson). 1 ad Vadboden 29.5 (Jörgen Fritzson).

De tre ex som rastade under ca 30 minuter vid Veka bestod av 2 adulta fåglar samt 1 2K. Det kan ju åter

diskuteras om alla dessa snögäss som besöker vårt land verkligen är parkrymlingar eller om det möjligen kan vara vilda fåglar. Den individ som rastade vid Vadboden var av blå fäs.

Prutgås *Branta bernicla*

1 ad Rönäs 29.5 (Gunnar Jakobsson, Jörgen Fritzson). 18 ex Almeö 24.10-1.11 (Gunnar Jakobsson, Patrik Andersson, Barbro Axelsson). 45 ex str S Stora Veka 25.10 (Gunnar Jakobsson). 1 ex Vadboden 8.11 (Lotta Berg, Hanna Berg, Jörgen Fritzson). 3 ex Almeö 10.11-29.11 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson, Leif Arvidsson).

Ett vårfynd gjordes på Rönäs i slutet av maj. De 18 individer som rört sig i området runt Almeö kan också ha varit fler i antal. Den stora flock på 45 ex som passerade Veka den 15 oktober gick troligen ner vid Rönäs.

Vitkindad gås *Branta leucopsis*

Vårfynd: Sågs 20.3-30.5 bl.a. 5 ex Sätunamaden 20.3 (Jörgen Fritzson, Kristian Kjellberg) 4 ex Sätunamaden 29.3 (Kristian Kjellberg).

9 ex Hornborgasjön 4.4 (HF).

10 ex Dagsnäs 7.4-9.4 (Jörgen Fritzson, Edvin Klein, Clas Hermansson) 11 ex Vadboden 11.4 (Stig Karlsson) 10 ex Vadboden 21.5 (Per-Olof Bengtsson)

Sommarfynd: 2 ex Vadboden 1.6-30.7 (Clas Hermansson, Kent-Ove Hvass, Ingemar Nilsson m.fl.) 1 ad Utloppet 6.6 (Jörgen Fritzson)

Höstfynd: 1 ex Ytterberg 4.8 (Albin Thorsson). 1 ex förbifl. Utloppet 26.9 (Anders Carlberg, Roland Thuvander). 1 ex Norra Sätunaviken 25.10 2009 (Gunnar Jakobsson).

Som tidigare sågs arten regelbundet under våren. Vid simfågelräkningarna den 11 april sågs 11 ex som också blev den högsta siffran för året. 2 adulta individer höll till på Vadboden under sommaren.

Kanadagås *Branta canadensis*

Högsta antal vinter: 460 ex Almeö 6.12 (Lotta Berg, Hanna Berg).

Högsta antal vår: 1170 ex Hornborgasjön 3.3-4.3 (Jörgen Fritzson, Clas Hermansson, Eric Thorsson). 500 ex Vadboden 4.4 (Matthis Kaby, Ulrika Kaby).

Högsta antal höst: 560 ex Hornborgasjön 15.11 (HF).

Nilgås *Alopochen aegyptiacus*

Ett fynd: 1 ex Sätuna by 16.5-18.5 (Magnus Hallgren, Gunnar Jakobsson, Thore Axelsson m.fl.).

Ett fynd gjordes under året.

Gravand *Tadorna tadorna*

Vårfynd: 1 hane Vadboden 23.3-28.3 (Jörgen Fritzson, Thore Axelsson, Sven Olof Gren). 1 ad hane förbifl. Hälsingsgården 18.4 (Lennart Ljuhs, Ingvor Ljuhs). 2 ex Hornborgasjön 25.4 (HF). 2 i par str NO Fågeludden 2.5 (HF).

Sommarfynd: 1 ex Vadboden 12.7-17.7 (Inge Olsson, Kent-Ove Hvass, Lennart Ljuhs).

Höstfynd: 1 ex förbifl. Södra Sätunaviken 31.8 (Jörgen

Fritzson, Gunnar Jakobsson).

Totalt gjordes 6 fynd under året varav 4 vårfynd, ett sommar och ett höstfynd.

Bläsand *Anas penelope*

Vinterfynd: 1 hane rast Hornborga by 1.1 (Bengt Pettersson). 100 ex rast Almeö 1.12-14.12 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson, Jörgen Fritzson).

Högsta antal vår: 1060 ex 4.4 (HF).

Högsta antal höst: 6520 ex 17.10 (HF).

Runt hundratalet bläsänder stannade i sjön ända in i december innan kylan och isen kom. 6520 ex är det näst högsta antalet som räknats in i sjön (8900 ex 15.10 2005).

Amerikansk bläsand *Anas americana*

Ett fynd: 1 ad hane Almeö 18.4-19.4 (Bengt Pettersson, Clas Hermansson, Musse Björklund m.fl.).

Amerikansk bläsand har nästan blivit årlig i sjön under de sista åren, 2001, 2005, 2007, 2008 och 2009. Dessutom sågs 2 hanar vid Almeö i april 2007. Årets fynd var det 9:de för Västergötland och 6:e för Hornborgasjön.

Snatterand *Anas strepera*

Vinterfynd: 2 hane rast Mellersta delen 2.12 (Leif Arvidsson). 4 i par rast Ytterberg 6.12 (Magnus Hallgren).

Häckningar: 1 hona 8 pull Fågeludden 23.6 (Kent-Ove Hvass).

Högsta antal vår: 220 ex 25.4 (HF).

Högsta antal höst: 2080 ex 15.8 (HF).

En kull med 8 pulli sågs vid Fågeludden. Det blev en rejäl ökning i antal av det nya rekord som sattes under hösten, 2080 ex mot tidigare högsta antal som var 1 370 ex från den 18 augusti 2007.

Kricka *Anas crecca*

Vinterfynd: 5 ex Utloppet 28.1 (Lennart Ljuhs) 1 ex Mellersta delen 2.12 (Leif Arvidsson, Thore Axelsson). 5 ex Ytterberg 6.12 (Magnus Hallgren). 1 ex Hornborgaviken 8.12 (Leif Arvidsson). 1 Ytterberg 9.12 (Jörgen Fritzson).

Högsta antal vår: 1660 ex 18.4 (HF).

Högsta antal höst: 4050 ex Hornborgasjön 12.9 (HF).

Ingen konstaterad häckning av arten i år.

Rastande krickor under hösten är det näst högsta räknade antalet i sjön (4180 ex 15.9 2005).

Gräsand *Anas platyrhynchos*

Häckningar: 1 hona 6 pulli Dagsnäs 11.6 (Clas Hermansson). 5 pulli Stora Veka 17.6 (Albin Thorsson). 1 hona 8 pulli Fågeludden 14.7 (Albin Thorsson). 1 hona 8 pulli Korpaboviken 16.7 (Albin Thorsson).

Högsta antal vinter: 450 ex Ytterberg 6.12 (Magnus Hallgren).

Högsta antal vår: 590 ex 4.4 (HF).

Högsta antal höst: 3950 ex 15.11 (HF).

Totalt 4 kullar; Dagsnäs (1), Stora Veka (1), Fågeludden (1), Korpaboviken (1).

Stjärtand *Anas acuta*

Vinterfynd: 4 ex Utloppet 1.12 (Thore Axelsson).

Sommarfynd: 1 honf förbifl. Ytterberg 14.7 (Magnus Hallgren). 2 ex Vadboden 30.7 (Ingemar Nilsson).

Högsta antal vår: 260 ex 25.4 (HF).

Högsta antal höst: 520 ex 12.9 (HF).

De 520 ex som räknades vid simfågelräkningen i september är den näst högsta siffran i sjön. (Ca 1000 ex Ytterberg 1.10 2007).

Årta *Anas querquedula*

Häckning: 1 hona 9 pulli Fågeludden 23.6-14.7 (Kent-Ove Hvass, Jan Larsson, Magnus Hallgren m.fl.).

Första vårfynd: 1 hane förbifl. Fågeludden 8.4 (Jörgen Fritzson, Edvin Klein)

Högsta antal vår: 25 ex 9.5 (HF).

Högsta antal höst: 7 ex 15.8 (HF)

Sista höstfynd: 2 ex Korpaboviken 4.9 (Thore Axelsson).

En lyckad häckning vid Fågeludden. Paret lyckades få ut 9 ungar varav minst 7 ungar sågs i mitten av juli i Lagunsjön.

Skedand *Anas clypeata*

Häckning: 1 hona 6 pulli Fågeludden 14.7 (Magnus Hallgren). 2 häckningar 6-8 pulli Södra Sätunaviken 16.6 (Åke Abrahamsson)

Högsta antal vår: 120 ex 25.4 (HF).

Högsta antal höst: 490 ex 15.8 (HF).

En häckning vid Fågeludden där paret fick ut sex ungar, samt 2 genomförda häckningar i Södra Sätunaviken, här var kullstorlekarna ca 6-8 ungar. De 490 skedänder som kunde räknas in den 15 augusti är det högsta antalet vid sjön i modern tid.

Brunand *Aythya ferina*

Häckningar: 1 hona 5 pulli Fågeludden 14.6-22.6 (Kent-Ove Hvass, Bo Hellberg). 1 hona 2 pulli Vadboden 10.7 (Jörgen Fritzson).

Vinterfynd: 3 ex Utloppet 8.2-21.2 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson, Lennart Ljuhs). 9 ex Mellersta delen 2.12-9.12 (Leif Arvidsson, Magnus Hallgren, Jörgen Fritzson). 1 hane Utloppet 29.12-31.12 (Claës Ekberg, Kent-Ove Hvass, Leif Arvidsson).

Högsta antal vår: 520 ex rast Hornborgasjön 21.3-24.5 (HF).

Högsta antal höst: 2520 ex 12.9 (HF).

Två lyckade häckningar vid sjön, vid Fågeludden fick paret ut 5 ungar och vid Vadboden fick ett par ut 2 ungar.

Vigg *Aythya fuligula*

Häckningar: 6 pulli Fågeludden 15.8 (Magnus Hallgren). 8 pulli Fågeludden 15.8 (Magnus Hallgren).

Högsta antal vinterfynd: 257 ex Korpaboviken 1.12 (Thore Axelsson).

Högsta antal vår: 5100 ex 25.4 (HF).

Högsta antal höst: 1720 ex 17.10 (HF).

Två konstaterade häckningar vid Fågeludden.

Bergand *Aythya marila*

Vårfynd: Som mest sågs 8 ex rasta Mellersta delen 8.4-17.5 (Christopher Magnusson, Ingemar Nilsson, Jörgen Fritzson). 21 ex förbifl. Korpaboviken 25.4 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson).

Höstfynd: 3 honf Utloppet 17.8 (Eric Johansson, Lennart Holmén). 1 honf Mellersta delen 14.10-15.10 (Leif Arvidsson, Jon Håkansson, Per Håkansson). 4 ex 27.10-15.11 (Jörgen Fritzson, Magnus Hallgren, HF).

Ejder *Somateria mollissima*

3 ex (2 hanar och 1 hona) Fågeludden 7.5 (Jörgen Fritzson).

Det blev endast ett besök av ejder under året då 3 fåglar rastade utanför Fågeludden den 7 maj.

Alfågel *Clangula hyemalis*

Vårfynd: 2 par Fågeludden 18.4-23.4 (HF). 1 ex Fågeludden 4.5 (Christopher Magnusson, Åke Abrahamsson). 5 ex Fågeludden 9.5 (HF).

Höstfynd: 3 ex Hornborgasjön 27.10-28.10 (Jörgen Fritzson, Edvin Klein). 1 hona 1.11-2.12 (Bengt Pettersson, Magnus Hallgren, Leif Arvidsson). 1 hane Fågeludden 2.11 (Thore Axelsson).

6 fynd gjordes under året fördelat på tre vårfynd och tre höstfynd.

Sjöorre *Melanitta nigra*

Vårfynd: 12 ex 22.4-23.4 (Thore Axelsson, Jörgen Fritzson, Kristian Kjellberg). 6 ex Fågeludden 25.4 (HF). 2 par Fågeludden 28.4 (Jörgen Fritzson). 5 ex Fågeludden 2.5 (Eric Thorsson, Stig Karlsson, Magnus Hallgren). 20 ex Kärrtorp 4.5 (Gunnar Jakobsson). 3 ex Fågeludden 7.5-9.5 (Jörgen Fritzson, Christopher Magnusson, Magnus Hallgren). 9 ex Fågeludden 16.5 (Karl-Erik Rydler).
Höstfynd: 3 ex Fågeludden 8.10 (Bengt Pettersson).

8 fynd av sammanlagt minst 62 ex fördelat på 7 vårfynd och 1 höstfynd.

Svärta *Melanitta fusca*

Vårfynd: 5 ex 4.5-5.5 (Gunnar Jakobsson, Thore Axelsson, Jörgen Fritzson).

Höstfynd: 1 hane Mellersta delen 15.11 (Magnus Hallgren, Lotta Berg, Christopher Magnusson). 1 honf Fågeludden 21.11-28.11 (Magnus Hallgren, Lisette Härsjö, Christoffer Härsjö).

3 fynd av totalt 7 ex fördelat på 1 vårfynd och 2 höstfynd.

Knipa *Bucephala clangula*

Häckningar: 10 pulli Sätuna by 29.5 (Jörgen Fritzson).

Högsta antal vinter: 150 ex Utloppet 10.2 (Lennart Ljuhs, Johanna Ljuhs). 145 ex Utloppet 14.12 (Thore Axelsson).
Högsta antal vår: 2890 ex 4.4 (HF).

Högsta antal höst: 1440 ex 15.11 (HF).

Antalet under hösten 2890 ex är den högsta siffran som noterats vid Hornborgasjön. (2 530 ex 19 april 2008)

Salskrake *Mergus albellus*

Högsta antal vinter: 175 ex Mellersta delen 2.12 (Leif Arvidsson, Thore Axelsson).

Högsta antal vår: 300 ex 4.4 (HF).

Sommarfynd: 1 hane + 1 hona Ytterberg 12.7 (Tomas Lundqvist). 1 honf Fågeludden 14.7 (Magnus Hallgren).

Högsta antal höst: 250 ex 15.11 (HF)

300 ex under våren är det näst högsta antal i sjön (310 ex 2008). En hane och en hon sågs vid Ytterberg i mitten av juli.

Småskrake *Mergus serrator*

Vårfynd: Sågs 22.3-10.5, bl.a. 5 ex rast Fäholmen 10.4

(Micke Wilson). 2 i par Ytterberg 12.4 (Anita Ljungström). 4 ex Mellersta delen 18.4 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson). 17 ex rast Hornborgasjön 18.4 (HF). 4 hane + 3 hona Fäholmen 22.4 (Micke Wilson). 12 i par Fågeludden 22.4 (Jörgen Fritzson). 2 i par Fågeludden 10.5 (Christopher Magnusson, Johan Bergquist, Andreas Karlsson).

Höstfynd: 2 hane + 1 hona Fågeludden 31.10 (Björn Johanson). 1 hane rast Fågeludden 15.11 (Magnus Hallgren, Christopher Magnusson, Lotta Berg). 1 hane Fågeludden 22.11 (Eric Thorsson).

Som mest under våren rastade 17 ex den 18 april, under hösten gjordes det 3 fynd med 5 ex.

Storskrake *Mergus mergans*

Högsta antal vår: 470 ex Ytterberg 1.4 (Bengt Pettersson). 710 ex Hornborgasjön 4.4 (Hornborgasjöns fältstation). (HF).

Högsta antal höst: 1150 ex rast Hornborgasjön, Vg 15.11 (HF).

En intressant vårsiffra är de 470 ex som låg utanför Ytterberg den 1 april. Årets siffra (1150 ex) blev nästan en fördubbling av tidigare högsta räknade antal av rastade fåglar som gjorts i sjön under hösten (560 ex 16.11 2008).

Järpe *Bonasa bonasia*

1 ex förbifl. Trestena 1.4 (Lars-Erik Collin). 1 ex Hjortronmossen 21.7 (Eric Thorsson). 1 ex förbifl. Sätuna by 6.10 (Åke Abrahamsson, Karl-Markus Laudon).

Tre fynd gjordes under året. Senast någon rapporterade något fynd på Svalan var 2002.

Orre *Tetrao tetrix*

2 ex spel/sång St. Bjurum 26.5 (Gunnar Jakobsson).

Årets enda observation gjordes norr om Sågen där minst 2 spelande fåglar kunde höras.

Tjäder *Tetrao urogallus*

1 hona födosökande Trestena 10.5 (Eric Thorsson).

Rapphöna *Perdix perdix*

Häckning: 1 par med 3 pulli Vässtorp 4.4-24.7 (Leif Arvidsson m.fl.).

Övriga fynd: 7 ex Ytterberg 17.4-17.10 (Jörgen Fritzson, Birger Stenseke, Eric Thorsson). 1 ex Hångers udde 2.5

(Peter Laudon, Ida-linnea Laudon). 9 ex Bolums by 24.10 (Gunnar Jakobsson). 3 ex Vässtorp 20.12 (Mats Rosengren). 5 ex Bolums by 27.12 (Leif Arvidsson).

En konstaterad häckning vid Vässtorp.

Fåglar sedda i området Stommens gård - Hornborga-madens parkering. Under våren hördes spel, och då 7 ex sågs under hösten bör minst 1 par ha häckat.

Vaktel *Coturnix coturnix*

5 ex spel/sång Tranum 15.6-27.6 (Kent-Ove Hvass, Jörgen Fritzson, Albin Thorsson m.fl.).

5 ex hördes spela utmed vägen Kärrtorp-Tranum

Smålom *Gavia stellata*

2 ex str N Fågeludden 27.4 (Åke Abrahamsson). 2 ex Hornborgasjön 9.5 (HF).

Två fynd gjordes under vårsträcket.

Storlom *Gavia arctica*

1 ex str N Kärrtorp 5.5 (Gunnar Jakobsson). 1 ad Fåholmen 6.5 (Eric Thorsson). 2 ex str Fågeludden 10.5 (Christopher Magnusson, Andreas Karlsson).

Tre fynd gjordes under året, samtliga under maj månad.

Smådopping *Tachybaptus rufi collis*

Vinterfynd: 4 ex Utloppet 1.1-27.2 (Thore Axelsson, Andreas Karlsson, Barbro Axelsson), 2 ex Utloppet 2.12-31.12 (Thore Axelsson, Leif Arvidsson). 2 ex Ytterberg 2.12 (Leif Arvidsson, Thore Axelsson)

Vårfynd: 2 ex Utloppet 1.3-21.3 (Bengt Pettersson, Kristian Kjellberg). 1 ex Vässtorpsviken 26.3 (Ing-Marie Bertilsson). 1 ex Rönäs 11.4 (Musse Björklund, Patrik Åberg), 2 ex Fågeludden 14.4-17.4 (Christer Wilhelmsson, Jörgen Larsson, Ingemar Nilsson). 1 ex Almeö 18.4-25.4 (Gunnar Jakobsson, Lars Vennman). 1 ex norra Sätunaviken 25.4 (Bengt Pettersson).

Höstfynd: 1 ex Fågeludden 15.8-15.11 (HF). 1 ex Stora Veka 25.8-8.9 (Gunnar Jakobsson). 1 ex Hångers udde 7.9 (Thore Axelsson). 2 ex Ytterberg 28.9 (Jörgen Fritzson). 4 ex Utloppet 26.10 (Kent-Ove Hvass).

Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande doppingar i Hornborgasjön 2009"

Skäggdopping *Podiceps cristatus*

Vinterfynd: 1 ex Stenumsviken 1.12 (Thore Axelsson). 1 ex Mellersta delen 2.12 (Leif Arvidsson, Thore Axelsson). 1 ex Mellersta delen 8.12 (Leif Arvidsson). 1 ex Almeö 14.12 (Leif Arvidsson).

Högsta antal vår: 1060 ex 11.4 (HF).

Högsta antal höst: 830 ex 15.8 (HF)

Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande doppingar i Hornborgasjön 2009"

Gråhakedopping *Podiceps grisegena*

Första vårfynd: 1 ex Utloppet 15.3 (Bengt Pettersson, Magnus Hallgren, Barbro Axelsson m.fl.)

Högsta antal vår: 275 ex 11.4 (HF).

Högsta antal höst: 20 ex 15.8 (HF)

Sista höstfynd: 1 ex Norra Sätunaviken 28.10 (Gunnar

Jakobsson)

Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande doppingar i Hornborgasjön 2009"

Svarthakedopping *Podiceps auritus*

Första vårfynd: 3 ex Fågeludden 4.4 (Thomas Bernhards-son)

Högsta antal vår: 9 ex 25.4 (HF).

Sista höstfynd: 2 ex Ytterberg 28.9 (Jörgen Fritzson)

Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande doppingar i Hornborgasjön 2009"

Svarthalsad dopping *Podiceps nigricollis*

Första vårfynd: 2 ex Almeö 2.4 (Bengt Pettersson)

Högsta antal vår: 116 ex 25.4 (HF).

Sista höstfynd: 1 ex Ytterberg 28.9 (Jörgen Fritzson)

Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande doppingar i Hornborgasjön 2009"

Storskarv *Phalacrocorax carbo*

Vinterfynd: 1 ex Tranum 9.1 (Leif Arvidsson). 2 ex Utloppet 9.1 (Jörgen Fritzson). 8 ex Utloppet 26.2 (Claës Ekberg). 4 ex Utloppet 27.2 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson). 1 ex förbifl. Tranum 5.12 (Leif Arvidsson). 1 ex förbifl. Ore backar 6.12 (Leif Arvidsson). 1 ex Mellersta delen 19.12 (Leif Arvidsson). 1 ex St. Bjurum 19.12 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson).

Högsta antal vår: 150 ex 11.4 (HF).

Högsta antal höst: 330 ex Getnäsaviken 23.8 (Christopher Magnusson, Andreas Karlsson).

Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande storskarv och gråhäger i Hornborgasjön 2009"

Rördrom *Botaurus stellaris*

Första vårfynd: 1 ex Utloppet 13.3 (Bengt Pettersson)

Spelande: 1 ex Utloppet 28.3 (Nils Andersson). 1 ex Rödemosse 4.4-10.5 (Clas Hermansson, Magnus Hallgren, Andreas Karlsson). 1 ex Fåholmen 4.4-2.5 (Lennart Ljus, Stig Karlsson, Jörgen Fritzson). 1 ex Vässtorpsviken 18.4 (Bengt Pettersson). 1 ex Södra delen 22.4 (Leif Arvidsson). 1 ex Fågeludden 23.4 (Ingemar Nilsson). Övriga fynd: 1 ex Utloppet 15.3 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson, Magnus Hallgren) 1 ex förbifl. Utloppet 21.3 (Henrik Hellemar, Johannes Glännman) 1 ex förbifl. Fågeludden 18.4 (Stefan Hage).

Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande rördrom och trastsångare i Hornborgasjön 2009"

Ägretthäger *Egretta alba*

1 ex Stenumsviken 10.5 (Ulf Lindell, Ingemar Johansson, Stig Karlsson m.fl.). 2 ex Södra delen 11.5-19.5 (Lennart Ljuhs, Ingvor Ljuhs, Anita Ljungström m.fl.). 2 ex Södra delen 25.8-15.11 (Alf Karlsson, Lars Erik Norbäck, Barbro Axelsson m.fl.).

En ensam fågel sågs vid Stenumsviken den 10.5. Denna fågel var troligen en av de två fåglarna som sedan sågs

i södra delen av sjön under perioden 11 -19 maj, även om det inte kan uteslutas att det rörde sig om en tredje individ. Dessa två uppehöll sig mellan Hångers udde och Vadboden. En fågel var i häckningsdräkt och den andra i icke häckningsdräkt. Uppvaktnings-beteende mellan fåglarna noterades, varför man kan misstänka att det rörde sig om ett par.

De två fåglar som uppehöll sig i sjöns södra delar under hösten är möjligen samma fåglar som sågs under våren samt att det även nu kan ha setts en tredje individ dock utan att kunna säkerställa något av detta.

Gråhäger *Ardea cinerea*

Vinterfynd: Sågs under hela perioden 1.1-27.2 samt under perioden 1.12-20.12.

Bland annat sågs under vårvintern 2 ex St. Bjurum 1.1 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson). 3 ex Härlingstorp 18.1 (Ida-linnea Laudon, Micke Wilson, Peter Laudon). 3 ex Tranum 26.1 (Leif Arvidsson). 5 ex Tranum 14.2 (Leif Arvidsson).

Under årets sista månad sågs 4 ex Utloppet 1.12 (Thore Axelsson). 4 ex Ytterberg 5.12 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson). 2 ex Fågeludden 6.12 (Magnus Hallgren). 1 1K förbifl. Ytterberg 6.12 (Magnus Hallgren). 2 ex Ytterberg 9.12 (Jörgen Fritzson). 2 ex Vässtorpsviken 11.12 (Leif Arvidsson). 1 ex förbifl. Utloppet 20.12 (Lotta Berg).

Högsta antal vår: 83 ex 18.4 (HF).

Högsta antal höst: 85 ex 15.8 (HF). 90 ex 12.9 (HF). 100 ex 17.10-26.10 (HF). 61 ex 15.11 (HF).

Under höstens simfågelräkningar sågs rikligt med hägrar ända fram till mitten av november.

Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande storskarv och gråhäger i Hornborgasjön 2009"

Bivråk *Pernis apivorus*

Första vårfynd: 1 ex str NV Tranum 9.5 (Jan Mogol).

Sista höstfynd: 1 ex Vadboden 19.9 (Lars Bohlin).

Arten sågs vid fyra lokaler under häckningstid; Vadboden, Sätuna by Ore backa och Trestena.

Brun glada *Milvus migrans*

1 2K+ 8.4-31.5 (Jörgen Fritzson, Thore Axelsson, Magnus Hallgren m.fl.). 1 ad 12.7-27.8 (Gunnar Jakobsson, Åke Abrahamsson, Jörgen Fritzson m.fl.).

Oftast sedd längs SV kanten av sjön, men även längs östra kanten och i norr. Det kan inte uteslutas att det rör sig om samma individ.

Röd glada *Milvus milvus*

Första vårfynd: 1 ad Södra delen, Vg 30.3 (Clas Hermansson).

Vårfynd: 1 ad Stora Veka 7.4-10.4 (Stig Karlsson, Gunnar Jakobsson). 1 ex Sätuna by 13.4 (Peter Hvass). 1 ex Båltorpsmaden 25.4 (Jörgen Fritzson). 1 ex Sätunamaden 26.4 (Roger Karlsson). 1 ex Rönäs 15.5 (Jörgen Fritzson). 1 2K Vadboden 16.5 (Magnus Hallgren).

Sommarfynd: 1 ex Sätuna by 4.6 (Åke Abrahamsson). 1 ex Hornborga by 9.7 (Niclas Fällström). 1 ex Hångers by 10.7 (Jörgen Fritzson).

Höstfynd: 1 1K Dagsnäs 6.9 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson).

1 par höll revir NO om sjön och häckningsförsök noterades, men det är osäkert hur utgången blev. I området sågs under hösten 1 1K, men om den kom från häckning där är oklart. Under våren sågs som mest 3 ex i området NO om sjön.

Havsörn *Haliaeetus albicilla*

Arten sågs regelbundet under hela året. Under vinter-våren sågs som mest samtidigt 7 ex. den 29 mars (Jörgen Fritzson) Under hösten-vintern sågs samtidigt som mest 27 ex. den 21 december (Kent-Ove Hvass). Detta stora antal berodde på att knölsvanar frusit fast och dött i södra delen av sjön vilket gjorde att det fanns gott om föda. Förutom dessa 27 individer sågs även ytterligare en 6K+ fågel samt sjöns eget häckpar så minst 30 ex befann sig samtidigt i eller runt sjön.

Det par som häckar i närheten av Hornborgasjön sågs under hela året och från sensommaren kunde man följa paret med sina två utflugna ungar. Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande havsörn vid Hornborgasjön 2009"

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

Första vårfynd: 1 ad hona förbifl. Utloppet 28.3 (Jörgen Fritzson, Andreas Djurberg, Edvin Klein).

Sista höstfynd: 1 1K Fågeludden 15.10 (Jon Håkansson, Per Håkansson).

Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande kärrhökar vid Hornborgasjön 2009"

Blå kärrhök *Circus cyaneus*

Vinterfynd: 1 ad hane Norra delen 11.1-26.1 (Leif Arvidsson). 1 honf Trandansen 24.2 (Bo Brinkhoff, Jeanette Hagström, Per-Erik Hagström). 1 ad hane Vadboden 6.12-7.12 (Leif Arvidsson, Thore Axelsson).

Sommarfynd: 1 hane förbifl. Utloppet 14.6 (Bernt Tureson, Johan HP Johansson). 1 ad hane str SV Södra delen 26.7 (Mike Henry).

Höstfynd: 1 ad hane str S Södra delen 4.8 (Mike Henry). 1 ad hane förbifl. Trandansen 15.8 (Henrik Hellemar, Joanna Hellemar, Jonathan Hellemar m.fl.).

Under januari-februari sågs minst två olika ex (2 ad hane, 1 honf) och under december 1 ex. (1 hane). Under sommaren har det gjorts observationer av enbart hanar.

Duvhök *Accipiter gentilis*

Fynd under häckningstid: bl.a. 1 ad hona Trandansen 1.4 (Andreas Karlsson). 1 ad hona Almeö 1.4 (Leif Arvidsson). 1 ad hane Trandansen 2.4 (Roland Thuvander). 1 ad hane Trandansen 5.4 (Stefan Svensson, Svante Martinsson). 1 hona Fäholmen 9.4 (Eric Thorsson). 1 hona Vadboden 1.5 (Jörgen Fritzson). 1 ad hane Fågeludden 8.5 (Jörgen Fritzson, Gunnar Jakobsson). 1 ex Ore backar 9.5

(Tommy Carlström, Johan Löwhagen). 1 ad hane Korpa-
boviken 20.6 (Leif Arvidsson).

*Om man granskar de fynd som gjorts under häckningstid
visar att det troligen funnits två par i området; Södra
delen (1) och Västra delen (1).*

Sparvhök *Accipiter nisus*

Fynd under häckningstid: bl.a. 1 ad hane Stenums mader
11.4 (Elon Wismén). 1 hona Kärragården 10.5 2009
(Christopher Magnusson, Johan Bergquist, Andreas Karls-
son). 1 hane Trestena 10.5 (Eric Thorsson). 1 ad hane
Utloppet 18.5 (Tore Holsendahl). 2 ex Vadboden 17.6
(Albin Thorsson).

*Om man granskar de fynd som gjorts under häcknings-
tid visar att det troligen funnits tre par i området; Östra
delen (1), Södra delen (1) och Västra delen (1).*

Ormvråk *Buteo buteo*

Vinterfynd: 23 stationära ex. under januari-februari och
14 ex. under december.

*Vinterfynden har varit på följande platser (antal ex.
januari-februari/december); Trantum 1/0, Kärrtorp 1/2,
Fäholmen 2/0, Kärragården 2/2, Vässtorp 1/1, Bolums
by 1/0, Hornborga by 1/0, Ytterberg 3/1, Hornborga-
maden 1/0, Sätunamaden 1/0, Sätuna by 1/1, Rönäs 1/0,
Båltorpsmader 0/2, Hångers by 1/1, Vadboden 3/2, St.
Bjorum 1/2, Dagsnäs 0/1 och Stenums mader 2/1.*

Fjällvråk *Buteo lagopus*

Sista vårfynd: 1 2K St. Bjorum 29.4 (Uno Unger, Dennis
Kraft).

Första höstfynd: 1 ex str S Stenums mader 29.8 (Åsa
Axelsson).

Vinterfynd: 9 stationära ex. under januari-februari och 6
ex. under december.

*Vinterfynden har varit på följande platser (antal ex. jan-
uari-februari/december); Trantum-Kärrtorp 2/1, Fäholmen
1/1, Ytterberg-Hornborgamaden-Sätunamaden
3/2, Vadboden 1/1, St. Bjorum 1/1, Stenums mader 1/0.*

Kungsörn *Aquila chrysaetos*

Vinter-vårfynd: 1 3K+ 10.1-12.4 (Lars Bohlin, Leif
Arvidsson m.fl.). 1 2K+ 15.2-20.4 (Micke Wilson, Jörgen
Fritzson, Leif Arvidsson m.fl.). 1 2K+ str N Utloppet 10.3
(Bengt Pettersson).

Höst-vinterfynd : 1 3K+ 19.10-29.10 (Thore Axelsson,
Per Grenabo). 1 3K+ 25.11-27.12 2009 (Hans Walker,
Barbro Axelsson, Kent-Ove Hvass m.fl.). 1 ad Dagsnäs
20.12 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson). 1 1K+ 25.12-
31.12 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson, Leif Arvidsson).
*Observationerna under vinter-vår rör sig förmodligen
om 2 ex.. Under höst-vinter sågs här minst 3 ex. Med de
svårigheter som finns att bedöma ålderseparerade fynd
kan man naturligtvis inte utesluta att det kan röra sig om
fler individer.*

Fiskgjuse *Pandion haliaetus*

Första vårfynd: 1 ex Utloppet 29.3 (Lars Bohlin, Jan

Andersson, Hans Petersson).

Sista höstfynd: 1 ex Norra delen 28.9 (Claës Ekberg,
Kent-Ove Hvass).

*Ytterligare information går att läsa under rubriken
"Häckande fiskgjusar i Hornborgasjön 2009"*

Tornfalk *Falco tinnunculus*

Vinterfynd: 9 stationära ex. januari-februari och 8 ex.
december.

*Vinterfynden har varit utspridda runt sjöområdet på föl-
jande platser (antal ex. januari-februari/december);
Trantum 1/1, Kärrtorp-Fäholmen 1/1, Hornborga by 1/0,
Ytterberg-Hornborgamaden 2/2, Sätunamaden 1/1, Vad-
boden 1/1, St. Bjorum 1/0 och Stenums mader 1/2.
Ytterligare information går att läsa under rubriken
"Häckande tornfalkar vid Hornborgasjön 2009"*

Stenfalk *Falco columbarius*

Vårfynd: 1 ex Hälsingsgården 21.3 (Ingemar Nilsson). 1
hane Hångers udde 11.4 (Ingemar Nilsson). 1 ex. Ytter-
berg 18.4 (Sven Olof Gren). 1 honf str N Fågeludden 9.5
(Magnus Hallgren). 1 hane Kärrtorp 10.5 (Jan Mogol).
1 hane Stenums mader 10.5 (Eric Thorsson). 1 2K hane
Fågeludden 10.5 (Ulf Lindell, Ingemar Johansson). 1 2K
hona Hornborgamaden 21.5 (Christopher Magnusson,
Åke Abrahamsson).

Höstfynd : 1 ex Vadboden 12.8-13.8 (Göran Nilsson,
Lennart Ljuhs, Ingvor Ljuhs). 1 ex Sätunamaden 31.8
(Jörgen Fritzson). 1 ex Rönäs 3.9 (Jörgen Fritzson). 1 ex
Hångers udde 5.9 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson).
1 ex Sätunamaden 7.9 (Gunnar Jakobsson). 1 1K Rönäs
9.9 (Mike Henry). 1 ex Sätunamaden 12.9 (Eric Thors-
son). 1 ad hane Rönäs 20.9 (Mike Henry). 1 ex. Vadboden
25.9 (Ulf Lindell). 1 ex. Vadboden 26.9 (Anders Carl-
berg, Roland Thuvander). 1 honf Utloppet 26.9 (Anders
Carlberg, Roland Thuvander). 1 1K Sätunamaden 29.9
(Gunnar Jakobsson). 1 honf Hångers udde 2.10 (Thore
Axelsson). 1 ex. Vadboden 2.10 (Sven Olof Gren). 1 ex.
Norra Sätunaviken 4.10 (Christopher Magnusson). 1 ex
Trandansen 4.10-6.10 (Björn Spetz). 1 ex Fågeludden
31.10 (Kristoffer Skarström, Christer Johansson, Tony
Norman, Dick Strecker).

*Inget vinterfynd gjordes detta år. Under våren gjordes 8
fynd och under hösten 17 fynd.*

Aftonfalk *Falco vespertinus*

1 2K hane Stora Veka 23.5 (Gunnar Jakobsson).
Ett fynd gjordes under året.

Lärkfalk *Falco subbuteo*

Första vårfynd: 1 ex. Vadboden 23.4 (Ingemar Nilsson).
Övriga fynd: Bland annat 1 ex Rödemosse 1.5 (Åsa
Axelsson, Barbro Axelsson, Thore Axelsson). 1 ex
Vadboden 2.5 (Magnus Hallgren, Christopher Magnus-
son, Stig Karlsson). 4 ad Fäholmen 3.5 (Mike Henry).
1 ex. Hångers udde 10.5 (Ulrich Tourbier). 1 ex Södra
delen 10.5 (Musse Björklund, Fredrik Johansson, Andreas
Gustafsson). 1 ex Oranabbe 10.5 (Musse Björklund,

Fredrik Johansson, Andreas Gustafsson). 1 ex Hångers udde 10.5 (Lotta Berg, Hanna Berg). 1 ex Ytterberg 10.5 (Jan Yseus). 1 ex Vadboden 13.5 (Thore Axelsson). 4 ex Vadboden 13.5 (Ulrich Tourbier). 1 ex Rönäs 15.5 (Jörgen Fritzson). 3 ex Vadboden 16.5 (Magnus Hallgren). 2 ex Utloppet 16.5 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson). 2 ex Vadboden 16.5 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson). 2 ex Södra delen 20.5 (Clas Hermansson). 2 ex Hångers udde 21.5 (Bo Kumlin, Johan Kumlin, Kevin Kumlin). 2 ex Rönäs 29.5 (Jörgen Fritzson). 1 ex Sätunamaden 6.6 (Albin Thorsson). 1 ex. Almeö 13.6 (Albin Thorsson). *Granskning av fynden tyder på att det funnits fyra par kring Hornborgasjön; Fäholmen-Fågeludden (1), Södra delen (1), Vadboden-Hånger (1) och Rödemosse-Utloppet (1).*

Pilgrimsfalk *Falco peregrinus*

Vinterfynd: ad Hornborgamaden 23.2 (Leif Arvidsson). 1 ex Södra delen 1.12 (Leif Arvidsson).
Vårfynd: 1 ad Hornborgamaden 23.2 (Leif Arvidsson). 1 ad hane 10.3-26.5 (Micke Wilson, Lennart Ljuhs, Thore Axelsson). 1 3K+ hona Utloppet 12.3-14.3 (Bengt Pettersson, Thore Axelsson, Kent-Ove Hvass). 2 2K 15.3-23.5 (Andreas Karlsson, Stig Karlsson, Magnus Hallgren).
Sommarfynd: 1 ad 5.6-26.7 (Thore Axelsson, Lennart Ljuhs, Eric Thorsson). 1 3K hona Utloppet 20.6-26.7 (Kent-Ove Hvass, Lotta Berg, Leif Arvidsson). 1 2K Hornborgasjön 21.7-28.7 (Lennart Ljuhs, Barbro Axelsson, Sven Olof Gren).
Höstfynd: 2 ad 1.8-29.11 (Barbro Axelsson, Magnus Hallgren, Stig Karlsson). 2 1K 3.8-26.10 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson, Leif Arvidsson). 1 2K Oranabbe 11.8 (Thore Axelsson). 1 ex Södra delen 1.12 (Leif Arvidsson).
Vinterfynden utgjordes av ett februarifynd och ett decemberfynd.
Under våren sågs minst 3 individer varav 1 ad. Hane, 1 3K+ hona samt 2 2K fåglar.
Sommarfynden utgjordes på nytt av en hona 3K samt en ad. hane.
Under hösten sågs minst 4 individer, varav 2 ad. och 2 2K fåglar.

Vattenrall *Rallus aquaticus*

Vinterfynd: 1 ex färska spår Trandum 20.2 (Leif Arvidsson).
Spelande: 10 hane 4.4-15.7 (Jörgen Fritzson, Barbro Axelsson, Thore Axelsson m.fl.).
Granskning av fynden visar att 10 spelande ex. hörts på följande platser; Fäholmen (1), Hornborgamaden (1), Vadboden (1) Ore backar (3), Utloppet (2), och Stenums mader (2)
Övriga fynd: 1 ex Utloppet 20.3-25.3 (Peter Laudon, Lotta Berg, Hanna Berg). 1 ex Utloppet 20.5 (Gunnar Jakobsson). 1 ex Hornborgaviken 15.8 (Eric Thorsson, Jörgen Fritzson). 2 ex Hornborgamaden 15.8-14.10 (Bengt Pettersson, Leif Arvidsson). 1 ex lockläte Fäholmen, 24.8-5.10 (Clas Hermansson, Claës Ekberg, Kent-

Ove Hvass). 1 ex lockläte Södra Sätunaviken 10.9 (Jörgen Fritzson). 1 ex Trestena 10.9 (Thore Axelsson). 2 ex Fågeludden 12.9 (HF).
Förutom 10 spelande fåglar gjordes observationer av 10 ex. fördelade runt hela sjön

Småfläckig sumphöna *Porzana porzana*

Spelande: 2 ex Sätunamaden 11.4-26.4 (Gunnar Jakobsson, Kristian Kjellberg). 1 ex Stenums mader 24.4-2.5 (Jörgen Fritzson, Micke Wilson, Per Österman). 1 ex Vadboden 26.6-27.6 (Peter Laudon, Micke Wilson).
Fynden av spelande fåglar fördelas på tre lokaler; Sätunamaden (2), Vadboden (1) och Stenums mader (1).

Rörhöna *Gallinula chloropus*

1 ex Sätunamaden 25.4 (Roger Karlsson). 2 1K Fågeludden 12.9-17.9 (Magnus Hallgren, Stig Karlsson, Barbro Axelsson m.fl.). 1 1K Fågeludden 20.9-25.9 (Magnus Hallgren, Henrik Lerner).
Förmodligen lever arten ett undanskynt liv i Hornborgasjön. Årets observationer tyder dock på att minst ett par funnits i området; Fågeludden. Några ungar sågs ej, men under hösten sågs två ungfåglar vid Fågeludden.

Sothöna *Fulica atra*

Högsta antal vinter: 200 ex Utloppet 2.1 (Peter Laudon, Micke Wilson). 3400 ex Ytterberg, Vg 5.12 2009 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson).
Högsta antal vår: 5170 ex 4.4 (HF).
Högsta antal höst: 11580 ex 12.9 (HF).
Antalet sothöns under våren fortsätter att minska. Sedan toppnotering under 2006 (9 600 ex.), minskade antalet till 6 700 ex. under 2007 och till 6 100 ex. under 2008. Under 2009 minskade största antal med drygt 900 ex ner till 5170 ex. Även under hösten minskar största antalet drastiskt, från 23 300 ex (2007), 16 200 ex (2008) till bara 11 580 ex (2009).

Trana *Grus grus*

Vinterfynd: 1 ad Vadboden 6.12-7.12 (Alf Karlsson, Thore Axelsson, Leif Arvidsson). 2 ex Vässtorp 15.12 (Åke Abrahamsson).
Första vårfynd: 1 ad Fäholmen 1.3 (Clas Hermansson).
Antalet rastande tranor under våren överskred alla tidigare noteringar. Som mest inräknades 19 650 ex. den 30 mars. Av dessa fanns 18 500 ex i södra delen. Två vinterfynd gjordes i december.
Ytterligare information går att läsa under rubriken "Rastande tranor vid Hornborgasjön 2009"

Strandskata *Haematopus ostralegus*

Första vårfynd: 2 ex Almeö 2.4 (Leif Arvidsson).
Övriga fynd: 9 ex 18.4 (HF). 13 ex 25.4 (HF). 9 ex. Fågeludden 8.5 (Jörgen Fritzson, Gunnar Jakobsson). 18 ex str S Utloppet 23.7 (Bengt Pettersson). 6 ex Vadboden 24.7 (Sven Olof Gren, Erik Linnarsson, Lennart Ljuhs). 14 ex Utloppet 16.8 (Anders Carlberg).

Vid Ytterberg genomfördes en lyckad häckning där 2 ungar kunde ses den 20 juli (Leif Arvidsson).

Mindre strandpipare *Charadrius dubius*

Första vårfynd: 2 ex Sätunamaden 4.4 (Andreas Karlsson)
Häckningar: 1 (1 pulli) Utloppet 6.6-16.7 (Jörgen Fritzson).

Revirhävande: 2 i par Stora Veka 11.4-20.6 (Gunnar Jakobsson, Musse Björklund, Magnus Hallgren). 3 ex Fågeludden 9.5-22.6 (Magnus Hallgren, Bengt Pettersson, Svante Martinsson). 2 i par Vadboden 10.5-20.5 (Ingemar Johansson, Ulf Lindell, Ingemar Nilsson).

En häckning konstaterades vid Utloppet. Därutöver sågs 3 par i lämplig biotop under häckningstid; Stora Veka (1), Fågeludden (1) och Vadboden (1)

Större strandpipare *Charadrius hiaticula*

Första vårfynd: 1 ex Fågeludden, 3.4 (Niclas Eklund, Julia Stigenberg).

Större antal: 30 ex förbifl. Ytterberg 15.8 (Eric Thorsson, Jörgen Fritzson).

Sista höstfynd: 1 ex Utloppet 23.10 (Thore Axelsson).

Största antalet under året blev den flock med 30 ex som passerade Ytterberg den 15 augusti.

Ljungpipare *Pluvialis apricaria*

Första vårfynd: 1 ex förbifl. Fäholmen 20.3 (Peter Laudon).

Större antal vår: 18 ex str N Fäholmen 20.4 (Micke Wilson). 15 ex Fågeludden 4.5 (Jörgen Fritzson). 45 ex str N Utloppet 13.5 (Kent Kristenson, Ronald Jonsson).

Större antal höst: 27 ex str SV Vadboden 12.7 (Kent-Ove Hvass). 15 ex str S Utloppet 16.8 (Anders Carlberg). 34 ex Kärrtorp 25.10 (Jan Fransson).

Kustpipare *Pluvialis squatarola*

Första höstfynd: 1 ex förbifl. Ytterberg 12.7 (Tomas Lundqvist).

Sista höstfynd: 1 ex förbifl. Korpaboviken 9.11 (Thore Axelsson).

Större antal höst: 50 ex str S Mellersta delen 22.7 (Claës Ekberg). 20 ex str S Stora Veka 23.7 (Gunnar Jakobsson). 16 ex str SV Fågeludden 25.7 (Sam Hjalmarsson, Sven-Evert Carlsson). 23 ex Imeö 1.8-13.8 (Thore Axelsson, Leif Arvidsson, Barbro Axelsson). 26 ex Sätunamaden 12.9-9.10 (Jörgen Fritzson, Thore Axelsson, Barbro Axelsson, Gunnar Jakobsson).

Inga vårfynd gjordes.

En stor flock på ca 50 ex passerade söderut den 22 juli.

Tofsvipa *Vanellus vanellus*

Vinterfynd: 1 ex Sätunamaden 20.1 (Jörgen Fritzson, Kristian Kjellberg). 1 ex Utloppet 23.2 (Thore Axelsson). 5 ex 27.2 (Micael Fasth). 7 ex Stenums mader 27.2 (Leif Arvidsson, Bengt Pettersson). 5 ex Trandansen 28.2 (Ivar Tengklint). 5 ex Hornborgamaden 28.2 (Jörgen Fritzson, Edvin Klein). 7 ex Fäholmen 28.2 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson). 5 ex Fågeludden 28.2 (Håkan Karlsson).

7 ex Vässtorp 28.2 (Magnus Hallgren). 22 ex Stenumsviken 1.12 (Thore Axelsson).

Högsta antal vår: 590 ex 11.4 (HF).

Högsta antal höst: 1240 ex 12.9 (HF).

Den tidiga våren bidrog till att ovanligt många tofsvipor sågs under januari och februari månad, ett decemberfynd gjordes.

Kustsnäppa *Calidris canutus*

Höstfynd: 1 ex str S Utloppet 12.7 (Thore Axelsson, Tomas Lundqvist, Folke Bengtsson). 30 ex str S Stora Veka 23.7 (Gunnar Jakobsson). 3 ad Vadboden 26.7-27.7 (Lennart Ljuhs, Inge Olsson, Sven Olof Gren). 18 ex str S Vadboden 27.7-28.7 (Ingemar Nilsson). 9 ex Fågeludden 27.7-21.8 (Karl-Markus Laudon, Jörgen Fritzson, Albin Thorsson). 1 ex Almeö 1.8 (Leif Arvidsson). 1 ex Oranabbe 2.9 (Thore Axelsson).

Totalt gjordes sju fynd under hösten.

Sandlöpare *Calidris alba*

1 ad Vadboden 27.7-28.7 (Jörgen Fritzson, Albin Thorsson, Stig Karlsson m.fl.). 2 ex Vadboden 13.8 (Lennart Ljuhs, Ingvor Ljuhs). 1 1K Rönäs 3.9 (Jörgen Fritzson). *Tre fynd av 4 ex gjordes under hösten.*

Småsnäppa *Calidris minuta*

1 ex Stora Veka 13.5 (Gunnar Jakobsson, Jörgen Fritzson). 1 ex Fågeludden 14.7 (Magnus Hallgren). 1 ad Fågeludden 21.8 (Karl-Markus Laudon). 1 ex Södra Sätunaviken 25.8 (Eric Thorsson, Jörgen Fritzson, Gunnar Jakobsson). 1 ex Rönäs 3.9 (Jörgen Fritzson).

Ett vårfynd gjordes den 13 maj vid Stora veka och fyra höstfynd gjordes under året.

Mosnäppa *Calidris temminckii*

Vårfynd: 1 ex Fågeludden 10.5 (Musse Björklund, Fredrik Johansson, Andreas Gustafsson). 1 ex Rönäs 10.5 (Musse Björklund, Fredrik Johansson, Andreas Gustafsson). 5 ex Stora Veka 13.5 (Gunnar Jakobsson, Jörgen Fritzson). 2 ex Hångers udde 15.5 (Jörgen Fritzson). 1 ex Utloppet 18.5 (Tore Holsendahl). 7 ad Fågeludden 21.5-23.5 (Peter Hvass, Magnus Lundström, Lennart Ljuhs).

Sommar-höstfynd: 1 ex Vadboden 18.7-28.7 (Ingemar Nilsson, Magnus Hallgren). 1 ex Fågeludden 19.7 (Eric Thorsson). 1 ex Norra Sätunaviken 19.7 (Eric Thorsson). 1 ex Stora Veka 31.7 (Gunnar Jakobsson). 1 ex Ytterberg 25.8 (Leif Arvidsson).

Det gjordes sex vårfynd av sammanlagt 17 ex, som mest sågs 7 adulta fåglar vid Fågeludden. Under hösten gjordes fem observationer av enstaka fåglar.

Tuvsnäppa *Calidris melanotos*

1 ad hona Stora Veka 11.7 (Gunnar Jakobsson).

En adult hona rastade den 11 juli i södra delen.

Spovsnäppa *Calidris ferruginea*

Höstfynd: 2 ex Stora Veka 11.7 (Gunnar Jakobsson). 12 ex Utloppet 12.7-19.7 (Thore Axelsson, Folke Bengts-

son, Tomas Lundqvist). 8 ex Fågeludden 12.7-31.7 (Eric Thorsson, Albin Thorsson, Micke Wilson). 7 ad Vadboden 12.7-31.7 (Ingemar Nilsson, Jörgen Fritzson, Lennart Ljuhs). 3 ex Norra Sätunaviken 19.7 (Eric Thorsson). 6 ex Stora Veka 25.7 (Gunnar Jakobsson). 13 ex str S Vadboden 26.7 (Erik Linnarsson, Lennart Ljuhs, Sven Olof Gren). 1 ex Rönäs 2.8 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson). 3 ad Ytterberg 4.8 (Albin Thorsson). 1 ex Vadboden 13.8 (Lennart Ljuhs, Ingvor Ljuhs). 1 ex Fågeludden 21.8 (Karl-Markus Laudon). 4 1K Rönäs 3.9 (Jörgen Fritzson). *Under hösten sågs fler fåglar än normalt och det uppskattas att minst 70 ex. passerat området under höststräcket.*

Kärrensäppa *Calidris alpina*

Vårfynd: 30 ex Utloppet 18.5 (Tore Holsendahl). Höstfynd: 83 ex Utloppet 12.7 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson). 100 ex Fågeludden 21.8 (Karl-Markus Laudon). 46 ex 12.9 (HF). 35 ex Fågeludden 12.9 (Christopher Magnusson). 35 ex Ytterberg 19.9 (Kjell Svensson, Lennart Holmén). 300 ex Ytterberg 28.9 (Jörgen Fritzson). 40 ex Stenums mader 29.9 (Thore Axelsson). *Endast ett fynd gjordes under vårsträcket. Under höststräcket sågs fåglar från den 7 juli och ända fram till den 1 november. Den 21 augusti sågs ca 100 ex vid Fågeludden samt ca 300 ex vid Ytterberg den 28 september.*

Brushane *Philomachus pugnax*

Första vårfynd : 2 ex Fågeludden 7.4 (Christopher Magnusson, Johan Bergquist, Lotta Berg). Högsta antal vår: 124 ex 2.5 (HF). Sommarfynd: Som mest 16 ex Vadboden 12.6-28.6 (Christopher Magnusson, Eric Thorsson m.fl.) 7 ex förbifl. Hornborgamaden 17.6 (Albin Thorsson). Höstfynd större antal: 13 ex Sätunamaden 11.7 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson). 10 ex Vadboden 12.7 (Jörgen Fritzson, Sven Olof Gren). 10 ex Fågeludden 12.7 2009 (Tomas Lundqvist). 10 ex Vadboden 16.7 (Jörgen Fritzson, Sven Olof Gren). 22 ex Vadboden 30.7 (Ingemar Nilsson). 11 ex Fågeludden 20.8 (Johan Bergquist). 17 ex 12.9 (HF). 10 ex Vadboden 19.9 (Lars Bohlin). Sista höstfynd: 2 ex Tranum 22.10 (Leif Arvidsson). *De första fåglarna sågs den 7 april vid Fågeludden. Under sommaren noterades som mest 16 ex som gick omkring vid Vadboden men enstaka fåglar sågs på minst 7 andra lokaler runt sjön under hela juni. Som högsta antal som kunde noteras under höststräcket var 22 ex som rastade vid Vadboden den 30 juli. De sista fåglarna som sågs under hösten var de två som rastade vid Tranum den 22 oktober.*

Dvärgbeckasin *Lymnocyptes minimus*

Spelande: 1 ex Sätunamaden 11.4-14.4 (Gunnar Jakobsson). Höstfynd : 5 ex Sätunamaden 8.10-11.10 (Gunnar Jakobsson, Eric Thorsson). 1 ex Almeö 13.10-27.10 (Leif Arvidsson, Jörgen Fritzson, Edvin Klein). 1 ex märkt Fågeludden 28.10 (Christopher Magnusson, Lotta Berg, Hanna Berg). 1 ex Fågeludden 1.11 (Magnus Hallgren,

Inge Olsson).

Endast en speland på Sätunamaden under några dagar i mitten av april blev resultatet under våren. Det var även på Sätunamaden som det största antalet noterades, 5 ex sågs här under tiden 8.10-11.10. En fågel kunde märkas vid Fågeludden den 28 oktober.

Enkelbeckasin *Gallinago gallinago*

Första vårfynd: 2 ex förbifl. Utloppet 10.3 (Micke Wilson). Högsta antal vår: 61 ex 25.4 (HF). Högsta antal höst: 240 ex 12.9 (HF).

Dubbelbeckasin *Gallinago media*

Spelande: 3 Hornborgamaden 3.5-6.5 (Jörgen Fritzson, Kristian Kjellberg, Eric Thorsson). 2 ex Sätunamaden 8.5 (Gunnar Jakobsson). *Totalt 5 spelande fåglar; Hornborgamaden (3) och Sätunamaden (2).*

Morkulla *Scolopax rusticola*

Spelande: 1 ex Hångers by 20.3 (Jörgen Fritzson). 1 ex Hornborga by 1.4 (Per-Olof Bengtsson). 1 ex Bjällums by 5.4 (Clas Hermansson). 2 ex Stenums mader 1.5-14.6 (Micke Wilson, Jörgen Fritzson, Edvin Klein, Gunnar Jakobsson). 1 ex Bosgården 15.6 (Jörgen Fritzson, Edvin Klein). 1 ex Rödemosse 22.6 (Peter Laudon). 1 ex Trestena 23.6 (Albin Thorsson, Eric Thorsson). 1 ex St. Bjurum 27.6 (Eric Thorsson). Övriga fynd: 1 ex Hångers udde 11.3 (Leif Arvidsson). 1 ex förbifl. Hångers by 19.3 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson, Kristian Kjellberg). 2 ex Hångers by 29.3 (Jörgen Fritzson, Edvin Klein). 1 ex Stenums mader 29.3 (Jan Andersson, Birgitta Brissman). 1 ex förbifl. Hångers udde 29.3 (Kristian Kjellberg). 1 ex Kärragården 29.3 (Christopher Magnusson). 5 ex Rödemosse 4.4 (Andreas Karlsson). 3 ex Stenumsviken 13.5 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson). 1 ex förbifl. Hångers by 17.5 (Eric Thorsson). 2 ex Utloppet 6.6 (Johan Bergquist, Anders Bergquist, Tony Norman m.fl.). *Första vårfynd gjordes vid Hångers udde då en fågel sågs den 11 mars. Det blev 9 spelflygande fåglar på 8 lokaler runt sjön. Övriga fåglar som rapporterats saknar aktivitetsindex eller har setts som rastande eller förbiflygande. Nämnas kan de 5 ex som flög upp utefter vägen ut till Röde mosse den 4 april.*

Myrspov *Limosa lapponica*

Vårfynd: 4 ex Sätunamaden 11.5 (Gunnar Jakobsson). Höstfynd, större antal: 216 ex str S Vadboden 26.7 (Lennart Ljuhs, Bengt Pettersson, Thore Axelsson m.fl.). 7 ex str S Utloppet 12.7 (Tomas Lundqvist, Folke Bengtsson, Thore Axelsson). 70 ex str S Stora Veka 23.7 (Gunnar Jakobsson). 10 ex Ytterberg 2.9-19.9 (Lotta Berg, Thore Axelsson, Kjell Svensson). 8 ex Hångers udde 28.9-5.10 (Thore Axelsson). *Ett vårfynd gjordes då 4 ex rastade på Sätunamaden den 11 maj. Under sydsträcket sågs två större flockar passera, en flock*

på ca 80 ex sågs vid Vadboden den 26 juli samt den flock på ca 70 ex som passerade Stora Veka den 23 juli. Även enstaka fåglar rastade på flera lokaler runt sjön, bland annat vid Fågeludden, Rönäs, Sätunaviken, Utloppet och Almeö.

Småspov *Numenius phaeopus*

Vårfynd: 1 ex str N Fågeludden 17.4 (Bengt Pettersson). 1 ex Utloppet 29.4 (Thore Axelsson). 1 ex. Fågeludden 4.5 (Thore Axelsson). 2 ex Hornborga by 5.5-6.5 (Jörgen Fritzson, Kristian Kjellberg). 1 ex str N Fäholmen 5.5 (Leif Arvidsson). 3 ex. Fågeludden 5.5 (Jörgen Fritzson). 4 ex Fäholmen 6.5 (Eric Thorsson). 1 ex Sätunamaden 7.5 (Gunnar Jakobsson). 3 ex Ytterberg 9.5-16.5 (Eric Thorsson). 1 ex Rönäs 10.5 (Ulf Lindell, Ingemar Johansson). 1 ex Vadboden 19.5 (Inge Olsson, Ulrich Tourbier). 1 ex spel/sång Utloppet 29.5 (Thore Axelsson). 1 ex str N Stenumsviken 29.5 (Thore Axelsson). Höstfynd: 1 ex Vadboden 28.6 (Sven Olof Gren). 9 ex str SV Vadboden 22.7 (Lennart Ljuhs). 5 ex str S Utloppet 22.7 (Claës Ekberg).

Som mest under våren kunde 4 ex noteras den 6 maj vid Fäholmen. En fågel sågs spela vid Utloppet den 29 maj. Största antal under höststräcket var de 9 ex som passerade söderut vid Vadboden den 22 juli.

Storspov *Numenius arquata*

Första vårfynd: 1 ex Hångers udde 20.3 (Eric Thorsson). Spelande: 16 i par 22.3-17.6 (Per-Olof Bengtsson, Ulf Lindell, Andreas Gustafsson, m.fl.). Första höstfynd: 25 ex str S Vadboden 20.6 (Christopher Magnusson, Eric Thorsson). Vårfynd, större antal: 12 ex str N Fäholmen 22.4 (Micke Wilson). Övriga höstfynd, större antal: 21 ex Vadboden 12.7 (Kent-Ove Hvass, Ingemar Nilsson, Kristian Kjellberg). Fynden av spelande fåglar tyder på att det funnits minst 8 par runt sjön; Fågeludden (1), Vässtorp (1), Bolums by (1) och St Bjurum (1), Sätunamaden (2), Hornborgamaden (2). Det kan utöver dessa ha funnits ytterligare något par. Antalet häckningspar runt sjön; 2002 (10), 2003 (12), 2004 (12), 2005 (8), 2006 (9), 2007 (12), 2008 (11) Både första och största antalet under höststräcket blev de 25 ex som drog söderut vid Vadboden den 20 juni.

Svartsnäppa *Tringa erythropus*

Första vårfynd: 4 ex 18.4 (HF). Högsta antal sommar-höst: 38 ad Vadboden 13.6 (Bengt Pettersson). Sista höstfynd: 1 ex str S Sätunamaden 25.9 (Gunnar Jakobsson). Ett större antal, 38 ex, sågs vid Vadboden den 13 juni. Vid Stenumsviken sågs 2 ex spela den 13 maj (Barbro Axelson, Thore Axelsson).

Rödbena *Tringa totanus*

Första vårfynd: 1 ex Utloppet 28.3-29.3 (Jörgen Fritzson,

Edvin Klein, Magnus Hallgren).

Högsta antal vår: 90 ex 2.5 (HF).

Högsta antal höst: 16 ex str S Vadboden 17.7 (Eric Thorsson).

Dammsnäppa *Tringa stagnatilis*

2 ex Utloppet 23.6 (Thore Axelsson).

Tyvärr blev det ingen fortsättning på förra årets häckningsförsök i södra delen. Av största intresse är dock att det sågs 2 ex samtidigt vid Utloppet under häckningstid.

Gluttsnäppa *Tringa nebularia*

Första vårfynd: 1 ex Almeö 16.4 (Leif Arvidsson).

Högsta antal vår: 10 ex Vadboden 10.5 (Stig Karlsson, Lars-Erik Thim, Sven Olof Gren, Jan Yseus).

Högsta antal höst: 50 ex str S Vadboden 17.7 (Eric Thorsson)

Skogssnäppa *Tringa ochropus*

Första vårfynd: 1 ex Hornborgamaden 28.3 (Jörgen Fritzson, Edvin Klein). 1 ex Utloppet 28.3 (Andreas Wållberg, Jörgen Fritzson, Edvin Klein).

Högsta antal vår: 23 ex 11.4 (HF).

Högsta antal sommar: 15 ex. Vadboden 17.7 (Folke Bengtsson).

Högsta antal höst: 14 ex Vadboden 22.7 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson).

Grönbena *Tringa glareola*

Första vårfynd: 2 ex 11.4 (HF).

Högsta antal vår: 59 ex 2.5 (HF).

Högsta antal sommar: 65 ex Stora Veka 8.7 (Gunnar Jakobsson).

Högsta antal höst: 40 ex Vadboden 30.7 (Ingemar Nilsson).

Drillsnäppa *Actitis hypoleucos*

Första vårfynd: 1 ex 11.4 (HF).

Högsta antal vår: 11 ex 2.5 (HF).

Högsta antal höst: 20 ex Ytterberg 4.8 (Albin Thorsson).

Roskarl *Arenaria interpres*

2 ex Utloppet 14.5-18.5 (Gunnar Jakobsson, Tore Holsendahl). 1 ex Almeö 27.7 (Gunnar Jakobsson). 1 ex str S Vadboden 28.7 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson, Lennart Ljuhs). 3 ex Rönäs 27.8 (Jörgen Fritzson).

Det gjordes totalt fyra fynd av 7 individer. Som flest sågs 3 ex på Rönäs den 27 augusti.

Smalnäbbad simsnäppa *Phalaropus lobatus*

1 ex Fågeludden 26.5 (Alan Harkess). 1 ad hane Stora Veka 28.5-30.5 (Gunnar Jakobsson, Jörgen Fritzson, Eric Thorsson).

Två fynd gjordes under maj månad varav en hane stannade några dagar vid Stora Veka.

Kustlabb *Stercorarius parasiticus*

2 ex str NO Utloppet 18.5 (Tore Holsendahl).

Årets enda fynd innehöll 2 ex som drog förbi Utloppet den 18 maj.

Dvärgmåsar *Larus minutus*

Vårfynd: 1 ad Fäholmen 8.4 (Jörgen Fritzson, Edvin Klein, Kristian Kjellberg). 1 2K Stora Veka 10.4 (Gunnar Jakobsson). 1 ex förbifl. Fäholmen 18.4 (Thomas Bernhardsson, Håkan Eliasson). 1 ex Fågeludden 24.4-30.4 (Thomas Göthberg, Lennart Ljuhs, Inge Olsson). 25 ex födosökande Mellersta delen 2.5-15.5 (Jörgen Fritzson, Magnus Hallgren, Thore Axelsson). 2 2K Vässtorpsviken 23.5-29.5 (Magnus Lundström, Jörgen Fritzson, Lars Lundmark).

Sommarfynd: 2 ad Hornborgaviken 21.5-13.6 (Christopher Magnusson, Åke Abrahamsson, Albin Thorsson). 1 2K+ förbifl. Hångers udde 1.6 (Thore Axelsson). 1 2K Stenumsviken 28.6 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson). Höstfynd: 3 2K Utloppet 9.10 (Thore Axelsson). 1 1K födosökande Fäholmen 30.10 (Leif Arvidsson).

Under våren, mellan 2-15 maj sågs som mest ca 25 fåglar som födosökte i mellersta delen av sjön. Detta kan jämföras med ca 40 ex förra året (2008). Under sommarperioden finns ett intressant fynd av ett par adulta fåglar som observerades under häcktid i Hornborgaviken. Ett fåtal höstfynd gjordes.

Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande måsar och tärnor i Hornborgasjön 2009"

Skrattmåsar *Larus ridibundus*

Första vårfynd: 5 ad förbifl. Almeö 14.3 (Jörgen Fritzson, Edvin Klein).

Vinterfynd: 2 ex Fågeludden 2.12 (Thore Axelsson). *Två fåglar stannade kvar i sjön ända in i början av december.*

Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande måsar och tärnor i Hornborgasjön 2009"

Fiskmåsar *Larus canus*

Vinterfynd: 1 2K Utloppet 10.1 (Magnus Hallgren). 75 ex Mellersta delen 13.1 (Bengt Pettersson). 3 ex förbifl. Hornborga by 24.1 (Ingvar Ljuhs, Lennart Ljuhs). 1 ex Ytterberg 2.12 (Thore Axelsson). 40 ex Hornborgamaden 9.12 (Jörgen Fritzson).

Högsta antal höst: 45 ex 12.9 (HF).

Bland vinterfynden kan nämnas de ca 75 ex som sågs den 13 januari. Detta är också den högsta siffran under hela våren.

Förekomsten i Hornborgasjön under våren och hösten är troligen mer omfattande än vad som framgår av rapporterna.

Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande måsar och tärnor i Hornborgasjön 2009"

Silltrut *Larus fuscus*

Första vårfynd: 2 ad Dagsnäs 4.4-5.4 (Ari Määttä, Clas Hermansson).

Övriga fynd: 1 ad förbifl. Hornborgaviken 2.5 (Eric Thorsson). 1 ex förbifl. Fågeludden 4.5 (Thore Axelsson,

Christopher Magnusson). 1 ex förbifl. Ore backar 5.5 (Thore Axelsson). 1 ad Fågeludden 7.5 (Jörgen Fritzson). 1 3K Fågeludden 7.5 (Jörgen Fritzson). 1 ex förbifl. Almeö 21.5 (Christopher Magnusson). 1 ad Vadboden 22.5 (Johanna Ljuhs, Lennart Ljuhs). 1 ad förbifl. Vadboden 16.7 (Jörgen Fritzson, Sven Olof Gren). 1 ad Almeö 25.7 (Gunnar Jakobsson). 1 ex Vadboden 5.8 (Lotta Berg, Hanna Berg).

Som tidigare år endast observationer av enstaka individer.

Gråtrut *Larus argentatus*

Högsta antal vinter: 25 ex Utloppet 10.1 (Magnus Hallgren). 75 ex Fågeludden 6.12 (Magnus Hallgren). 66 ex Rödemosse 6.12 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson). Högsta antal vår: 155 ex Fågeludden 29.3 (Magnus Hallgren).

Sommarfynd: 1 ad Dagsnäs 1.6 (Clas Hermansson). 1 ex förbifl. Almeö 13.6 (Albin Thorsson). 1 ex Vadboden 14.6 (Sven Olof Gren). 1 ad Utloppet 15.7 (Leif Carlsson). 1 ex Vadboden 23.7 (Lennart Ljuhs, Sven Olof Gren).

Fem fynd under sommaren visar troligen inte artens verkliga förekomst i Hornborgasjön.

Havstrut *Larus marinus*

Vinterfynd: 1 ex Utloppet 26.2 (Claës Ekberg). 1 ad Norra delen 7.12 (Leif Arvidsson).

Högsta antal vår: 33 ad Fågeludden 29.3 (Magnus Hallgren).

Sommarfynd : 1 ex Hångers udde 9.6 (Thore Axelsson). 2 ad Rönäs 12.7 (Eric Thorsson, Albin Thorsson). 1 ex Almeö 25.7 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson).

Höstfynd : 2 ad Rönäs 12.7 (Eric Thorsson, Albin Thorsson). 1 ex Almeö 25.7 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson). 1 ad förbifl. Almeö 12.8 (Eric Thorsson). 1 ex Ytterberg 25.8 (Alf Karlsson, Margareta Karlsson). 1 ex Södra delen 3.9 (Thore Axelsson). 1 ad Norra Sätunaviken 3.9 (Clas Hermansson). 2 ex Utloppet 8.10 (Thore Axelsson). 1 ex Fäholmen 15.11 (Stig Karlsson).

Tre fynd under sommaren och åtta fynd under höst-vinter visar troligen inte artens verkliga förekomst i Hornborgasjön.

Skräntärna *Sterna caspia*

Vårfynd: 1 ex Fäholmen 8.4 (Jörgen Fritzson, Kristian Kjellberg, Edvin Klein). 2 ad Stora Veka 12.4 (Gunnar Jakobsson). 1 ex Fågeludden 2.5-10.5 (Thore Axelsson, Göran Nilsson, Micke Wilson).

Sommarfynd: 3 adulta fåglar sågs under tiden 22 juni till 4 augusti i sjön (Bengt Pettersson, Thore Axelsson, Ingemar Nilsson).

Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande måsar och tärnor i Hornborgasjön 2009"

Fisktärna *Sterna hirundo*

Första vårfynd: 1 ex Fågeludden 13.4 (Claës Ekberg). Sista höstfynd: 1 ex Norra delen 10.10 (Albin Thorsson, Eric Thorsson).

Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande måsar och tärnor i Hornborgasjön 2009"

Silvertärna *Sterna paradisea*

Första vårfynd: 1 ex Almeö, 19.4 (Nils Andersson).
Övriga vårfynd: 8 ex str N Fågeludden 29.4 (Micke Wilson). 10 ex Kärrtorp 4.5 (Gunnar Jakobsson). 4 ex förbifl. Fågeludden 7.5 (Thore Axelsson). 3 ex str N Fågeludden 9.5 (Magnus Hallgren). 9 ex str N Utloppet 10.5 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson).
Höstfynd: 3 ex str S Vadboden 24.7 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson, Åke Abrahamsson m.fl.).
Ca 35 ex på vårsträck norrut, enstaka fåglar rör sig dessutom i sjön under perioden 19 april-17 juni. Endast ett höstfynd på sydsträck.

Svarttärna *Chlidonias niger*

Första vårfynd: 1 ex Fågeludden 3.5 (Carl Tholin)
Sista höstfynd: 1 ex Ytterberg 17.8 (Eric Johansson, Lennart Holmén mfl.)
Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande måsar och tärnor i Hornborgasjön 2009"

Skogsduva *Columba oenas*

Vinterfynd: 2 ex Stenums mader 25.1-8.2 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson, Leif Arvidsson). 3 ex Kärrgården 13.2-16.2 (Jan Fransson, Anders Bergström, Leif Arvidsson).
Första vårfynd: 2 ex Kärrtorp 2.3 (Clas Hermansson).
Spelande: 1 ex Stenums mader 29.3 (Magnus Hallgren). 1 ex Hångers udde 11.4 (Ingemar Nilsson). 1 ex St. Bjurum 11.4 (Peter Laudon, Micke Wilson, Simon Fogelqvist). 1 ex Ore backar 10.5 (Ulf Lindell, Ingemar Johansson). 2 ex Ore backar 17.5 (Eric Thorsson, Gunnar Jakobsson).
Totalt 5 spelande fåglar; Stenums mader (1), Hångers udde (1), St. Bjurum (1) och Ore backar (2).

Turkduva *Streptopelia decaocto*

Ett fynd: 1 hane Stora Veka 16.5 (Gunnar Jakobsson). 1 ex Sätunamaden 27.5 (Gunnar Jakobsson).
Två fynd under våren, båda från södra delen av sjön.

Gök *Cuculus canorus*

5 ex spel/sång Utloppet 29.5 (Tore Holsendahl).

Berguv *Bubo bubo*

Två fynd gjordes utefter västsidan på sjön.
1 ex 28.10 (Kent-Ove Hvass). 1 ex 20.12 (Lotta Berg).

Sparvuggla *Glaucidium passerinum*

1 ex Bosgården 16.1 (Kristian Kjellberg, Peter Laudon, Micke Wilson). 1 ex spel/sång Hångers by 19.3-21.5 (Thore Axelsson, Jörgen Fritzson, Gunnar Jakobsson).
Två fynd gjordes varav en satt och hävdade revir från mars till maj.

Hornuggla *Asio otus*

Häckning: 1 (1 pull) Tranum 10.4-27.6 (Anders Bergström, Andreas Karlsson, Jörgen Fritzson). 1 (1 pull) Stenums mader 14.6-23.6 (Jörgen Fritzson, Leif Arvidsson, Albin Thorsson). 1 (2 pull) St. Bjurum 14.6-8.7 (Jörgen

Fritzson, Christopher Magnusson, Lennart Ljuhs).

Spelande: 1 hane Hornborga by 17.4 (Jörgen Fritzson). 1 ex Sätuna by 23.5 (Magnus Lundström, Lars Lundmark)
Övriga fynd: 1 ex Ytterberg 3.1 (Musse Björklund, Patrik Åberg, Jörgen Fritzson). 1 ex död Kärrtorp 26.1 (Leif Arvidsson). 1 ex förbifl. Rönäs 22.4 (Kristian Kjellberg). 1 ex Hornborgamaden 10.5 (Leif Arvidsson). 1 ex Bolums by 26.5 (Leif Arvidsson).

Endast två spelande, båda hörda i södra delen. Tre lyckade häckningar gav 4 ungar. Två vinterfynd från januari där ett av fynden utgjordes av en död fågel.

Jorduggla *Asio fl ammeus*

Vårfynd: 1 ex Trandansen 8.2 (Mikael Danielsson). 1 ex Ytterberg 11.4 (Tomas Widholm, Lars Wallström). 1 ex Fågeludden 20.4 (Anita Ljungström). 1 ex Hornborgamaden 2.5-14.5 (Gunnar Jakobsson, Musse Björklund, Lennart Ljuhs).

Sommarfynd: 1 ex död Utloppet 23.6 (Thore Axelsson). 1 ex förbifl. Sätunamaden 2.7 (Kristian Kjellberg).

Höstfynd : 1 ex Fågeludden 14.10 (Jan Fransson). 1 ex Hångers udde 27.11 (Erik Linnarsson).

Åtta fynd gjordes under året fördelade på fyra vårfynd, två sommarfynd avar en död fågel hittades. Till sist två höstfynd.

Nattskärre *Caprimulgus europaeus*

Spelande: 5 ex St. Bjurum 26.5-5.7 (Jörgen Fritzson, Sven Olof Gren, Peter Laudon). 1 ex Rödemosse 22.6 (Peter Laudon, Elisabeth Laudon).

Övriga fynd: 1 ex Stora Veka 5.9-7.9 (Gunnar Jakobsson).
Sex spelande fåglar; St. Bjurum (5) och Rödemosse (1).

Ett ex rastade under några dagar i södra delen av sjön.

Tornseglare *Apus apus*

Första vårfynd: Minst 65 sågs den 9 maj runt om hela sjön, som mest 35 ex vid Fågeludden.
Stort antal: 2000 ex födosökande Utloppet-Södra delen 4.6-6.6 (Thore Axelsson, Leif Arvidsson, Jörgen Fritzson m.fl.).

Kungsfiskare *Alcedo atthis*

Vinterfynd: 1 ex Utloppet 9.1-18.3 (Bengt Pettersson, Lotta Berg, Christopher Magnusson). 1 ex förbifl. Stenums mader 24.1 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson). 1 ex Tranum 13.2 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson). 2 ex Tranum 2.12 (Jan Fransson).

Vårfynd: 1 ex förbifl. Bosgården 4.4 (Jörgen Fritzson). 1 ex förbifl. Stenums mader 17.4 (Leif Arvidsson).

Höstfynd: 1 ex Utloppet 13.7-17.8 (Erik Linnarsson, Eric Johansson, Jan Fransson). 1 ex förbifl. Fågeludden 18.9 (Mats Rosengren).

Flertalet vinterfynd, en fågel som sågs vid Utloppet från januari och fram till mars. Två ex uppehöll sig vid Tranum i början av december. Tre ytterligare vårfynd och två höstfynd fördelade runt hela sjöområdet.

Göktyta *Jynx torquilla*

Spelande: 1 ex Hångers by 8.5 (Eric Thorsson, Jörgen Fritzson, Gunnar Jakobsson).

Övriga fynd: 1 ex permanent revir Hångers udde 27.4-26.5 (Bengt Pettersson, Thore Axelsson).

Endast en rapporterad spelande fågel; Hångers by (1). Dessutom en revirhävande fågel vid Hångers udde.

Mindre hackspett *Dendrocopus minor*

1 hona Ore backar 1.2 (Jan-åke Rosén). 1 ex Rödemosse 13.2 (Leif Arvidsson). 1 ex Sätunamaden 1.3 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson). 1 ex Hångers udde 21.3 (Lennart Ljuhs, Ingvar Ljuhs). 1 ex Hångers by 22.4 (Jörgen Fritzson). 1 ex Rödemosse 29.6 (Thore Axelsson). 1 ex Stora Veka 21.8 (Gunnar Jakobsson). 1 ex locklåte Fäholmen 27.8 (Clas Hermansson). 1 hona Rödemosse 8.9 (Thore Axelsson). 1 ex Hångers by 11.9 (Thore Axelsson). 1 ex ringm Kärragården 28.10 (HF, Christopher Magnusson, Johan Bergquist, Hanna Berg). 1 hane Fågeludden 28.10 (Jörgen Fritzson, Edvin Klein). 1 ex Stenums mader 30.10 (Thore Axelsson). 2 ex Rödemosse 15.11 (Leif Arvidsson).

Granskning av fynden visar att det funnits 4 spelande eller revirhävande fåglar; Fäholmen (1), Vässtorpsviken (2) och Stenumsviken (1). Det konstaterades inte några häckningar, vilket troligen kan förklaras med artens relativa undanskymda förekomst i biotoper som inte besöks så ofta.

Trädlärka *Lullula arborea*

Vårfynd: 1 ex spel/sång Dagsnäs 19.3 (Leif Arvidsson). 3 ex spel/sång St. Bjurum 20.3-11.4 (Eric Thorsson, Musse Björklund, Peter Laudon). 1 ex St. Bjurum 25.3-26.3 (Jörgen Fritzson, Kristian Kjellberg). 2 ex Stenums mader 29.3 (Magnus Hallgren). 1 ex förbifl. Stenumsviken 19.4 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson). 2 ex Ore backar 29.5 (Gunnar Jakobsson).

Häckning: 1 ad + 1 1K Ore backar 10.5 (Ulf Lindell, Ingemar Johansson).

De flesta av fynden gjordes vid Granelund St. Bjurum. En häckning genomförd vid Ore backar där en adult fågel sågs tillsammans med en ungfågel den 10 maj.

Trädpiplärka *Anthus trivialis*

Första vårfynd: 1 ex str NO Vässtorpsviken, 11.4 (Thomas Svensson).

Vårfynd, större antal: 5 ex spel/sång Ore backar 10.5 (Ulf Lindell, Ingemar Johansson).

Höstfynd, större antal: 5 ex Båltorpsmader 20.8 (Albin Thorsson).

Sista höstfynd: 1 ex ringm Vekamaden 19.9 (HF, Eric Thorsson, Gunnar Jakobsson).

Första vårfyndet sträckte genom Vässtorpsviken den 11 april och den sista höstfyndet gjordes vid Vekamaden den 19 september.

Ängsplärlärka *Anthus pratensis*

Vinterfynd: 1 ex Almeö 6.1 (Micke Wilson, Karin

Rystedt).

Första vårfynd: 1 ex Sätunamaden 15.3 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson). 1 ex Utloppet 15.3 (Magnus Hallgren). Vårfynd, större antal: 500 ex Almeö 20.4 (Jörgen Fritzson, Andreas Karlsson).

Höstfynd, större antal: 80 ex Almeö 12.9 (Eric Thorsson). Sista höstfynd: 1 ex Stenums mader 25.11 (Thore Axelsson).

Ett vinterfynd den 6 januari gjordes vid Almeö. Ett större antal (ca 500 ex) höll till vid Almeö den 20 april. Den sista fågel som sågs för året var vid Stenums mader den 25 november.

Rödstrupig piplärka *Anthus cervinus*

Höstfynd: 2 ex Sätunamaden 7.9 (Gunnar Jakobsson). 1 ex Stora Veka 7.9-8.9 (Gunnar Jakobsson). 1 ex förbifl. Fågeludden 12.9 (Magnus Hallgren, Christopher Magnusson). 1 ex Utloppet 14.9 (Thore Axelsson). 1 ex Vadboden 18.9 (Ingemar Nilsson). 1 ex förbifl. Almeö 14.10 (Leif Arvidsson).

Det blev totalt sex fynd, alla gjorda under hösten.

Skärpiplärka *Anthus petrosus*

Vårfynd: 1 ex str N Fågeludden 29.3 (Magnus Hallgren).

Det enda fyndet gjordes vid Fågeludden den 23 mars.

Under 2000-talet är fynden fördelade på 7 vårfynd och 9 höstfynd, arten har setts årligen sedan 2005. (vår/höst); 2002 (1/1), 2003 (2/2), 2005 (1/0), 2006 (1/2), 2007 (2/2), 2008 (0/2), 2009 (1/0)

Gulärka *Motacilla flava*

Första vårfynd: 2 ex förbifl. Fågeludden 12.4 (Patrick Åström) 1 ex Fäholmen 12.4 (Sören Olsson)

Högsta antal: 500 ex rast Hornborgamaden 12.5 (Christopher Magnusson, Åke Abrahamsson, Rolf Andersson m.fl.). 500 ex Utloppet 15.5 (Jörgen Fritzson).

Forsärla *Motacilla cinerea*

Första vårfynd: 1 ex Trandansen 13.3 (Magnus Eriksson).

Häckning: 1 hona med föda åt ungar Hornborga by 10.5 (Musse Björklund, Fredrik Johansson, Andreas Gustafsson).

Strömstare *Cinclus cinclus*

Vinter-vårfynd: 1 ex. Hornborgaån, Hornborga by 2.1-29.3 (Clas Hermansson, Jörgen Fritzson, Edvin Klein m.fl.). 1 ex Slafsån, Sätuna by 29.3 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson).

Höst-vinterfynd: 1 ex Hornborga by 17.12 (Gunnar Jakobsson).

Näktergal *Luscinia luscinia*

Första vårfynd: 1 ex Fäholmen, Hornborgasjön 6.5 (Jörgen Fritzson)

Övriga fynd: 1 ex Utloppet 8.6 (Birger Stenseke). 2 ex Vässtorp 22.6 (Albin Thorsson, Eric Thorsson). 1 ex ringm Kärragården 4.7 (HF, Christopher Magnusson, Eric Thorsson). 2 ex ringm Kärragården 7.7 (HF, Hanna Berg,

Lotta Berg, Christopher Magnusson). 1 ex Kärrgården 23.8 (Christopher Magnusson, Andreas Karlsson, Åke Abrahamsson).
Spelande: 38 ex Hornborgasjön 6.5-28.6 (Jörgen Fritzson, Leif Arvidsson, Thore Axelsson m.fl.).
Totalt 38 sjungande ex; Kärrtorp (1), Ostsidan (24), Ytterberg (2), Hornborga by (1), Hornborgamaden (1), Båltorpsmader (2), Vadboden (1), Stenum (5) och Trantum (1).
Under 2003-2008 hördes 36, 41, 40, 47, 45 respektive 32 sjungande ex.

Blåhake *Luscinia svecica*

Höstfynd: 1 ex Almeö 12.9 (Eric Thorsson).
Ett enda fynd under året gjordes vid Almeö den 12 september.
Under 2008 gjordes sju fynd fördelade på två vårfynd och fem höstfynd.

Rödstjärt *Phoenicurus phoenicurus*

Vårfynd: 1 ad hane Hångers by 22.4 (Jörgen Fritzson). 1 hane Hångers by 8.5 (Jörgen Fritzson, Kristian Kjellberg, Gunnar Jakobsson). 1 ex Hångers by 31.5 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson).
Höstfynd: 1 honf St. Bjurum 16.8 (Jan Fransson). 1 ex ringm Vekamaden 3.9 (HF, Jörgen Fritzson, Gunnar Jakobsson). 1 ex Hångers udde 5.9 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson).
I samband med de obsar som gjordes i slutet av maj vid Hångers by varnade fåglarna ivrigt vilket gör en häckning kan vara trolig.

Ringtrast *Turdus torquatus*

1 hane Hornborgamaden 20.4 (Andreas Karlsson).

Rödvingetrast *Turdus iliacus*

Decemberfynd: 4 ex Ore backar 6.12-25.12 (Leif Arvidsson, Thore Axelsson, Barbro Axelsson). 1 ex Trestena 18.12-31.12 (Thore Axelsson, Leif Arvidsson). 10 ex Fågeludden 19.12-27.12 (Christopher Magnusson, Clas Hermansson, Eric Thorsson). 1 ex Sätuna by 23.12 (Peter Bryngelson, Per Nyberg). 5 ex Ytterberg 23.12 (Peter Bryngelson, Per Nyberg). 10 ex Stora Veka 24.12-27.12 (Gunnar Jakobsson). 10 ex Fågeludden 26.12 (Albin Thorsson). 1 ex Bjällums by 26.12 (Albin Thorsson). 2 ex förbif. Bjällums by 27.12 (Eric Thorsson). 4 ex str SV Utloppet 27.12 (Leif Arvidsson).
Otrolig många rödvingetrastar var kvar runt sjön till årets slut. På grund av att stora mängder med rönnbär funnits kvar har rekordantal av arten kunnat räknas in i mellersta och södra Sverige under hela december.

Dubbeltrast *Turdus viscivorus*

1 ex Trestena 4.12 (Thore Axelsson). 2 ex Dagsnäs 6.12 (Leif Arvidsson). 1 ex Ore backar 12.12 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson). 1 ex Rödemosse 29.12 (Leif Arvidsson).

Även dubbeltrasten har lockats stanna kvar i större antal på grund av de stora bärmängder som funnits kvar överallt.

Gräshoppsångare *Locustella naevia*

Första vårfynd: 1 ex spel/sång Fäholmen, Hornborgasjön 6.5 (Jörgen Fritzson)
Övriga fynd: 1 1K märkt Kärrgården 6.9 (HF).
Totalt 15 sjungande ex: Fäholmen (1), Bolums by (1), Västtomten (1), Hornborgamaden (2), Båltorpsmader (1), Hångers udde (2), Stora Bjurum (1), Vadboden (2), Ore backar (1), och Stenums mader (2).

Flodsångare *Locustella fluviatilis*

1 hane spel/sång Bosgården 24.5 (Jörgen Fritzson, Edvin Klein, Ove Klein). 1 hane spel/sång Stenums mader 25.5-8.6 (Leif Arvidsson, Thore Axelsson, Mikael Danielsson).
Två fynd gjorde under året.

Sävsångare *Acrocephalus schoenobaenus*

Första vårfynd: 1 ex spel/sång Hornborgamaden 22.4 (Leif Arvidsson).

Kärrsångare *Acrocephalus palustris*

Första vårfynd: 1 ex spel/sång Ore backar 10.5 (Kent-Ove Hvass)
Totalt 29 sjungande ex; Trantum (2), Kärrtorp (1), Fäholmen (3), Bjällums by (1), Kärrgården (1), Fågeludden (1), Bolums by (3), Vässtorp (1), Ytterberg (1), Hornborgamaden (3), Bosgården (1), Sätuna by (1), Båltorpsmader (1), Hångers udde (2), Vadboden (1), Ore backar (1) och Stenums mader (5). Under 2003 - 2008 hördes 19, 25, 22, 19, 25 respektive 30 sjungande ex.

Rörsångare *Acrocephalus scirpaceus*

1 ex spel/sång Hornborgamaden 1.5 (Jörgen Fritzson, Edvin Klein, Ove Klein).

Trastsångare *Acrocephalus arundinaceus*

Första vårfynd: 2 ex spel/sång Utloppet 2.5 (Jörgen Fritzson, Edvin Klein, Kent-Ove Hvass)
Häckning: 1 ex föda åt ungar Utloppet 12.7-19.7 (Tomas Lundqvist, Peter Ekelund, Thore Axelsson).
Övriga fynd: 1 ex ringm Vekamaden 6.8-7.8 (HF). 1 ex ringm Vekamaden 31.8 (HF).
Ytterligare information går att läsa under rubriken "Häckande rördrom och trastsångare i Hornborgasjön 2009".

Härmsångare *Hippolais icterina*

Första vårfynd: 2 ex spel/sång Hångers udde 10.5 (Ulrich Tourbier). 1 ex spel/sång Rönäs 10.5 (Ulf Lindell, Ingemar Johansson). 1 hane spel/sång Stenums mader 10.5 (Eric Thorsson, Thore Axelsson, Barbro Axelsson).

Höksångare *Sylvia nisoria*

1 1K Hälsingsgården 24.8 (Jörgen Fritzson, Gunnar Jakobsson, Lennart Ljuhs m.fl.).

Femte fyndet för lokalen! Av de fynd som gjorts i sjön har samtliga fyra höstfynd varit 1K-fåglar. 2004 (1), 2008 (2) och 2009 (1). En honfärgad sågs i slutet av maj 2005.

Ärtsångare *Sylvia curruca*

Första vårfynd: 1 ex spel/sång Hornborga by 26.4 (Jörgen Fritzson). 1 ex spel/sång Sätuna by 26.4 (Kristian Kjellberg).

Törnsångare *Sylvia communis*

Första vårfynd: 2 ex spel/sång Stenums mader 29.4 (Thore Axelsson). 1 ex spel/sång Hälsingsgården 29.4 (Kristian Kjellberg). 1 ex spel/sång Ytterberg 29.4 (Uno Unger, Dennis Kraft).

Trädgårdssångare *Sylvia borin*

Första vårfynd: 1 ex spel/sång Stenums mader 29.4 (Thore Axelsson).

Svarthätta *Sylvia atricapilla*

Första vårfynd: 1 ex spel/sång Stenumsviken 15.4 (Thore Axelsson)

Grönsångare *Phylloscopus sibilatrix*

Första vårfynd: 1 ex spel/sång Hornborga by 29.4 (Uno Unger, Dennis Kraft).

Gransångare *Phylloscopus collybita*

Första vårfynd: 1 ex spel/sång Utloppet 3.4 (Jan Rosqvist).

Lövsångare *Phylloscopus trochilus*

Första vårfynd: 1 ex Sätuna by 11.4 (Kristian Kjellberg). 1 ex Stora Veka 11.4 (Patrik Åberg, Jörgen Fritzson, Musse Björklund, Gunnar Jakobsson).

Skäggmes *Panurus biarmicus*

Vårfynd: 1 ex Fågeludden 17.3 (Lennart Ljuhs, Ingvor Ljuhs). 2 ex Kärrtorp 27.5 (Gunnar Jakobsson). Sommarfynd: 2 ex Utloppet 28.6 (Jörgen Fritzson). Höstfynd: 2 ex Södra Sätunaviken 10.9 (Jörgen Fritzson). 5 ex Utloppet 15.10 (Kent-Ove Hvass). 12 ex Sätunamaden 18.10 (Gunnar Jakobsson). Vinterfynd: 2 ex Rödemosse 1.1 (Leif Arvidsson). 4 ex Norra delen 3.1-12.2 (Leif Arvidsson, Greger Fransson, Micke Wilson). 2 ex Korpaboviken 5.1 (Clas Hermansson). 3 ex Dagsnäs 7.1-15.2 (Leif Arvidsson). 4 ex Hornborgamaden 9.1 (Jörgen Fritzson). 2 ex Norra delen 5.12 (Leif Arvidsson).

Inga uppgifter om häckning.

Antalet fynd tyder på att arten blir alltmer vanlig i sjöområdet. Som mest sågs 12 ex på Sätunamaden den 18 oktober.

Sommargylling *Oriolus oriolus*

1 ad hane spel/sång Hångers udde 15.5-17.5 (Gunnar Jakobsson, Eric Thorsson).

Under 2000-talet har det gjorts 5 fynd; St Bjurum (2002), Vadboden (2005), Härlingstorp (2008), Utloppet (2008) och Hångers udde (2009).

Törnskata *Lanius collurio*

Första vårfynd: 1 ex Hångers udde 19.5 (Ulrich Tourbier, Anita Ljungström, Ing-Marie Bertilsson).

Varfågel *Lanius excubitor*

Sista vårfynd: 1 ex Fäholmen 9.4 (Kent Kristenson, Ronald Jonsson). Första höstfynd: 1 ex Almeö 20.9 (Per Grenabo). 1 ex Sätunamaden 20.9 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson).

Nötkråka *Nucifraga caryocatactes*

Höstfynd: 1 ex förbifl. Bjällums by 10.8 (Eric Thorsson). 1 ex Trestena 15.8 (Jörgen Fritzson). 3 ex Ore backar 29.8-20.9 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson, Göran Nilsson m.fl.). 2 ex Ore backar 7.10-12.12 (Thore Axelsson, Mikael Holst). 1 ex Hångers udde 28.10 (Thore Axelsson). *15 observationer på 5 lokaler varav Ore backar-området påvisar 11 av dessa fynd. Samtliga observationer gjordes under hösten, 10 augusti -12 december).*

Kaja *Corvus monedula*

Högsta antal vinter-vår: 200 ex Sätunamaden 7.1 (Christopher Magnusson). 300 ex Kärragården 10.2 (Christopher Magnusson).

Råka *Corvus frugilegus*

Vinter-vårfynd: 1 ad Fäholmen 3.1 (Peter Laudon, Idalinea Laudon, Karl-Markus Laudon). 1 ad Bosgården 3.3 (Jörgen Fritzson). 2 ex Kärragården 11.3 2009 (Anders Bergström). 3 ex Utloppet 12.3- 14.3 (Thore Axelsson, Bengt Pettersson, Kent-Ove Hvass). Höst-vinterfynd: 3 ad Utloppet 16.11 (Mikael Holst). 4 ex Utloppet 16.11 (Thore Axelsson). 1 ex Stenumsviken 24.11 (Thore Axelsson). 1 ex Stenums mader 26.11 (Thore Axelsson).

Kråka *Corvus corone*

Högsta antal vinter-vår: 500 ex Härlingstorp 18.1 (Idalinea Laudon, Micke Wilson, Peter Laudon). 300 ex Stenums mader 27.2 (Clas Hermansson). 200 ex Sätunamaden 4.3 (Clas Hermansson). Högsta antal höst-vinter: 300 ex Fäholmen 21.11 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson).

Korp *Corvus corax*

Högsta antal vinter-vår: 80 ex Vadboden 13.1 (Bengt Pettersson). 75 ex Trandansen 18.1 (Patrick Åström). 125 ex Södra delen 20.1-8.2 (Claes-Göran Ahlgren, Clas Hermansson, Leif Henriksson). Högsta antal höst-vinter: 67 ex Vadboden 23.12 (Kent-Ove Hvass). 50 ex Vadboden 26.12 (Albin Thorsson).

Stare *Sturnus vulgaris*

Jan-feb fynd: 5 ex. Vadboden 1.1 (Sven Olof Gren, Lenart Ljuhs, Ingvor Ljuhs). 10 ex Stora Veka 10.1 (Gunnar Jakobsson). 4 ex Kärrtorp 26.1 (Anders Bergström). 6 ex Trandansen 24.2 (Bo Brinkhoff, Jeanette Hagström, Per-Erik Hagström). 17 ex Utloppet 27.2 (Andreas Karlsson). 15 ex Stenums mader 27.2 (Leif Arvidsson, Bengt Pettersson). 1 ex Bosgården 28.2 (Jörgen Fritzson, Edvin Klein). 17 ex Ytterberg 28.2-1.3 (Håkan Karlsson). 8 ex St. Bjurum 28.2 (Sven Olof Gren).

Dec fynd: 10 ex. Sätuna by 6.12-31.12 (Leif Arvidsson). 7 ex. Ytterberg 19.12-27.12 (Kent-Ove Hvass, Dan Klassson). 3 ex Fågeludden 19.12 (Kent-Ove Hvass). 1 ex Kärrgården 19.12 (Leif Arvidsson). 20 ex Trandansen 23.12 (Peter Bryngelson, Per Nyberg). 30 ex Stora Veka 24.12 (Gunnar Jakobsson). 5 ex Fågeludden 26.12 (Albin Thorsson). 1 ex Utloppet 29.12 (Claës Ekberg, Annelie Andersson, Göran Nilsson).

Stort antal: 3000 ex Dagsnäs 10.4 (Clas Hermansson).

Även under 2009 bidrog den milda vårvintern till att ovanligt många storar sågs under årets två första månader.

Även under december fanns stora mängder storar kvar i hela södra Sverige, detta på grund av de stora mängder med bland annat rönnbär som fanns kvar.

Endast en enda flock kunde noteras där antalet låg över 1000 ex. Den sågs vid Dagsnäs den 10 april (3000 ex).

Steglits *Carduelis carduelis*

Höstfynd, större antal: 90 ex Vadboden 2.9-10.10 (Per-Olof Bengtsson, Ingemar Nilsson, Claes Ola Persson m.fl.). 32 ex Hångers by 11.9 (Thore Axelsson). 80 ex Båltorpsmaden 15.9 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson). 30 ex förbifl. Fågeludden 4.10 (Albin Thorsson). 30 ex Båltorpsmaden 28.10 (Thore Axelsson).

Det fanns gott om tistelfröer på ovanstående lokaler, den större flocken på 90 ex som sågs vid Vadboden bestod till största delen av ungfåglar.

Vinterhämsling *Carduelis flavirostris*

Vinter-vårfynd: 10 ex Kärrtorp, 26.1 (Leif Arvidsson). 5 ex Stenums mader 25.3 (Jörgen Fritzson). 40 ex Stenums mader 30.3 (Ida-linnea Laudon, Peter Laudon, Micke Wilson).

Höst-vinterfynd: 40 ex Stenums mader 30.3 (Ida-linnea Laudon, Peter Laudon, Micke Wilson). 80 ex Norra Sätunaviken 11.10 (Peter Laudon, Karl-Markus Laudon). 125 ex rast Sätunamaden 21.10-25.10 (Gunnar Jakobsson, Patrik Andersson). 60 ex förbifl. Norra Sätunaviken 22.10 (Clas Hermansson). 45 ex Utloppet 30.10 (Thore Axelsson). 80 ex Sätunamaden 5.11-9.11 (Gunnar Jakobsson). 45 ex Utloppet 9.11 (Thore Axelsson). 11 ex förbifl. Fågeludden 6.12 (Magnus Hallgren). 4 ex rast Ytterberg 9.12 (Jörgen Fritzson).

Största flocken (125 ex) sågs på Sätunamaden i slutet av oktober.

Brunsiska *Carduelis flammea cabaret*

5 ex ringm Kärrgården 30.10 (HF, Christopher Magnusson).

Mindre korsnäbb *Loxia curvirostra*

Vinterfynd: 1 ex Ytterberg 6.12 (Magnus Hallgren). 2 ex Ore backar 7.12 (Thore Axelsson). 2 ex Stenums mader 8.12 (Thore Axelsson). 3 ex Hjortronmossen 9.12 (Thore Axelsson). 1 ex Stenums mader 14.12 (Thore Axelsson). 3 ex Hornborga by 23.12 (Peter Bryngelson, Per Nyberg). Vårfynd: 3 ex. Vadboden 10.5 (Ulf Lindell, Ingemar Johansson). 1 ex Trestena 25.6 (Albin Thorsson). Sommarfynd: 1 ex Trestena 25.6 (Albin Thorsson). 6 ex Vadboden 18.7 (Ingemar Nilsson).

Höstfynd, större antal: 10 ex Stora Veka 10.10 (Gunnar Jakobsson). 8 ex. Ore backar 26.10 (Leif Arvidsson). 5 ex förbifl. Fågeludden 28.10 (Jörgen Fritzson, Edvin Klein). 8 ex Korpaboviken 9.11 (Thore Axelsson). 20 ex Ore backar 16.11 (Mikael Holst). 6 ex Hjortronmossen 17.11 (Thore Axelsson). 7 ex Hjortronmossen 22.11 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson). 6 ex. Rödemosse, Vg 27.11-29.11 2009 (Leif Arvidsson, Lotta Berg).

Större korsnäbb *Loxia pytyopsittacus*

2 ex Hjortronmossen 29.10 (Thore Axelsson). 20 ex Hjortronmossen 14.11 (Gunnar Jakobsson). 2 ex Hjortronmossen 6.12 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson). *Samtliga observationer från Hjortronmossen, varav 20 ex kunde noteras den 14 november.*

Rosenfink *Carpodacus erythrurus*

Första vårfynd: 1 ex spel/sång Vässtorp 20.5 (Jan Fransson)

Övriga fynd: 1 ex ringm Vekamaden 23.7 (HF, Eric Thorsson, Gunnar Jakobsson). 1 ex ringm Kärrgården 20.8 (HF, Christopher Magnusson, Johan Bergquist). *Totalt 15 sjungande ex: Fåholmen (1), Fågeludden (1), Kärrgården (1), Vässtorp (1), Vässtorpsviken (2), Ytterberg (3), Bosgården (1), Sätuna by (1), Hålsingsgården (1), Hångers udde (2) och Utloppet (1).*

Lappspurv *Calcarius lapponicus*

Höstfynd: 2 ex Båltorpsmaden 15.9-19.9 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson, Eric Thorsson). 1 ex Sätunamaden 10.10 (Gunnar Jakobsson). 1 ex förbifl. Ytterberg 15.10 (Jon Håkansson, Per Håkansson). 1 ex förbifl. Fågeludden 28.10 (Jörgen Fritzson, Edvin Klein). *Fyra höstfynd gjordes vid sjön.*

Snöspurv *Plectrophenax nivalis*

Vinter-vårfynd, större antal: 5 ex Almeö 2.1 (Mats Rosengren). 5 ex Almeö 3.1 (Leif Arvidsson). 15 ex Trandansen 1.3 (Claes-Göran Ahlgren).

Höst-vinterfynd: 15 ex Norra Sätunaviken 22.10 (Clas Hermansson). 11 ex Almeö 25.10 (Gunnar Jakobsson). 26 ex Sätunamaden 27.10-28.10 (Gunnar Jakobsson, Jörgen Fritzson, Edvin Klein). 18 ex Rönäs 30.10 (Leif Arvidsson). 14 ex Sätunamaden 5.11 (Gunnar Jakobsson). 14 ex Ytterberg 7.11 (Lotta Berg).

Sävspurv *Emberiza schoeniclus*

Vinterfynd: 1 ex Hornborgamaden 5.1-7.2 (Leif Arvidsson, Micke Wilson, Christopher Magnusson). 1 hane Kärragården 8.1 (Clas Hermansson). 1 hane Sätunamaden 8.2 (Eric Thorsson). 2 ex Almeö 24.2-27.2 (Leif Arvidsson). 1 ex Tranum 25.2 (Leif Arvidsson). 1 ex Almeö 3.12-14.12 (Leif Arvidsson). 1 ex Tranum 5.12 (Leif Arvidsson).
Vinterfynden utgörs av fyra fynd i jan-feb och två fynd i december.

RÄTTELSE OCH KOMPLETTERINGAR**Ejder** *Somateria mollissima*

30 ex (29 hanar och 1 hona) den 3.5 2008

Komplettering av sammanställning för fågelobservationer vid Hornborgasjön i Hornborgadokumentet 2008.

Skotträkning vid andjaktspremiären 2009

Mats Rosengren

Inledning

Hornborgasjöns fältstation har under många år följt omfattningen på andjakten bland annat genom skotträkning.

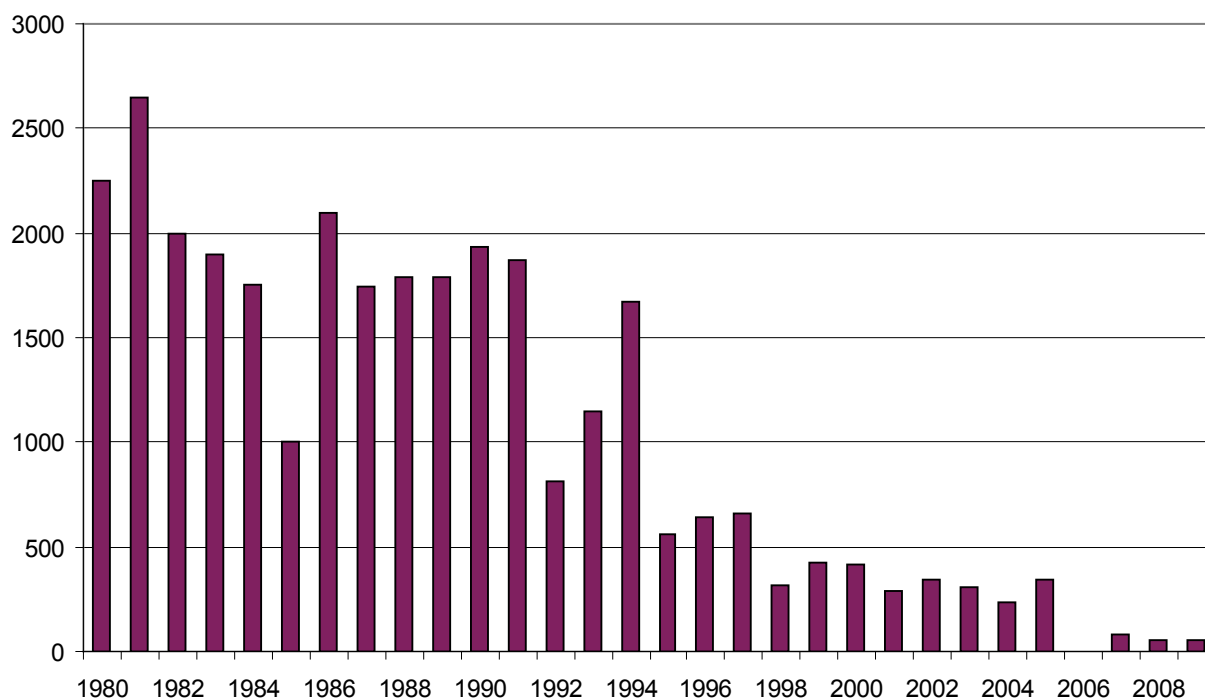
Metod

Räkningen genomförs andjaktspremiären den 21 augusti från fågeltornet på Fågeludden. Då jakten börjar bedrivs så fort det börjar ljusna, är vi på plats en timme före solens uppgång (cirka 04.00). Räkningen pågår sedan fram till klockan 09.00 normalt. Årets räkning gjordes av Karl-Markus Laudon.

Resultat

Antalet räknade skott har under senare år stabiliserat sig på en lägre nivå efter att sjöns vattenstånd höjts färdigt våren 1995. Stora öppna vattenytor gör det svårare att komma inom skotthåll. Ersättningen för blyhagel kräver också kortare skjutavstånd. En viktig bidragande orsak till minskningen av jakten är också att de områden som ägs av Naturvårdsverket är fredade från fågeljakt. Vid årets räkning noterades 57 skott, det näst lägsta någonsin (se figur 1).

Första skottet avlossades kl.05.01. Det regnade fram till 07.00. Sedan klarnade det upp.

Figur1. Skotträkning jaktpremiärdagen 21 augusti 2009 från kl. 04.00-09.00

Meddelanden från Hornborgasjöns fältstation

- Nr 1 Karlsson, A. & Swanberg, P.O. 1984. Hornborgasjöns tranor 1983.- Hornborga-dokument Nr 5. Länsstyrelsen i Skaraborgs län.
- Nr 2 Hornborgasjöns fältstation. 1984. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1983. - Hornborga-dokument Nr 7. Statens naturvårdsverk & Länsstyrelsen i Skaraborgs län.
- Nr 3 Hornborgasjöns fältstation. 1985. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1984. - Hornborga-dokument Nr 9. Statens naturvårdsverk & Länsstyrelsen i Skaraborgs län.
- Nr 4 Hornborgasjöns fältstation. 1994. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1985. - Meddelande nr 4 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument Nr 23.
- Nr 5 Hornborgasjöns fältstation. 1994. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1986. Meddelande nr 5 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument Nr 24.
- Nr 6 Hornborgasjöns fältstation. 1989. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1987. - Hornborga-dokument Nr 17. Statens naturvårdsverk&Länsstyrelsen i Skaraborgs län.
- Nr 7 Hermansson, C. & Lindgren, L.G. 1988. Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 1987. - Grus 14: 37-58.
- Nr 8 Fält, P. & Hermansson, C. 1989. Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 1988. - Grus 15 (4): 1-28.
- Nr 9 Hornborgasjöns fältstation. 1994. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1988. - Meddelande nr 9 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument Nr 19.
- Nr 10 Hornborgasjöns fältstation. 1994. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1989. - Meddelande nr 10 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument Nr 21.
- Nr 11 Fält, P. 1991. Pilgrimsfalken tillbaka i Skaraborgs län. - Skaraborgsnatur 28: 33-37.
- Nr 12 Fält, P. 1992. Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 1991 -GRUS 18(2): 15-25.
- Nr 13 Fält, P. 1991. Projekt svarthalsad dopping i Hornborgasjön. - Svarthaken. 14: 17-22
- Nr 14 Pettersson, B., Fält, P. & Johansson, O.C. 1993. Övervakning av fågelpopulationer genom häckningsbiologiska studier - exempel brun kärrhök. - Vår Fuglefauna. Suppl. 1: 82-85.
- Nr 15 Hornborgasjöns fältstation 1995. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1990. Meddelande nr 15 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 25.
- Nr 16 Fält, P. 1992. Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 1992. - GRUS 19(2): 1-14.
- Nr 17 Karlsson, T & Abrahamsson, Å. 1992. Holkprojektet 1991-1992. - GRUS 19(2): 18-23.
- Nr 18 Lindblad, A. 1992. Pilgrimsfalksutsättning 1992. - GRUS 19(2): 25-27.
- Nr 19 Fält, P. 1994. Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 1993. - GRUS 20(3): 1-15.
- Nr 20 Hornborgasjöns fältstation 1996. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1991. - Meddelande nr 20 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 26.
- Nr 21 Amandusson, A. 1996. Fjärilar vid Hornborgasjön Inventeringsrapport 1988-1993. Meddelande nr 21 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 27.
- Nr 22 Hornborgasjöns fältstation 1996. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1992. - Meddelande nr 22 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 28.
- Nr 23 Hornborgasjöns fältstation 1996. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1993. - Meddelande nr 23 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 29.
- Nr 24 Hornborgasjöns fältstation 1996. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1994. - Meddelande nr 24 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 30.
- Nr 25 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1995. - Meddelande nr 25 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 31.
- Nr 26 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1996. - Meddelande nr 26 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 32.
- Nr 27 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1997. - Meddelande nr 27 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 33.
- Nr 28 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1998. - Meddelande nr 28 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 34.
- Nr 29 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1999. - Meddelande nr 29 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 35.
- Nr 30 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2000. - Meddelande nr 30 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 36.
- Nr 31 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2001. - Meddelande nr 31 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 37.

- Nr 32 Hornborgasjöns fältstation 2003. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2002. – Meddelande nr 32 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 38.
- Nr 33 Hornborgasjöns fältstation 2004. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2003. – Meddelande nr 33 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 39.
- Nr 34 Hornborgasjöns fältstation 2005. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2004. – Meddelande nr 34 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 40.
- Nr 35 Hornborgasjöns fältstation 2006. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2005. – Meddelande nr 35 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 41.
- Nr 36 Hornborgasjöns fältstation 2007. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2006. – Meddelande nr 36 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 42.
- Nr 37 Hornborgasjöns fältstation 2008. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2007. – Meddelande nr 37 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 43.
- Nr 38 Hornborgasjöns fältstation 2009. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2008. – Meddelande nr 38 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 44.
- Nr 39 Hornborgasjöns fältstation 2010. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2009. – Meddelande nr 39 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 45.

Hornborga-dokument

Nr 1	Klimatdata och hydrologiska data för 1981. Arbetshandling	
Nr 2	Ornitologiska undersökningar i Hornborgasjön 1981. Arbetshandling	1982
Nr 3	Översiktlig vegetationskartering av Hornborgasjön. Olle Nordell	1982
Nr 4	Ornitologiska undersökningar i Hornborgasjön 1982. Skaraborgs läns Ornitologiska Förening	1984
Nr 5	Hornborgasjöns tranor 1983. Alf Karlsson & P-O Svanberg	1984
Nr 6	Hornborgasjöns restaurering. Geologisk och hydrologisk utvärdering av grundundersökningar. Sveriges Geologiska undersökningar	1984
Nr 7	Ornitologiska undersökningar i Hornborgasjön 1983. Hornborgasjöns Fältstation	1984
Nr 8	Fröbanken i Hornborgasjön. Jerry Skoglund & Håkan Hytteborn	1985
Nr 9	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1984. Hornborgasjöns Fältstation	1985
Nr 10	Emil Lindegren 1905. Beskrifning af Hornborgasjöns naturförhållanden och fanerogamvegetation. Rudolf Söderberg 1905. Berättelse öfver tre månaders vistelse vid Hornborgasjön i ornitologiskt syfte. Sommaren 1905.	1985
Nr 11	Fiskeribiologiska undersökningar i Hornborgasjön 1983. Arne Johlander	1986
Nr 12	Storeklaren - Hornborgasjön. Limnologiska undersökningar 1981 - 1985. Eva Willén, Susanna Hajdu & Gunnar Persson	1986
Nr 13	Hornborgasjöns fåglar. Benny Lönn, Christian Lundgren & Eriksson.	1987
Nr 14	Hornborgasjöns fåglar från 1860 till 1985. Christian Lundgren & Benny Lönn	1989
Nr 15	Hornborgasjön. Fiskeribiologiska undersökningar 1984 - 86. Arne Johlander.	1989
Nr 16	Människan och Hornborgasjön. Agrara livsformer kring Hornborgasjön. Lars Strömberg.	1989
Nr 17	Biologiska Undersökningar i Hornborgasjön 1987. Hornborgasjöns Fältstation.	1989
Nr 18	Rastande tranor vid Hornborgasjön - utnyttjande av jordbruksmarkerna våren och hösten 1988 Åke Berg & Christian Lundgren	1990
Nr 19	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1988. Hornborgasjöns Fältstation.	1990
Nr 20	Översiktlig vegetationskartering av Hornborgasjön 1988. Peder Fält	1990
Nr 21	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1989. Hornborgasjöns Fältstation	1990
Nr 22	Hornborgasjön – då, nu och sedan. En kartpresentation Lake Hornborga – past, present and future. A presentation by maps. Tomas Hertzman & Torsten Larsson	1991

Nr 23	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1985. Hornborgasjöns Fältstation	1991
Nr 24	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1986. Hornborgasjöns Fältstation	1991
Nr 25	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1990. Hornborgasjöns Fältstation	1995
Nr 26	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1991. Hornborgasjöns Fältstation	1995
Nr 27	Fjärilar vid Hornborgasjön. Inventeringsrapport 1988 – 1993 Anders Amandusson	1996
Nr 28	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1992. Hornborgasjöns Fältstation	1996
Nr 29	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1993. Hornborgasjöns Fältstation	1996
Nr 30	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1994. Hornborgasjöns Fältstation	1996
Nr 31	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1995. Hornborgasjöns Fältstation	2002
Nr 32	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1996. Hornborgasjöns Fältstation	2002
Nr 33	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1997. Hornborgasjöns Fältstation	2002
Nr 34	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1998. Hornborgasjöns Fältstation	2002
Nr 35	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1999. Hornborgasjöns Fältstation	2002
Nr 36	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2000. Hornborgasjöns Fältstation	2002
Nr 37	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2001. Hornborgasjöns Fältstation	2002
Nr 38	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2002. Hornborgasjöns Fältstation	2003
Nr 39	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2003. Hornborgasjöns Fältstation	2004
Nr 40	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2004. Hornborgasjöns Fältstation	2005
Nr 41	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2005. Hornborgasjöns Fältstation	2006
Nr 42	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2006. Hornborgasjöns Fältstation	2007
Nr 43	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2007. Hornborgasjöns Fältstation	2008
Nr 44	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2008. Hornborgasjöns Fältstation	2009
Nr 45	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2009. Hornborgasjöns Fältstation	2010

Innehåll

- 6 Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 2009
Ida-Linnéa Laudon
- 8 Vattenståndet i Hornborgasjön 2009
Peder Hedberg Fält
- 9 Natura 2000 inventeringar vid Hornborgasjön 2009
Åke Abrahamsson
- 14 Häckfågelfaunan vid Vallen 2009
Barbro Axelsson, Åsa Axelsson & Thore Axelsson
- 18 Rastande simfåglar i Hornborgasjön 2009
Åke Abrahamsson
- 25 Häckande doppingar i Hornborgasjön 2009
Peder Hedberg Fält
- 30 Häckande kärrhökar i Hornborgasjön 2009
Bengt Pettersson
- 32 Häckande havsörn vid Hornborgasjön 2009
Bengt Pettersson
- 33 Häckande fiskgjuse i Hornborgasjön 2009
Eric Thorsson & Albin Thorsson
- 34 Rastande tranor vid Hornborgasjön 2009
Clas Hermansson, Alf Karlsson & Helge Sundén
- 39 Häckande tornfalk vid Hornborgasjön 2009
Åke Abrahamsson
- 42 Häckande svanar i Hornborgasjön 2009
Åke Abrahamsson
- 47 Häckande måsar och tärnor i Hornborgasjön 2009
Peder Hedberg Fält
- 54 Häckande storskarv och gråhäger i Hornborgasjön 2009
Peder Hedberg Fält
- 57 Häckande rördrom och trastsångare i Hornborgasjön 2009
Peder Hedberg Fält
- 60 Kornknarr vid Hornborgasjön 2009
Andreas Karlsson & Åke Abrahamsson
- 61 Ringmärkningsverksamheten vid Hornborgasjön 2009
Mats Rosengren
- 73 Fågelobservationer vid Hornborgasjön 2009
Magnus Hallgren & Stig Karlsson
- 93 Skotträkning vid andjaktspremiären 2009
Mats Rosengren